

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Muban Chombueng Rajabhat University Research Journal
(Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569
Vol. 14 No. 1 January – June 2026

ISSN: 3088-3040 (Online)

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj>

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Muban Chombueng Rajabhat University Research Journal
(Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569 Vol.14 No.1 January - June 2026

ความเป็นมา:	วารสารวิจัยเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงขึ้น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2566 เริ่มออกวารสารฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน - กันยายน 2566 และออกวารสารอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน	
วัตถุประสงค์:	1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่อยู่ในรูปของบทความวิจัยในสาขาที่ระบุไว้ในขอบเขตของวารสาร 2. เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และบุคลากรทั่วไป	
ขอบเขตของวารสาร:	เปิดรับบทความวิจัยครอบคลุมสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ พัฒนาชุมชน ภาษา วัฒนธรรม นิเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การท่องเที่ยว การบัญชี และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ	
บรรณาธิการ:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎาพร โพธิ์สุวรรณค์	
กองบรรณาธิการ:	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จุ้ยทอง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเกียรติ อิงคามระธร ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิชากร ปทุมรังสรรค์ อาจารย์ ดร.นภธีรา จวอรรถ นางสาวสมัชญา พูลศักดิ์	
เจ้าของ:	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	
กำหนดเผยแพร่:	ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม	
สำนักงาน:	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150 โทรศัพท์ 0-3272-0536 ต่อ 1082 Website : https://rdi.mcru.ac.th Online : https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj	

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569

Vol.14 No.1 January – June 2026

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับที่ 1 ของปี พ.ศ. 2569 ได้ก้าวสู่ปีที่ 14 ของการดำเนินงานในพันธกิจของการเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ผ่านการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิประจำศาสตร์ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิผู้ซึ่งเป็นเสาหลักและสร้างความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการของวารสารตลอดมา

ท่ามกลางพลวัตแห่งการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วของสังคมโลก บทบาทของศาสตร์ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในฐานะเครื่องมือทางปัญญาในการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งบทความวิจัยทั้ง 10 เรื่องในวารสารฉบับนี้สะท้อนภารกิจดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 มิติ

มิติที่หนึ่ง การเสริมสร้างพลังพลเมืองและธรรมาภิบาลท้องถิ่น ปรากฏในงานของรดา อนุตตรังกูร และนันทิยา สัตยวาที ที่ศึกษาชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะกลไกของภาคประชาชน สนทนาเชิงบริหารศรัณกับงานของภัทรภณ อินทรเนตร์ และจิตรกร ลากุล ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ทั้งสองเรื่องชี้ว่าธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นมีอาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบจากพลเมือง

มิติที่สอง นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 ปรากฏในงานของอลงกต ยะไวยักษ์ และคณะ ที่บูรณาการความรู้กับการทำงานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม งานของทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว และอุบลวรรณ ส่งเสริม ที่ประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในการสอนคณิตศาสตร์ งานของอมรรัตน์ ธรรมประเสริฐ และชวน ภารังกุล ที่วิเคราะห์นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” งานของเบญจวรรณ ขุนประเสริฐ และคณะ ที่ใช้การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน และงานของเชิดวัช จินดา และคณะ ที่ผสานวิธีสอนแบบโพนิกส์เข้ากับเกมการศึกษา บทความในมิตินี้ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องการการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับโลกทัศน์ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน

มิติที่สาม การเปลี่ยนผ่านของสื่อและการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปรากฏในงานของมนั ดา และคณะ ที่ศึกษากระบวนการเปลี่ยนผ่านของสื่อในมองโกเลียภายใต้บริบทพหุภาษาและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สนทนากับงานของอนุชา กลมเกลี้ยง และคณะ ที่ออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมราชวรากรมหาราชวรมหาวิหาร ทั้งสองเรื่องชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนผ่านมิได้หมายถึงการทิ้งรากเหง้า หากแต่เป็นการต่อยอดอัตลักษณ์ดั้งเดิมสู่รูปแบบใหม่ที่สื่อสารกับสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีพลัง

มติที่สี่ เศรษฐกิจฐานรากและการแข่งขันในระดับภูมิภาค ปรากฏในงานของอิชยา ทองบ่อ และธนัทเมศร์ วัชรพิบูลวงศ์ ที่สังเคราะห์รูปแบบกลยุทธ์การตลาด ISAN สำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะข้อเสนอเชิงปฏิบัติ สำหรับผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง

แม้บทความทั้ง 10 เรื่อง จะมีบริบทและฐานวิธีวิทยาที่หลากหลาย หากแต่ ล้วนหลอมรวมอยู่ภายใต้แก่นความคิดเดียวกัน คือ การแสวงหาคำตอบต่อคำถามว่า สังคมพึงปรับตัวอย่างไรท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านอันรวดเร็วเพื่อให้การพัฒนาดำเนินไป อย่างยั่งยืนและธำรงคุณค่าของมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

กองบรรณาธิการขอเชิญนักวิจัยและนักวิชาการในแวดวงมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ ร่วมส่งบทความเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับถัดไป เพื่อร่วมกัน ยกกระดับองค์ความรู้ของไทยให้ก้าวไกลในระดับสากลสืบไป

ด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎาพร โพค์ยสุวรรณค์)

บรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของ หน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ Strengthening the Civil Society under the Supervision of Government Agencies Case Study: STRONG Model Club, Nakhon Sawan Province รดา อนุตตรังกูร และนันทยา สัตยวาที	1
การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับ การทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง Developing Innovative Thinking Skill by Integrating Knowledge with the Work of Higher Vocational Certificate Students อลงกต ยะไวทย์ ณัฐวัฒน์ วงษ์ชลิตกุล และณัฏฐิพงศ์ อุทอง	22
การเปลี่ยนแปลงของสื่อมองโกเลียใน: กระบวนการเปลี่ยนผ่าน ผลกระทบ และการปรับตัว Media Disruption in Inner Mongolia: Transformation Process, Impact, and Adaptation มัน ตา พนม วรรณศิริ และทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์	47
การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 Mathematics Learning Management Based on Transformative Learning Theory to Enhance Mathematical Reasoning Ability and Learning Disposition of Grade 11 Students ทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว และอุบลวรรณ ส่งเสริม	63

สารบัญ

	หน้า
การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับ ประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 Instructional Time Management under the “Reduced Classroom Time, Expanded Learning Opportunities” Policy and School Effectiveness in Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1 <i>อมรรัตน์ ธรรมประเสริฐ และชวน ภาวังกุล</i>	82
การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิด เชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 Project-Based Learning through Virtual Platforms to Enhance Holistic Innovative Thinking Skills among Grade 8 Students <i>เบญจวรรณ ขุนประเสริฐ นฤมล ศิริวงษ์ และนิพาดา ไตรรัตน์</i>	99
การออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร Jewelry Design Driven by the Wisdom-Based Identity of Wat Arun Ratchawaram Ratchawaramahawihan <i>อนุชา กลมเกลี้ยง ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์ กรกฎ ศิริสวัสดิ์ และ วีระยุทธ รัตนศิริวัฒน์</i>	119
การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอน แบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่าน ออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 3 A Study of the Effects of Learning Activities Using Phonics Instruction Integrated with Educational Games on Grade 3 Students’ English Pronunciation and Word Recognition Ability <i>เชิดวิช จินดา สุธิดา กรรณสูตร และพีชานิกา เพชรสังข์</i>	139

สารบัญ

	หน้า
กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ ธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี Marketing Strategies for Competitive Success of Isan Restaurant Entrepreneurs in Ubon Ratchathani Province อิสยา ทองป่อ และธนัทเมศร์ วัชรพิบูลวงศ์	168
คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา Desirable Characteristics of Local Administrators from the View of Residents in Chachoengsao Municipality, Chachoengsao Province ภัทรภณ อินทรเนตร์ และจิตรกร ลากุล	195

การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ Strengthening the Civil Society under the Supervision of Government Agencies Case Study: STRONG Model Club, Nakhon Sawan Province

รตา อนุตตรังกูร^{1*} นันทิยา สัตยวาที²

Rata Anuttarangoon^{1*} Nuntiya Sattayawatee²

^{1,2}อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
60000 ประเทศไทย

^{1,2}Professor in charge of the Bachelor of Political Science Program, Department of
Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan, 60000, Thailand

*Corresponding author's e-mail : ratamoojom@gmail.com

วันที่รับ : 16 ธันวาคม 2567, วันที่แก้ไข : 10 มีนาคม 2568, วันที่ตอบรับ : 10 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเริ่มต้นและการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัย พบว่า การเริ่มต้นของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ เริ่มจากการจัดทำโครงการ “STRONG จิตพอเพียงด้านทุจริต” ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ทางชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการดูแลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในฐานะโค้ช เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัยเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่องและไม่จำกัดอายุและเพศ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญ ใช้ความสัมพันธ์ในแนวราบ และเน้นกระบวนการปรึกษาหารืออย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : ความเข้มแข็ง / ชมรม STRONG Model Club / จิตพอเพียงต้านทุจริต

Abstract

This research aims to study the initiation and the strengthening of the civil sector under the supervision of government agencies. It employs a case study approach focusing on the STRONG Model Club: “Sufficiency Mindset Against Corruption” in Nakhon Sawan Province. Adopting a qualitative research design, data were collected through documentary research, in-depth interviews, and non-participant observation.

The findings revealed that the initiation of the STRONG Model Club in Nakhon Sawan Province originated from the “STRONG Sufficiency Mindset Against Corruption” project, which was consistent with the National Strategy based on the concept of prevention and suppression of corruption, Phase 3 (2017 - 2021), specifically Strategy 1: Creating a Society That Does Not Tolerate Corruption. In the fiscal year 2017, the STRONG Model Club in Nakhon Sawan Province was supported by the National Anti-Corruption Commission acting as a coach, providing continuous membership opportunities for individuals of all ages and genders. This approach aimed to promote and strengthen the civil sector’s participation in corruption prevention, prioritizing member engagement, fostering horizontal relationships, and emphasizing an equitable consultation process.

Keywords : Strength / STRONG Model Club / Sufficiency mindset against corruption

บทนำ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่มีความเป็นอานาจนนิยมสูง ประชาชนจึงไม่สามารถขอตรวจสอบการทำงานตามโครงสร้างได้อย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ

ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าประเทศเหล่านี้จะพยายามปฏิรูประบบราชการเพียงใด รวมไปถึงมีการจัดตั้งองค์กรอิสระให้เข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐก็ยังไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทุจริตคอร์รัปชันจึงถือว่าเป็นอาชญากรรม (Crime) ประเภทหนึ่งและเป็นอุปสรรคใหญ่ต่อการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศ (จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์, 2556)

ประเทศไทยได้รับแนวคิดและแนวปฏิบัติจากประเทศตะวันตกมาอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เป็นอุตสาหกรรมและการบริการ รัฐบาลและระบบราชการจึงต้องทำงานสอดประสานกันให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ แต่ในความเป็นจริงนั้นการสอดประสานความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ มักนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ทางไทยพับลิก้า (2567) ได้แสดงให้เห็นสถิติที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency international : TI) ได้เผยแพร่ผลสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption perceptions index : CPI) ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 108 จาก 180 ประเทศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมานานจนฝังรากลึกและเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนอย่างจริงจัง

ทางองค์กร TI จึงได้ให้ข้อเสนอแนะกับทุกประเทศโดยมีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบได้” (ไทยพับลิก้า, 2567) เพื่อเป็นตัวช่วยในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันได้ในระดับหนึ่ง ทำให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในฐานะองค์กรอิสระที่ได้รับมอบอำนาจตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศไทยให้ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) และกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero tolerance and clean Thailand)” (มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ, ม.ป.ป.) โครงการ STRONG Model Club จัดพอเพียงด้านทุจริต จึงเป็นโครงการปรับฐานความคิดของประชาชนทุกช่วงวัย เปิดรับสมัครสมาชิกอย่างต่อเนื่องและไม่จำกัดอายุและเพศเพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบหลักการต่อต้านการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ เพื่อศึกษาการเริ่มต้นของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ และการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเริ่มต้นของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก โดยพิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นโค้ชให้กับชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 สมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ที่เป็นสมาชิกมาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 15 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ได้ทราบถึงข้อมูลตามข้อเท็จจริงในปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ตามรูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นการวิจัยที่ค่อนข้างยืดหยุ่นได้ และมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการวิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (In-depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการก่อตัวของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำข้อมูลมาทำตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ และทำการสรุปข้อมูลที่ได้มาจากการลงพื้นที่ภาคสนามไปดำเนินการวิเคราะห์กับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured in-depth interview form) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าเป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ (Naturalistic inquiry) ในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการขออนุญาตบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้อุปกรณ์บันทึกเสียงช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากประชากรทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 16 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured in-

depth interview form) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยลักษณะกลุ่มเป้าหมายต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ จากการสัมภาษณ์ประชากรทั้ง 2 กลุ่ม และข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารในทุกรูปแบบ นำมารวมกันและวิเคราะห์ โดยวิธีการดังนี้

1) สังเกตและตรวจสอบสิ่งที่ปรากฏอยู่ในข้อมูล

2) วิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารต่าง ๆ นำมาสู่การหาข้อสรุปในงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีการวางแผนการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใน 3 ขั้นตอน คือ จัดระเบียบข้อมูล เสนอผลการศึกษา และสรุปผล รวมทั้งข้อเสนอแนะ โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ร่วมกับการอธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงทั้ง 2 กลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกด้านมาทำการอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's participation) แนวคิดประชาสังคม (Civil society) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นสำคัญ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม และร่วมกับวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า

1. การเริ่มต้นของของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ นั้นเริ่มมาจากแนวคิดขององค์กรอิสระที่เรียกว่า “สำนักงาน ป.ป.ช.” ซึ่งทำหน้าที่ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกันการทุจริต 2) ด้านการปราบปรามการทุจริต และ 3) ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) พร้อมทั้งกำหนดพันธกิจหลักเพื่อสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต ยุกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล (มาณี ไชยธีรานุวัณศิริ, ม.ป.ป.) ต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน และเพิ่มช่องทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทยให้ลดน้อยลง

การจัดทำโครงการ “STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต” เป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นปีงบประมาณแรกที่มีการดำเนินโครงการ “STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต” ส่งผลให้เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2560 ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ 904-75/2560 ได้มีการจัดโครงการดังกล่าวนำร่อง 27 จังหวัด ใน 9 ภาคของสำนักงาน ป.ป.ช. และต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ทางสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ทำการขยายพื้นที่โครงการให้ครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด และ 1 เขตปกครองท้องถิ่นพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) การดำเนินโครงการนี้จึงเป็นโครงการปรับฐานความคิดของประชาชนทุกช่วงวัย เปิดรับสมัครสมาชิกอย่างต่อเนื่องและไม่จำกัดอายุและเพศ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบหลักการต่อต้านการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ

2. การสร้างและสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ ถือว่าเป็นหลักการ 1 ใน 6 หลักการ ของแนวคิดธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (ประธานชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์) ดังนั้น ก่อนการเปิดรับสมัครสมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต ทางสำนักงาน ป.ป.ช. จึงต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐให้กับภาคประชาชนเสียก่อน ทางสำนักงาน ป.ป.ช. จึงจำเป็นต้องจัดโครงการดังกล่าวที่มีหลากหลายรูปแบบและหลายครั้ง พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การรับสมัครสมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต ควบคู่กับการจัด

กิจกรรมต่าง ๆ และยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่นด้วย เช่น วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วิทยุประจำท้องถิ่น เว็บไซต์ของสำนักงาน ป.ป.ช. ภาคต่าง ๆ เป็นต้น

ซึ่งการเปิดรับสมัครสมาชิกในช่วงแรกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริตในทุกจังหวัดช่วงแรกจึงมาจากการที่ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมไปถึงประชาชนทั่วไปที่ให้ความสนใจเข้ามาเป็นสมาชิกจำนวนหนึ่งโดยอิสระ (แต่ละชมรมของแต่ละจังหวัดก็จะมีสมาชิกจำนวนที่แตกต่างกันไป) (เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์) เพราะการเข้ามามีบทบาทของภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐนั้น ภาคประชาชนต้องได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในการแจ้งเบาะแส การดำเนินการดังกล่าวต้องเป็นความลับ อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ดังนั้น ภาคประชาชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต ต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

1) ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานด้วยจิตอาสา มีความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ โปร่งใส กล้าหาญ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง เพื่อให้ตนเองมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

2) ต้องเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องรู้เท่าทันเทคนิคกลโกงการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักในการทำงาน (เป็นแนวทางในการกำกับและตรวจสอบการทุจริต) ที่ถูกต้อง และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับหน่วยงาน คือ สำนักงาน ป.ป.ช.

3) ต้องเป็นผู้ชี้แนะแนวทางหรือสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐให้แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีและชี้ให้เห็นถึงอันตรายของการทุจริตคอร์รัปชัน

4) ต้องเป็นผู้สร้างเครือข่ายอาสาสมัครแจ้งข้อมูลการทุจริตและเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่

5) ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง (เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์)

จากคุณสมบัติข้างต้น ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สมาชิกควรมีนั่น สมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต ของแต่ละจังหวัดสามารถร่วมกันกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมได้อีก โดยระบุให้ชัดในธรรมนูญของชมรม STRONG

Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต ของแต่ละจังหวัด ซึ่งสามารถแก้ไขและเปลี่ยนรายละเอียดของธรรมนูญได้ตลอดเวลา โดยผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต ของจังหวัดภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ซึ่งอยู่ในฐานะโค้ช STRONG-จิตพอเพียง (ที่ปรึกษาของชมรม) (เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์)

เมื่อพิจารณาจากธรรมนูญชมรม STRONG-จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2561 ในหมวดที่ 4 คณะกรรมการบริหารของชมรมมาจากสมาชิกที่เป็นบุคคลทั่วไป (สมัครเข้ามาด้วยความสมัครใจและเป็นอิสระ) กับสมาชิกโดยตำแหน่ง (ส.ป.จ. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด) มี 4 คน ได้แก่ ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาค ต้นสังกัด ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ต้นสังกัด และเจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตหรือเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 2 คน ทำงานร่วมกันในรูปแบบ “คณะกรรมการ” ทำหน้าที่บริหารกิจการของชมรม เพื่อผลักดันการป้องกันการทุจริตเชิงรุก สร้างเสริมบุคคลและชุมชนให้มีจิตพอเพียงด้านทุจริตภายใต้กรอบ STRONG Model (ธรรมนูญชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ.2561) และมีการขยายเครือข่ายสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต ไปยังหน่วยงานของรัฐอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ภาคประชาชนและสมาชิกของชมรมได้ทำหน้าที่กำกับและดูแลการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งการพิจารณารับรองสมาชิกต้องมาจากการรับรองของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริตเท่านั้น จึงจะมีสถานะว่าเป็นสมาชิกของชมรมแล้วเรียบร้อย และไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ซึ่งผู้วิจัยมองว่าปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนและสมาชิกของชมรมมีความตั้งใจในการรวมกลุ่มที่ถูกจัดตั้งโดยหน่วยงานของภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแลการทำงานของชมรมอีกชั้นหนึ่งด้วยความเต็มใจ เพราะการทำงานของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริตมุ่งรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริตของทุกจังหวัดต้องผ่านพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการบริหารชมรมเสียก่อน และทุกครั้งที่มีการร้องเรียนเรื่องที่เข้าข่ายการทุจริตคอร์รัปชันจะต้องได้รับการคัดกรองข้อเท็จจริงว่ามีมูลความจริงหรือไม่ ถ้ามีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจะถูกส่งมอบให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับสมาชิกชมรม STRONG-จิตพอเพียงด้านทุจริต ในพื้นที่อื่นช่วยกันดำเนินการสืบข้อเท็จจริงในขั้นต่อไป เพื่อลดปัญหาการร้องเรียนเพื่อกลั่นแกล้ง

กันเอง (สมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 3, 2567 : สัมภาษณ์) และทางสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องปกป้องทั้งผู้ถูกร้องและผู้ร้องเรียนให้เป็นความลับเสมอ ทำให้การเข้ามาเป็นสมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต ต้องเข้ามาทำหน้าที่ด้วยจิตสาธารณะ ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมจึงเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง

การขยายจำนวนสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริตเริ่มมาจากการที่สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดทุกจังหวัดจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้กับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ และผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการกระตุ้นให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังการทุจริตภายในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มของภาคประชาชน การเข้ามามีบทบาทของภาคประชาชนถือว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งประชาชนทุกคนต้องมีส่วนในการรับผิดชอบดูแลและตรวจสอบความโปร่งใสของการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนภายใต้ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ นั้น ทางสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ มีแนวทางในการสร้างและสนับสนุนการรวมตัวของภาคประชาชน (ประธานชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์) ดังนี้

1) ใช้ปัญหาการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐเป็นปัญหาหลักเพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวของภาคประชาชนที่มีความเข้าใจจากเหง้าที่แท้จริงของปัญหาการทุจริตในพื้นที่ นำพาไปสู่การแก้ปัญหาระหว่างภาคประชาชนของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริตกับสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด

2) พัฒนาความรู้สึกรู้หรือเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เห็นความสำคัญของการอยู่กับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อหาทางออกร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันหาทางออกหรือวิธีการบรรเทาปัญหาอย่างสร้างสรรค์และสันติวิธี

3) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญร่วมกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการ

ทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวทางที่ร่วมกันจะทำในอนาคตมีผลประโยชน์ในภาพรวมเป็นอย่างไร มีผลเป็นวงกว้างมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นสิ่งปลูกเร้าให้คนในสังคม/ชุมชน มีความตื่นตัวในการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีความเป็นพลเมืองที่แท้จริง

4) สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับสมาชิกชมรม STRONG Model Club จัดพอเพียงด้านทุจริต เพื่อก่อให้เกิดการแบ่งหน้าที่ของกันและกันที่ชัดเจน เน้นกระบวนการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมไปถึงการกระตุ้นความสามารถของบุคคลในการร่วมกันบริหารจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างมีศักยภาพและสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรอยู่ในลักษณะของอาสาสมัคร โดยทางสำนักงาน ป.ป.ช. ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นกับการจัดกิจกรรม

5) เน้นการสื่อสารและประสานงานในแนวราบ สมาชิกทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และไม่เน้นการทำงานแบบสั่งการเหมือนที่ระบบราชการปฏิบัติกัน ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นการมีส่วนร่วม การคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ และเน้นความเสมอภาคของสมาชิกในชมรมเป็นสำคัญ (สมาชิกชมรม STRONG Model จัดพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 7, 2567 : สัมภาษณ์)

6) สมาชิกภายในชมรมต้องได้รับการอบรมและช่วยกันสะสมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เกิดการระดมความคิด ผ่านการตกผลึกทางความคิดของสมาชิกภายในชมรม ผู้นำและสมาชิกภายในชมรมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานด้วยการสนับสนุนและกระตุ้นความสามารถของกันและกัน เพื่อเป็นการแสดงศักยภาพของกลุ่มเกิดการขยายตัวของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญสามารถทำงานสอดประสานกับกลุ่มอื่น ๆ ที่มีในสังคม/ชุมชน ได้เป็นอย่างดี เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนหรือร่วมกันนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ให้กับสังคม/ชุมชน อยู่เสมอ

จากแนวทางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า “ความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การรวมตัวของชมรม STRONG Model Club จัดพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์” นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทั้งสมาชิกชมรมและโค้ชประจำสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน จากการลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยยังพบอีก 1 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง คือ “การมีผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถและประสบการณ์สูง” เป็นตัวช่วยให้สมาชิกที่มีความรู้และวุฒิภาวะที่แตกต่างกันได้รับการกระตุ้นจากผู้นำกลุ่มจนสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี และ

เข้าใจกระบวนการทำงานของระบบราชการเพื่อนำไปอธิบายให้สมาชิกภายในชมรมได้เข้าใจ เป็นบุคคลที่มีวาทศิลป์ดี สามารถโน้มน้าวผู้อื่นและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและรักษาภาพลักษณ์ให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. ได้เป็นอย่างดี

3. การที่ภาคประชาชนรวมตัวกัน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐนั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติงานของระบบราชการไทยยังไม่สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยสำนักงาน ป.ป.ช. ทำการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้น้อยลง ซึ่งผู้เขียนมองว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในประเด็นดังกล่าวจึงมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

3.1 ข้อดี

1) เกิดกระบวนการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต กับสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ร่วมกันทำงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกได้เป็นอย่างดี

2) กระบวนการปรึกษาหารือที่เน้นใช้ความสัมพันธ์และการสื่อสารในแนวราบ ช่วยทำให้บรรยากาศในการปฏิบัติงานดีขึ้น ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นคนคุณลักษณะอันพึงมีของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3) การทำงานของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของระบบราชการ เพราะมีสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงมีเงินงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการทำกิจกรรมของชมรมที่ชัดเจน สมาชิกของชมรมจึงไม่ต้องทำการระดมทุนหรือหาผู้สนับสนุนภายนอกหน่วยงาน ป.ป.ช.

4) ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต เป็นแหล่งที่ให้ความรู้กับบุคคลทั่วไปให้เข้าใจและมีเทคนิคในการสังเกตว่าการกระทำแบบใดที่เข้าข่ายการทุจริตคอร์รัปชันได้บ้าง เพื่อนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การตรวจสอบของสมาชิกของชมรมร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งในส่วนของการเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกให้สมาชิกของชมรมมีความเป็นผู้นำและเป็นกลุ่มที่ผลิตจิตอาสาทำการปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

5) สมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต ต้องมีจิตสาธารณะ มีความเสี่ยง และเสียสละเวลา มุ่งทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

3.2. ข้อเสีย

1) ถึงแม้ว่าทางสำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จะมีการปกปิดข้อมูลของผู้ร้องเรียน แต่ก็ยังไม่ปลอดภัย อยู่ดีในมุมมองของผู้ร้องเรียน เพราะช่องทางการร้องเรียนมีหลายช่องทาง และแต่ละช่องทาง สามารถเปิดเผยตัวตนของผู้ร้องเรียนได้

2) โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม อย่างเพียงพอ การสืบสวนข้อเท็จจริงจากเรื่องที่ถูกร้องเรียนดำเนินการได้ยาก เพราะในบางครั้งการกระทำการทุจริตโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยกันปกปิดข้อมูลและในบางครั้ง ก็ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ และเมื่อตรวจสอบแล้วว่าเจ้าหน้าที่คนนั้นกระทำการทุจริตจริง บทลงโทษตามกฎหมายก็เบาจนเกินไป ซึ่งในประเด็นดังกล่าวควรมีการทบทวนบทลงโทษใหม่

3) บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต มีความหลากหลายและบางคนเข้ามาเป็นสมาชิกเพียงเพราะอยากมีชื่อในคำสั่งแต่ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่

สรุปผลการวิจัย

ในปัจจุบันปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐยังคงเป็นปัญหาสำคัญและ ทำให้การพัฒนาประเทศหยุดชะงักลง การที่มีหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงที่ ทำการตรวจสอบการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐได้สร้างและสนับสนุนให้ภาคประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐนั้น ย่อมเป็น สิ่งที่ดีและจรรโลงสังคม สร้างการตระหนักรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับสมาชิกของชมรม ผู้ร้องเรียน ผู้ที่ถูกร้องเรียน และบุคคลทั่วไป ได้เข้าใจปัญหาและร่วมกันแก้ไข ปัญหา การทุจริตคอร์รัปชันให้ลดน้อยลง การรวมตัวกันของภาคประชาชนผ่านชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ส่งเสริมให้ภาคประชาชน กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเป็นแหล่งผลิตผู้นำ ที่มีจิตอาสา ที่ต้องเสียสละทั้งเวลาและใช้ความเข้าใจพฤติกรรมที่เข้าข่ายการทุจริต ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และให้ความเป็นธรรมทั้งฝ่ายผู้ร้องเรียนและ ผู้ถูกร้องเรียนอย่างเสมอภาคกัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี สังคมน่าอยู่ ลดปัญหา การทุจริตให้น้อยลง

อภิปรายผลการวิจัย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่นำไปสู่อุตสาหกรรมและบริการเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความทันสมัยจากการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังมีการรับแนวคิดและแนวการปฏิบัติในแบบตะวันตกเข้ามามากมาย รัฐบาลจึงต้องไม่หยุดการพัฒนาให้เท่าทันกับความต้องการของประชาชนที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ระบบราชการจึงเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้รัฐบาลบริหารจัดการประเด็นต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ แต่ผู้มีอำนาจมักเล็งเห็นประโยชน์ของกลุ่มตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เช่น การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การทุจริตในการเลือกตั้ง การขู่ข่มขู่บังคับโดยผู้บังคับบัญชา การใช้กฎหมายอย่างมีอคติ เป็นต้น ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันนั้นเป็นความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ ถือว่าเกิดการทุจริตในภาครัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา ชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์และสามารถวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's participation)

ผลการศึกษาวิจัยในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการได้รับอนุญาตให้เกิดการรวมตัวของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 63 นั้น ในฐานะ “ชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์” ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครสมาชิกของชมรมผ่านทางผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่เป็นหลักก่อน โดยอาศัยความไว้วางใจกัน มีจิตสาธารณะ เข้ามาร่วมพูดคุย และเชิญเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ทำให้เกิดการรวมตัวของคณะทำงานบางส่วนขึ้นมา และได้มีการนัดพูดคุยเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการของแต่ละอำเภอ ทั้ง 15 อำเภอ ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยให้ประธานของแต่ละอำเภอไปประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจได้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มเติมในภายหลัง (สมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 2, 2567 : สัมภาษณ์) ซึ่งมีการกำหนดไว้ในธรรมนูญของชมรมชัดเจนว่าจะต้องมีการรับรองสมาชิกก่อน ถึงจะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามาเป็นสมาชิกและ

ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นการคัดกรองคุณสมบัติและความเหมาะสมของการได้มาซึ่งสมาชิกในชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้น การก่อตัวและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ถูกทำขึ้นมาถูกต้องตามกฎหมาย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 63 ในปัจจุบันทางชมรมมีสมาชิกที่ผ่านการรับรองแล้วอยู่ประมาณ 1,000 คน (ประธานชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์, 2567 : สัมภาษณ์)

ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ถือว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public participation) ทั้ง 2 ประเภท ของเมตต์ เมตต์การุณจิต คือ “การมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม” กล่าวคือ

การมีส่วนร่วมทางตรงนั้น พิจารณาได้จากการที่ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาเป็นสมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ประมาณ 1,000 คน นั้น มีการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการที่เขาเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ต้องดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม จึงอาสาเข้ามาตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐโดยไม่เกรงกลัวอำนาจหรืออิทธิพล หรืออันตรายในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้

การมีส่วนร่วมทางอ้อมนั้น พิจารณาได้จากการที่สมาชิกของชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ต้องเสียสละเวลาและกำลังทรัพย์เงินของตนบางส่วน เพื่อทำการสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ ให้ทำงานตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐได้ลุล่วงไปด้วยดี

การทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ กับชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับที่ 5 จาก 6 ระดับ ที่เป็นเกณฑ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ม.ป.ป.) ได้กำหนดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อธิบายไว้ ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูล ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกชมรมฯ ในการสืบหาข้อเท็จจริงในการร้องเรียนการทุจริตในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ให้กับทางสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์

ระดับที่ 2 การเปิดรับฟังความคิดเห็น เกิดจากการที่ทางสมาชิกชมรมฯ ต้องจัดประชุมเพื่อร่วมกันระดมความคิดและแบ่งงานกันทำสำหรับการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ อยู่เสมอ

ระดับที่ 3 การปรึกษาหารือ เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในการประชุมทุกครั้ง เพราะธรรมนูญของชมรมฯ สามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง

ระดับที่ 4 การวางแผนร่วมกัน ทุกครั้งที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ ทางสมาชิกชมรมฯ ที่มีความรับผิดชอบในการสืบหาข้อเท็จจริงในการทุจริตครั้งนั้น ๆ ต้องร่วมกันวางแผนการทำงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ เสมอ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด และอาจต้องอาศัยเครือข่ายย่อยของสมาชิกหรือบุคคลที่คาดว่าจะจะเป็นคนช่วยให้การได้มาซึ่งข้อมูลที่มีผลต่อรูปคดีมากที่สุด

ระดับที่ 5 การร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนนำข้อมูลจากระดับที่ 4 นำไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และเกิดประโยชน์สูงสุด ทางสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ ทำการสนับสนุนและผลักดันให้สมาชิกบางท่านได้เข้ามาเป็นวิทยากรร่วมบรรยายให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปให้เท่าทันกลโกงการทุจริต และกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปตระหนักถึงการต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ และผลักดันให้สมาชิกของชมรมฯ บางคนส่งผลงานเข้าประกวดในระดับประเทศ

การมีส่วนร่วมของชมรม STRONG Model จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นหลักประกันว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง” เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ยังเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทนอีกด้วย

แนวคิดประชาสังคม (Civil society)

การรวมตัวกันของประชาชนในสังคมสมัยใหม่ที่ต้องการคานอำนาจกับรัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ การมีส่วนร่วมของประชาสังคมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจุดกำเนิดของ “ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์” จะไม่ได้มาจากภาคประชาชนรวมตัวกันเอง แต่เป็นการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทได้อนุญาตให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันได้ (มาตรา 63) และให้หน่วยงานภาครัฐ

คือ สำนักงาน ป.ป.ช. สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและลดการทุจริตในภาครัฐ ชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ จึงกลายมาเป็นฟันเฟืองสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถของตนเองและการพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นได้ เพื่อทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ในนามสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ “การตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ เพื่อให้การทุจริตในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ลดลง”

ซึ่งการเกิดขึ้นของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงต้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ เป็นไปตามลักษณะของประชาสังคมในลักษณะที่ 1 กลุ่มหรือองค์กรอาสาสมัคร ที่มีมุมมองต่อรัฐในเชิงบวก สมาชิกของชมรมฯ ประกอบด้วย บุคคลที่มีหลากหลายอาชีพมาร่วมทำงานด้วยจิตสาธารณะและด้วยความสมัครใจ ร่วมกันกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การแก้ปัญหา และทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้มีการทุจริตให้น้อยที่สุด เพื่อการรักษาสถิติผลประโยชน์สูงสุดของสังคมเอาไว้ทางสำนักงาน ป.ป.ช. จึงต้องคอยกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกของชมรมฯ และประชาชนทั่วไปได้มีความรู้และความเข้าใจในการต่อต้านการทุจริตในภาครัฐอยู่เสมอ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (2539) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของประชาสังคมต้องมี 3 องค์ประกอบ มาวิเคราะห์กับเครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 จิตสำนึกของประชาสังคม (Civil consciousness) คือ ความคิดและการยอมรับในเรื่องของการรวมตัวอย่างอิสระ ด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับสังคม การรวมตัวกันจึงอยู่ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และมีความสัมพันธ์ในแนวนอน

องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civil organization) คือ สมาชิกชมรมฯ ได้ทำการรวมกลุ่มที่เป็นทางการขึ้นมา เป็นการรวมตัวกันแบบเฉพาะกิจหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อทำงานร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สมาชิกของประชาสังคมจะเป็นบุคคลของรัฐ ภาคธุรกิจ หรือ

ประชาชน มารวมตัวกันก็ได้ ซึ่งในตอนแรกเป็นการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ แล้วค่อย ๆ ขยายจำนวนสมาชิกให้มากขึ้นในภายหลัง มีความสัมพันธ์กันในลักษณะแนวราบ เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 3 เครือข่ายประชาสังคม (Civil network) คือ โครงสร้างหรือกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือเชื่อมโยงองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ปัจจัยสำคัญของเครือข่ายประชาสังคม คือ กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีความสัมพันธ์ในแนวราบ ภายในองค์กรมีความสามัคคีซึ่งเป็นตัวช่วยในการสร้างจิตสำนึกประชาสังคมได้เป็นอย่างดี

แนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance)

แนวคิดธรรมาภิบาลถือว่าเป็นแนวคิดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. และชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ในการร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ธรรมาภิบาลจึงกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพให้กับสังคมไทย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งมั่นคง เจริญก้าวหน้าและยั่งยืนตลอดไป ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันของสำนักงาน ป.ป.ช. และชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 6 ประการ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 คือ

หลักการที่ 1 หลักนิติธรรม (Rule of laws) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การทำงานที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานที่ชัดเจนร่วมกันกับสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ คือ “ร่วมกันตรวจสอบ เฝ้าระวัง และสืบหาข้อเท็จจริงจากการร้องเรียนการทุจริตในภาครัฐ” ซึ่งเป็นไปตามหลักสิทธิและเสรีภาพที่องค์กรภาคประชาสังคมต้องมี ต้องปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองและประโยชน์ของสังคมโดยรวม ไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐร่วมกันทุจริตในการทำงานร่วมกับนักการเมืองและนายทุนได้ ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมให้ลดลงได้ด้วย

ประการที่ 2 คือ การบริหารและใช้ความสัมพันธ์แนวราบระหว่างสมาชิกชมรมฯ และเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะโค้ชผู้ดูแลและให้คำปรึกษากับชมรมฯ เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีต่อกัน แต่ทั้ง 2 ฝ่าย ยังคงดำเนินวิธีการให้ได้มาซึ่งผลที่วัตถุประสงค์ตั้งเอาไว้ และประการที่ 3 คือ การคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและในระดับชาติได้เสมอ

หลักการที่ 2 หลักคุณธรรม (Ethics) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย และการมีจิตอาสา

หลักการที่ 3 หลักความโปร่งใส (Transparency) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คือ การทำให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ สร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

หลักการที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คือ การได้เข้าไปมีบทบาทร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการตรวจสอบการทุจริตในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ทุกครั้งที่มีการร้องเรียนทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องนำเรื่องร้องมาเข้าที่ประชุมประธานของแต่ละอำเภอ ก่อนเพื่อจัดทีมทำงานในลำดับถัดไป

การมีส่วนร่วมทางตรงนั้น พิจารณาได้จากการที่ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาเป็นสมาชิกชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ประมาณ 1,000 คน มีการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการที่เขาเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยต้องดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมจึงอาสาเข้ามาตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐโดยไม่เกรงกลัวอำนาจหรืออิทธิพล หรืออันตรายในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้

การมีส่วนร่วมทางอ้อมนั้น พิจารณาได้จากการที่สมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ต้องเสียสละเวลาและกำลังทรัพย์สินของตนบางส่วนเพื่อทำการสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ในทุกด้าน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากเรื่องร้องเรียนให้ได้มากที่สุด

ซึ่งการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมย่อมเป็นหลักการที่การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานได้ร่วมรับรู้ สามารถแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการทำงานต่าง ๆ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสามัคคีและมีความผูกพันกับองค์กร ซึ่งเป็นการสร้างพลังให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการที่ 5 หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คือ สมาชิกทุกคนต้องเคารพ

ธรรมเนียมชมรมและทำความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่ามาทำหน้าที่ด้วยวัตถุประสงค์อะไร ทุกคนจึงกลายเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการสืบหาข้อเท็จจริงจากการร้องเรียนการทุจริตในภาครัฐ ทำการรวบรวมข้อมูลและพยานต่าง ๆ เพื่อส่งต่อให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการในลำดับถัดไป

หลักการที่ 6 หลักความคุ้มค่า (Value) ของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ คือ การเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายภาคประชาสังคมนั้นเป็นงานจิตอาสา ย่อมสร้างความประหยัดทั้งเงิน เวลา ทรัพยากรบุคคล ให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. ในการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่และสร้างเกียรติประวัติให้กับครอบครัวของสมาชิก

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ครั้งต่อไป คือ การสนับสนุนให้สมาชิกของชมรม STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นด้านการทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น เพราะเมื่อเทียบกับผลงานที่เป็นรูปธรรมของการทำงานร่วมกันของ STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์ กับสำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนมาก แต่มีสมาชิกที่ได้รับรางวัลระดับประเทศน้อยเกินไป เพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับสมาชิกของ STRONG Model Club จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดนครสวรรค์

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์. (2556). *แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ไทยพับลิก้า. (2567, 28 พฤศจิกายน). *ดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันปี 2566 ไทยอยู่อันดับ 108*. <https://thaipublica.org/2024/01/corruption-perception-index-2023/>
- ประธานชมรม STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริตจังหวัดนครสวรรค์. (2567, 29 กรกฎาคม). *สัมภาษณ์*. นครสวรรค์.
- มานี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ. (ม.ป.ป.). *STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริต: เทียบเคียงกับมาตรการป้องกันทุจริตขององค์กรต่างประเทศ*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.).

- มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ. (2567, 20 พฤศจิกายน). *STRONG model* จิตพอเพียงด้าน
ทุจริต. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(สำนักงาน ป.ป.ช.). <https://www.nacc.go.th/we/?c=page&f=id&id=12>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจา
นุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- สมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริตจังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 2. (2567,
6 สิงหาคม). *สัมภาษณ์*. นครสวรรค์.
- สมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริตจังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 3. (2567,
6 สิงหาคม). *สัมภาษณ์*. นครสวรรค์.
- สมาชิกชมรม STRONG Model จิตพอเพียงด้านทุจริตจังหวัดนครสวรรค์ คนที่ 7. (2567,
21 สิงหาคม). *สัมภาษณ์*. นครสวรรค์.
- สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2539). *ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ บทวิเคราะห์
ทางวิชาการ ประชาสังคม : ดุลยภาพใหม่เพื่อสุขภาพ*. สถาบันวิจัยระบบ
สาธารณสุข.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (ม.ป.ป.). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชน*. เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของ ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

Developing Innovative Thinking Skill by Integrating Knowledge with the Work of Higher Vocational Certificate Students

อลงกต ยะไวทย์^{1*} ณัฐวัฒน์ วงษ์ชวลิตกุล² นุชติพงษ์ อุทอง³

Alongkot Yawai^{1*} Natthawat Vongchavalitkul² Nuchtiphong U-thong³

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา
30000 ประเทศไทย

¹Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,

Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima, 30000, Thailand

²สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration,

Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima, 30000, Thailand

³สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

จังหวัดปทุมธานี 12110 ประเทศไทย

³Computer Engineering Program, Faculty of Engineering, Rajamangala University of

Technology Thanyaburi, Pathum Thani, 12110, Thailand

*Corresponding author's email : alongkot_yaw@vu.ac.th

วันที่รับ : 11 มกราคม 2568, วันที่แก้ไข : 2 พฤษภาคม 2568, วันที่ตอบรับ : 23 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต และสาขาวิชาไฟฟ้า วิทยาลัยเทคโนโลยีช่างกลพาณิชย์การ

นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ซึ่งพัฒนาโดยการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคตแบบอิตีเอพอาร์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตร และ 2) แบบประเมินความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม รวม 2 ฉบับ

ผลการวิจัย พบว่า

1. แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยการวิจัยแบบอิตีเอพอาร์จากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ 16 ท่าน ได้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานในรูปของคู่มือ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การปรับทัศนคติให้เปิดรับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และช่วงที่ 2 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยผสมผสานกับแนวคิดเชิงออกแบบ

2. ผลการวิเคราะห์พัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตรก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยนักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มากมากที่สุด ตามลำดับ พบว่า ผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน มีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุดมากที่สุด และมากที่สุด ตามลำดับ พบว่า ผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แสดงว่านักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน มีพัฒนาการความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน / การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม / การฝึกงานของนักศึกษาในสถานประกอบการ / การเรียนรู้ด้วยการทำงาน / การจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ

Abstract

This research on the development of innovative thinking skills through the integration of knowledge and work among Higher Vocational Certificate students aims to 1) develop guidelines for enhancing innovative thinking skills through the integration of knowledge and work among Higher Vocational Certificate students; 2) develop innovative thinking skills through the integration of knowledge and work among these students; and 3) evaluate the outcomes of the development. The target group consisted of 19 Higher Vocational Certificate students majoring in Production Technology and Electrical Technology at Nakhon Ratchasima Technical College, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The research instrument was a manual for developing innovative thinking skills through the integration of knowledge and work, developed by applying the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technique. Data were collected through 1) an assessment form for developmental progress based on key learning outcomes of the curriculum and 2) an assessment form for the ability to develop innovative thinking skills, totaling two instruments.

The research findings were as follows:

1. The development of guidelines for innovative thinking skills among Higher Vocational Certificate students to facilitate the transfer of knowledge between theory and practice within the authentic environments of automotive parts manufacturers was conducted using the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technique, involving 16 stakeholders and experts. This resulted in a manual for innovative thinking skill development through the integration of knowledge and work, divided into two phases: Phase 1: Attitudinal adjustment to foster openness toward innovative thinking, and Phase 2: Innovative thinking skill development integrated with design thinking concepts.

2. The analysis of developmental progress based on the curriculum's key learning outcomes, assessed before, during, and after the

development of innovative thinking skills through student self-assessment and evaluations by advisors and mentors, showed overall levels of moderate, high, and highest, respectively.

3. The analysis of students' ability to develop innovative thinking skills, assessed before, during, and after the development process, indicated overall levels of levels of very low, very high, and very high, respectively. The findings showed that post-development scores were higher than those during and before the development. This suggests that students who underwent the development of innovative thinking skills through the integration of knowledge and work demonstrated improvement in their ability to develop innovative thinking skills.

Keywords : Work-integrated learning/ Innovative thinking skill development / Student internship in industrial enterprises/ Work-based learning/ In-enterprise instruction and management

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานเป็นอย่างมาก สามารถพิจารณาได้จากสาระในประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 4.3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ข้อ 4.3.1 มีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษามีแนวทางหนึ่ง คือ “การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ” มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต ซึ่งเป็นพลังผลักดันโครงการสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนเพื่อตอบโจทย์ภาคการผลิตตามนโยบายการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย โดยใช้ Work Integrated Learning (WIL) อย่างเข้มข้นด้วยการปฏิบัติงานจริงอย่างน้อยร้อยละ 50 ของเวลาเรียนตลอดหลักสูตร นอกจากนี้ยังพบว่ามีแนวนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริม

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานทั้งในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาโดยบรรจุไว้ในแนวนโยบายและแผนงานทุกระดับ ดังในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2574 มีจุดมุ่งหมายหนึ่งที่สำคัญ คือ การศึกษาเพื่อการมีงานทำ และสร้างงานได้ มีเป้าหมายให้สถาบันการศึกษาจัดการศึกษารูปแบบทวิภาคี/สหกิจศึกษา/หลักสูตรโรงเรียนโรงงานตามมาตรฐานที่กำหนดเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2567 เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม New S-curve ในกรอบระยะเวลา 5 ปี มี 5 แนวทาง โดย 1 ใน 5 แนวทาง คือ สร้างระบบผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ มีแนวทางดำเนินงาน โดยมุ่งขยายผลหลักสูตรอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาที่เชื่อมโยงสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมแบบบูรณาการความรู้กับการทำงาน (Work-integrated learning: WIL) ด้วยการผ่อนคลายข้อจำกัดด้านมาตรฐานหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมพัฒนาทักษะให้กับครูอาชีวศึกษา สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อขยายผลหลักสูตรแบบ WIL เป็นต้น (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่าประเทศไทยมีแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานอย่างจริงจังและเป็นระบบ อีกทั้งเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ยังเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรร่วมผลิตกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา เช่น องค์กรมหาชน หรือบริษัทเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาเป็นรายกรณี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) สำหรับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 การทำข้อตกลงร่วมมือกันอย่างเป็นทางการระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรภายนอกในการพัฒนาและบริหารหลักสูตร โดยผ่านความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรภายนอกนั้น หากเป็นบริษัทเอกชนที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้อยู่ในดุลยพินิจของสภาสถาบันอุดมศึกษา โดยต้องแสดงศักยภาพและความพร้อมในการร่วมผลิตบัณฑิตของบริษัทดังกล่าว และต้องให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการอุดมศึกษา (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565) จะเห็นว่ามีกรอบปรมาตรฐานหลักสูตรทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานได้มากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี (2559) พบว่ากลุ่มวัยแรงงานมีปัญหาผลิตภาพแรงงานต่ำ โดยในช่วงปี 2544-2557 ผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ต่อปี ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ มาเลเซีย 1 เท่าตัว สิงคโปร์ 5 เท่าตัว โดยมีสาเหตุสำคัญจากทักษะและสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Mismatching) กล่าวคือโครงสร้างของภาคการผลิตและบริการที่ยังพึ่งพาแรงงานทักษะต่ำในเกือบทุกอุตสาหกรรม แต่ไม่สอดคล้องกับแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยังพบปัญหาเช่นเดิม โดยภาคการผลิตอุตสาหกรรมที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ มีการเติบโตช้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน อุตสาหกรรมไทยส่วนใหญ่ ยังคงเป็นการรับจ้างผลิตหรืออยู่ในภาคการผลิตเดิมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ไม่มากนัก ข้อจำกัดของผลิตภาพแรงงานและความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยี ระดับการลงทุน ในทรัพยากรสินทางปัญญาและการสะสมทุนยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีด้วยตนเอง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายและแผนพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ทั้งสมรรถนะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและศักยภาพของสถานประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงาน (Work integrated learning: WIL) เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียน อาจอยู่ในรูปของการวิจัย การฝึกงาน สหกิจศึกษา การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการ หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น (Kramer & Usher, 2011) เป็นวิธีการสอนที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์จากการเรียนในสถานศึกษากับสถานที่ทำงานที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว เป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Stirling, Kerr, Banwell, MacPherson, & Heron, 2016) และจากผลการวิจัยยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานยังช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้ร่วมกับทักษะ

การแก้ปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม (Rampersad, 2020)

แนวคิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้ และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในสภาพจริงด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ระบุความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ระดมแนวคิด ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแนวทางการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการสอนหรือทดสอบนวัตกรรม และขั้นตอนที่ 5 ประเมินนวัตกรรม (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธ เนืองเฉลิม, 2561) ด้วยการสร้างการออกแบบการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์บริบท การจัดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน กระบวนการดำเนินการ และเทคนิคการประเมินผล (Birgili, 2015) และผสมผสานกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking process) ของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford d.school) ประกอบด้วย การทำงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize) การตั้งกรอบโจทย์ (Define) การสร้างความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test) (ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์, 2560 ; Plattner, 2010) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนในการวิจัย

คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการต่อยอดการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานของประเทศไทยที่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมเพราะยังขาดระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยอาศัยความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบโจทย์นโยบายและแผนการพัฒนาประเทศให้สามารถเกิดขึ้นได้จริงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาในหลักสูตรปกติและหลักสูตรทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต และสาขาวิชาไฟฟ้า วิทยาลัยเทคโนโลยีช่างกลพาณิชย์การนครราชสีมา รุ่นปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน โดยสาขาวิชาคัดเลือกนักศึกษาที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ 1 ปีการศึกษา จำนวน 19 คน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน เพื่อสอบถามความคิดเห็นและหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการวิจัยแบบอิตีเอพอาร์ อาจารย์ที่ปรึกษากำกับดูแลนักศึกษา จำนวน 3 ท่าน และพี่เลี้ยงในแผนกที่นักศึกษาปฏิบัติงาน 19 ท่าน ในบริษัท Hitachi Astemo Korat Ltd. และ บริษัท NK Mechatronics Co., Ltd.

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Mix method) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามด้วยการระดมแนวคิดจากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคโนโลยีช่างกลพาณิชย์การนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ดังนี้ 1) ประเมินพัฒนาการของผู้เรียน และ 2) ประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอ้างอิงตามแบบประเมินของชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2561 รวม 2 ฉบับ กับผู้เรียนที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ได้แก่ บริษัท Hitachi Astemo Korat Ltd. อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และบริษัท NK Mechatronics Co., Ltd. อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการระบุข้อความสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์คะแนนผลการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในเชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา จะใช้แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนจากคู่มือการปฏิบัติเพื่อการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงาน (A practical guide for work-integrated learning) รัฐออนแทรีโอ (Ontario) ประเทศแคนาดา (Stirling, Kerr, Banwell, MacPherson & Heron, 2016) โดยมี 7 ระดับ ค่าคะแนนระหว่าง 0 ถึง 5 รวมทั้งไม่ตอบ ดังนี้

ไม่ตอบ	หมายถึง	ไม่มีปัจจัยใดที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและสมรรถนะนั้น
5	หมายถึง	ดีเยี่ยม: ผู้เรียนทำด้วยความชำนาญมาก มีทักษะสูง มีแรงจูงใจ และต้องปรับปรุงศักยภาพอีกเพียงเล็กน้อย
4	หมายถึง	ดีมาก: ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะตามกรอบการทำงานดีมาก และมีเพียงบางส่วนต้องปรับปรุง
3	หมายถึง	ดี: ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นที่น่าสนใจ มีความสามารถตามกรอบการทำงาน มีทัศนคติที่ดี และมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงตนเองอย่างชัดเจน
2	หมายถึง	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย: ผู้เรียนมีสมรรถนะต่ำกว่าความต้องการ ต้องใช้ความพยายามมากขึ้นหรือจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม
1 หรือ 0	หมายถึง	ต่ำมาก: ผู้เรียนมีสมรรถนะต่ำกว่าความต้องการมาก ไม่มีทัศนคติและแรงจูงใจในการปรับปรุงตนเอง

2) การแปลผลระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนจากค่าคะแนนเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนี้

$$\text{สูตร} = \frac{\text{คะแนนที่มากที่สุด} - \text{คะแนนที่น้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-0}{6} = 0.83$$

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.37 - 4.20	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.53 - 3.36	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.68 - 2.52	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย	0.84 - 1.67	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	0.00 - 0.83	หมายถึง	ไม่มีการพัฒนา

1.3. การเปรียบเทียบผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการเสนอแผนภูมิเส้น

2. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1 ขั้นตอนที่ 1.1 ระบุความต้องการ (Need identification)

1) การวิเคราะห์ผู้เรียน (Learner analysis) ซึ่งเป็นนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 24 คน เกี่ยวกับภูมิหลัง ผลการเรียนรู้ สมรรถนะวิชาชีพ ความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2) การวิเคราะห์บริบท (Context analysis) พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ได้แก่ บริษัท Hitachi Astemo Korat Ltd. อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และบริษัท NK Mechatronics Co., Ltd. อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานในสถานประกอบการทั้งสองแห่ง

3) จัดทำวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (Organization of instructional objectives) โดยศึกษา (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต และสาขาวิชาไฟฟ้า (2) ประมวลทักษะแห่งอนาคตที่สำคัญจากแนวโน้มความต้องการบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve และทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563-2567 (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) และ (3) จัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญในรูปสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์

1.2 ขั้นตอนที่ 1.2 ระดมแนวคิด (Brainstorming)

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1.1 มาระดมแนวคิดจากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ วิเคราะห์ช่องว่างของทักษะและสมรรถนะของนักศึกษา (Skill gap) ที่แท้จริงในปัจจุบันเปรียบเทียบกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งในปัจจุบันและอนาคต และจัดทำแนวทางการพัฒนาทักษะในการทำงานและทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานที่เป็นไปได้เพื่อลดช่องว่างข้างต้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยื่นขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับการรับรองตามเลขที่หนังสือรับรอง 010/2564 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ซึ่งครอบคลุมกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน

1.3 ขั้นตอนที่ 1.3 สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Creating)

1) การพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอน โดยนำผลการระดมแนวคิดในขั้นตอนที่ 1.2 และผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาออกแบบร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2) นำร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมาสอบถามความคิดเห็นด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต (Futures research) แบบอีดีเอฟอาร์ (EDFR: Ethnographic delphi futures research) เพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) ขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิใน
ขั้นตอนที่ 1.2 จำนวน 16 ท่าน เพื่อระดมความเห็นตามขั้นตอนของการวิจัยแบบอิตีเอพาร์

2.2) กำหนดประเด็นที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนว
ทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของ
ผู้เรียน โดยสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 แล้ววิเคราะห์
แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจาย

2.3) เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 โดยสอบถามตามประเด็น
ในรอบที่ 1 พร้อมสะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 ต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้
กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกลั่นกรองความคิดของตนเทียบกับภาพรวมของกลุ่ม

2.4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 เพื่อหาฉันทามติตาม
เกณฑ์โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.5 พิสัยระหว่าง
ควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 น้อยกว่า 1.5 และความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับ
ฐานนิยมไม่เกิน 1.0 ถ้าฉันทามติเป็นไปตามเกณฑ์จะสรุปได้ว่าเหตุการณ์หรือประเด็นที่
คาดการณ์นั้นจะเกิดขึ้นแน่นอน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินรอบที่ 1
พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด แล้วทำการประเมินรอบที่ 2 พบว่า
ฉันทามติเป็นไปตามเกณฑ์ทุกข้อ

3) นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิด
เชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูงในรูปคู่มือ

1.4 ขั้นตอนที่ 1.4 ปฏิบัติการสอนหรือทดสอบนวัตกรรม (Teaching)

นำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการ
ความรู้กับการทำงานไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ปฏิบัติงานอยู่ในบริษัท Hitachi Astemo
Korat Ltd. และ บริษัท NK Mechatronics Co., Ltd.

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิด เชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน (Assessment)

2.1 ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของ
หลักสูตร จากขั้นตอนที่ 1.1 ข้อ 3) วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ข้อย่อย (3)
ผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญในรูปสมรรถนะวิชาชีพตามหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2.2 ประเมินความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วย
การบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนตามขั้นตอนที่ 1.4 ในสถานประกอบการ

2 แห่ง ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง รวม 3 ครั้ง รวม 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความสามารถในการตีความบริบท (Interpret) (2) ความสามารถในการสร้างแนวคิด (Generate) (3) ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น (4) ความสามารถในการสะท้อน (Reflect) (5) ความสามารถในการนำเสนอ (Represent) และ (6) ความสามารถในการประเมิน (Evaluate) ตามแบบประเมินของชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธ เนืองเฉลิม (2561)

2.3 เปรียบเทียบผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในเชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

3. ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล

ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2566 โดยในปีแรกให้นักศึกษาเรียนรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสถานศึกษามีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ผลการเรียนรู้ สมรรถนะวิชาชีพ ความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ และวิเคราะห์บริบทพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งสองแห่ง และในปีที่ 2 นักศึกษาต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการแบบเต็มเวลาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนหรือทดสอบนวัตกรรม และประเมินความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ได้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาในรูปของคู่มือเพื่อให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของสถานประกอบการแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ได้แก่ (1) ให้นักศึกษารู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และ (2) เตรียมชุดทัศนคติ ด้วยการปรับทัศนคติของนักศึกษาให้เปิดรับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมคิดป้ายชื่อใหม่ เทคนิคแผ่นตรวจของออสบอร์น วิธีการคิดอุปมาอุปไมย และเทคนิคการคิดหมวก 6 ใบ

ช่วงที่ 2 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการ เป็นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานในแผนกที่ต้องการพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย กิจกรรม (1) เล่าให้ฟังหน่อยหรือการสัมภาษณ์ (2) ทำให้ดูหน่อยหรือการสังเกต และ (3) ลองทำเองหรือเข้าไปฝังตัว

ขั้นที่ 2 ระดมสมอง เป็นการตั้งกรอบโจทย์ในการพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์หาความเข้าใจเชิงลึกของกลุ่มเป้าหมาย (2) การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ (3) สร้างแม่แบบการเสนอคุณค่า และ (4) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบโจทย์ แล้วนำมาสร้างความคิดในการสร้างนวัตกรรมที่ดีที่สุด 3 กลุ่มความคิด

ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ เป็นการสร้างต้นแบบ เพื่อให้ได้แบบร่าง (Model) หรือรูปภาพของต้นแบบนวัตกรรม 3 ชุด และกำหนดตัวชี้วัดแห่งความสำเร็จ เกณฑ์ และแนวทางการทดสอบต้นแบบ

ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรม เป็นการทดสอบนวัตกรรมต้นแบบ ณ สถานประกอบการที่นักศึกษาปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดที่กำหนด พร้อมบันทึกความเห็นของพนักงานที่มีต่อนวัตกรรม

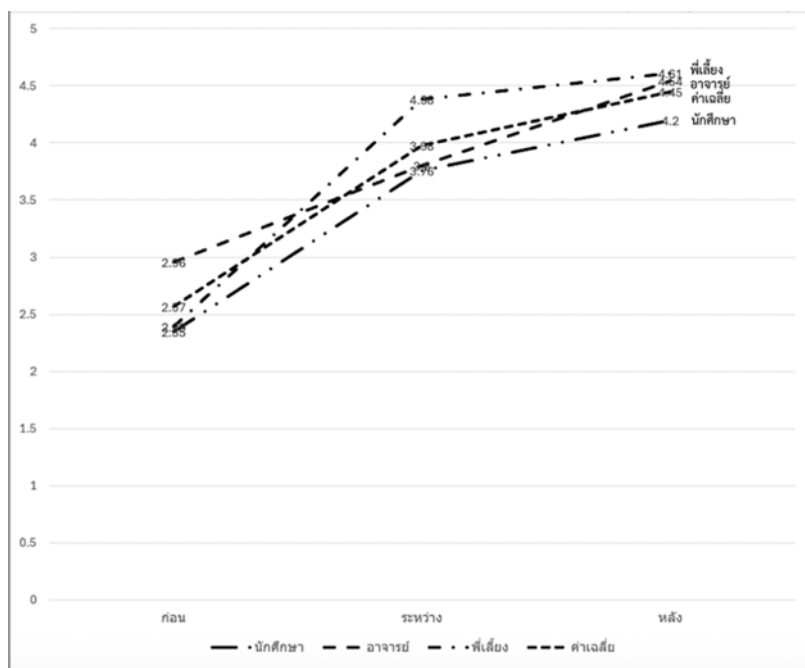
ขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรม โดยระบุตัวชี้วัดที่บรรลุ และตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุ และแนวทางการปรับปรุงนวัตกรรม

2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.1 ผลการวิเคราะห์พัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตรจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมินนักศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ดังตารางที่ 1 และแผนภูมิที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญโดยนักศึกษาประเมินตนเอง
อาจารย์ที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผู้ประเมิน	ผลลัพธ์ การเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยตามระยะการประเมิน					
		ก่อน		ระหว่าง		หลัง	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. นักศึกษา	ความรู้	2.16	1.61	3.68	1.29	4.21	0.92
	ทักษะ	2.09	1.35	3.58	0.91	4.08	0.76
	คุณลักษณะ	2.82	1.18	4.02	0.78	4.30	0.76
	ค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษา	2.35	1.56	3.76	1.02	4.20	0.81
2. อาจารย์ ที่ปรึกษา	ความรู้	น้อย		มาก		มาก	
	ทักษะ	2.53	1.35	3.42	0.84	4.42	0.61
	คุณลักษณะ	2.59	1.29	3.51	0.59	4.40	0.49
	ค่าเฉลี่ยรวมของอาจารย์ ที่ปรึกษา	3.75	1.43	4.47	0.64	4.81	0.46
3. พี่เลี้ยง	ความรู้	2.96	1.45	3.80	0.84	4.54	0.55
	ทักษะ	ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	คุณลักษณะ	2.00	1.56	4.32	0.82	4.53	0.70
	ค่าเฉลี่ยรวมของพี่เลี้ยง	2.09	1.20	4.34	0.75	4.55	0.62
ค่าเฉลี่ยรวม	ความรู้	3.07	1.46	4.49	0.71	4.74	0.45
	ทักษะ	2.39	1.47	4.38	0.75	4.61	0.60
	คุณลักษณะ	น้อย		มากที่สุด		มากที่สุด	
	ค่าเฉลี่ยรวม	2.57	1.46	3.98	0.92	4.45	0.68
		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญ โดยนักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

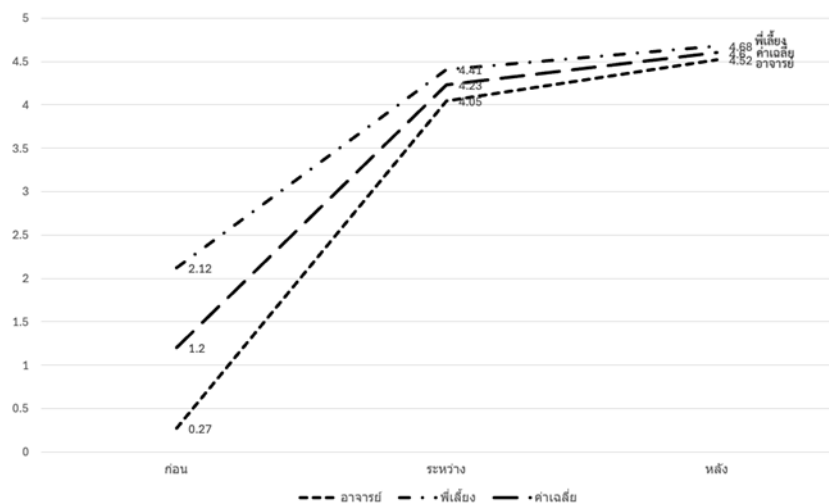
จากตารางที่ 1 และแผนภูมิที่ 1 พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดย นักศึกษาประเมินตนเองมีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 1.56) มาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 1.02) และมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ อาจารย์ที่ปรึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 1.45) มาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.84) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ พี่เลี้ยงมีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.39$, S.D. = 1.47) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.75) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 1.46) มาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.92) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินก่อน ระหว่าง และหลัง ผลการประเมินจากผู้ทำการประเมิน และผลการประเมินตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญ พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังเรียน

สูงกว่าระหว่าง และก่อนเรียนตามลำดับ สำหรับผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญรายคู่ ทั้งนักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา และภาพรวม ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่า ผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แสดงว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต และสาขาวิชาไฟฟ้าที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3. ผลการประเมินการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมมีจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินทักษะในการตีความบริบท 2) การประเมินทักษะในการสร้างแนวคิด 3) การประเมินทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น 4) การประเมินทักษะในการสะท้อนแนวคิด 5) การประเมินทักษะในการนำเสนอแนวคิด และ 6) การประเมินทักษะในการประเมินความสำเร็จ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาก่อน ระหว่าง และหลังการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ดังตารางที่ 2 และแผนภูมิที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและ
พี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผู้ประเมิน	ทักษะการคิด เชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ยตามระยะการประเมิน					
		ก่อน		ระหว่าง		หลัง	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. อาจารย์ ที่ปรึกษา	ด้านที่ 1	0.26	0.56	4.05	0.85	4.45	0.51
	ด้านที่ 2	0.32	0.67	4.00	1.00	4.58	0.51
	ด้านที่ 3	0.26	0.56	4.16	0.83	4.63	0.50
	ด้านที่ 4	0.26	0.56	3.89	0.74	4.37	0.50
	ด้านที่ 5	0.26	0.56	4.05	0.71	4.58	0.51
	ด้านที่ 6	0.26	0.56	4.16	0.60	4.47	0.51
ค่าเฉลี่ยรวมของอาจารย์ ที่ปรึกษา		0.27	0.58	4.05	0.79	4.52	0.50
2. พี่เลี้ยง	ด้านที่ 1	ไม่มีการพัฒนา		มาก		มากที่สุด	
	ด้านที่ 2	2.16	1.38	4.42	0.61	4.74	0.45
	ด้านที่ 3	1.84	1.34	4.37	0.68	4.63	0.50
	ด้านที่ 4	2.26	1.59	4.47	0.70	4.74	0.45
	ด้านที่ 5	2.11	1.45	4.37	0.68	4.63	0.50
	ด้านที่ 6	2.26	1.48	4.42	0.61	4.63	0.50
ค่าเฉลี่ยรวมของพี่เลี้ยง		2.12	1.43	4.41	0.65	4.68	0.47
ค่าเฉลี่ยรวม		น้อย		มากที่สุด		มากที่สุด	
		1.20	1.43	4.23	0.74	4.60	0.49
		น้อยที่สุด		มากที่สุด		มากที่สุด	

แผนภูมิที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

จากตารางที่ 2 และแผนภูมิที่ 2 พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาประเมินนักศึกษาทั้ง 6 ด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับไม่มีการพัฒนา ($\bar{X} = 0.27$, S.D. = 0.58) มาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ โดยพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 1.43) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ และผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.20$, S.D. = 1.43) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.74) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินก่อน ระหว่าง และหลัง และผลการประเมินจากผู้ทำการประเมิน พบว่า ทั้งสองแหล่งความแปรปรวนมีความแตกต่างกันโดยเรียงลำดับจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด สำหรับผลการประเมินความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน สำหรับผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมรายคู่ ทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ในภาพรวมก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่า ผลการประเมิน

หลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม แสดงว่านักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต และสาขาวิชาไฟฟ้าที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีพัฒนาการความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยการวิจัยแบบอิตีเอพอาร์จากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ 16 ท่าน ได้ร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานในรูปของคู่มือ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การปรับทัศนคติให้เปิดรับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและช่วงที่ 2 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยผสมผสานกับแนวคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการด้วยการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง ขั้นที่ 2 ระดมสมองด้วยการตั้งกรอบโจทย์แล้วนำมาสร้างความคิด ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบด้วยการสร้างต้นแบบ ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรมด้วยการทดสอบ และขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรมตามตัวชี้วัดที่กำหนด

2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตรก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยนักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ พบว่า ผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างชัดเจน แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3. ผลการประเมินการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมก่อนการพัฒนายู่ในระดับน้อยที่สุด

ระหว่างการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ทั้ง 3 ระดับมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน พบว่า ผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างชัดเจน แสดงว่านักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีพัฒนาการความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในรูปของคู่มือ ได้จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงาน โดยผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนานวัตกรรมในสถานประกอบการได้จริง เนื่องจากการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นวิธีการสอนที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์จากการเรียนในสถานศึกษา กับสถานที่ทำงานที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว (Billett, 2009) เป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษา (Kennedy, Billett, Gherardi and Grealish, 2015) จึงเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในหลักสูตรกับประสบการณ์จากสถานที่ทำงานทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Cooper, Orrell and Bowden, 2010) ข้อสังเกตของผู้วิจัยที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติ พบว่า ขั้นตอนเตรียมชุดทักษะ (Mind set) ของนักศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากต้องทำให้นักศึกษาค้นเคยและฝึกความคิดสร้างสรรค์หลาย ๆ วิธี ขั้นตอนนี้จึงจำเป็นต้องใช้เวลา ต้องให้นักศึกษาทำงานเป็นขั้นตอนจนเกิดความชำนาญและมีความพร้อมเข้าสู่ช่วงที่ 2

2. ผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา ได้แก่ (1) พัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญของหลักสูตร (2) ความสามารถในการพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงที่สุด โดยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนระหว่างและก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมซึ่งได้คะแนนน้อยที่สุดอย่างชัดเจน แสดงว่านักศึกษามีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม และมีพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามลำดับ ที่เป็นผลมาจาก

การใช้คู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน พบว่า ขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ขั้นตอนการเตรียมชุดทักษะหรือการฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติตั้งแต่กิจกรรมการคิดป่ายชื่อใหม่ เทคนิคแผ่นตรวจของออสบอร์น วิธีการคิดอุปมาอุปไมย และเทคนิคการคิดหวมวก 6 ใบ เป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาปรับตัวจากการคิดแบบเดิมเป็นการคิดเชิงสร้างสรรค์หรือการสร้างความคิดให้ได้มากที่สุดด้วยการทำงานเป็นทีม เปิดใจให้กว้าง ยอมรับความคิดของผู้อื่น และสื่อสารความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้นำความรู้จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 มาใช้ในการทำงาน ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์การเรียนในสถานศึกษา กับสถานประกอบการที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทักษะกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Stirling, Kerr, Banwell, MacPherson, and Heron, 2016) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้กับการทำงานยังช่วยให้นักศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้ร่วมกับทักษะการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม (Rampersad, 2020) อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาจากสถานศึกษาจำเป็นต้องนิเทศงานแบบออนไลน์เป็นบางครั้ง อาจทำให้นักศึกษาบางคนไม่สามารถสื่อสารกับเพื่อนในกลุ่มระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมาตรการป้องกันเชื้อโควิดของสถานประกอบการทำให้กระบวนการวิจัยอาจมีปัญหาเรื่องการสื่อสารข้ามฝ่าย/แผนกไปบ้าง

3. ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา พบว่า ความพึงพอใจการมีส่วนร่วมของพนักงาน และผลกระทบของนวัตกรรมเมื่อนำนวัตกรรมไปให้พนักงานที่เกี่ยวข้องใช้งานจริง เนื่องจากกระบวนการพัฒนานวัตกรรมเป็นการทำงานร่วมกับพนักงานของสถานประกอบการในหน่วยงานจริง ด้วยการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้งเพื่อวิเคราะห์หาปัญหาที่แท้จริง และหลังจากได้ร่างนวัตกรรมต้นแบบ นักศึกษาต้องนำไปสอบถามพนักงานผู้ใช้งานถึงความเป็นไปได้หากนำมาใช้จริงซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์, 2560 ; Plattner, 2010) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในสถานประกอบการที่นำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปใช้ควรเปิดใจให้กว้างยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน ไม่ควรตีกรอบความคิดของผู้เรียนหรือชี้ถูกหรือผิดตามความคิดของตน
2. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่ผู้เรียนตามคู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไม่จำเป็นต้องลงทุนหรือใช้เครื่องมือชั้นสูงแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจารย์ที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงในสถานประกอบการสามารถนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการสามารถนำแนวทางและคู่มือการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปใช้ โดยปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมในคู่มือฯ ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของตน
4. ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปใช้เพื่อพัฒนาพนักงานในสถานประกอบการเพื่อพัฒนานวัตกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อศักยภาพของสถานประกอบการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558, 7 ตุลาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558*.
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565, 18 กรกฎาคม). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565*.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารบริหารการศึกษาบวรบัณฑิต*, 18, 129-141.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135.
- ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 - 2570*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *แนวโน้มความต้องการบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve และทิศทางการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563-2567*. פרินทร์เอบิ้ล.
- Billett, S. (2009). Realizing the educational worth of integrating work experiences in higher education. *Studies in Higher Education*, 34, 827-843.
- Birgili, B. (2015). Creative and critical thinking skills in problem-based learning environments. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2, 71-80.
- Cooper, L., Orrell, J., & Bowden, M. (2010). *Work Integrated Learning: A Guide to Effective Practice*. Routledge.
- Kennedy, M., Billett, S., Gherardi, S., & Grealish, L. (2015). Practice-based Learning in Higher Education: Jostling Cultures. In M. Kennedy, S. Billett, S. Gherardi, & L. Grealish (Eds.), *Practice-based Learning in Higher Education: Jostling Cultures* (pp. 1-14). Springer.
- Kramer, M., & Usher, A. (2011). *Work-integrated Learning and Career-ready Students: Examining the Evidence*. Higher Education Strategy Associates.
- Plattner, H. (2010). *An Introduction to Design Thinking: Process Guide*. Institute of Design, Stanford University.
- Rampersad, G. (2020). Robot will take your job: Innovation for an era of artificial intelligence. *Journal of Business Research*, 116, 68-74.

Stirling, A., Kerr, G., Banwell, J., MacPherson, E., & Heron, A. (2016). *A Practical Guide for Work-integrated Learning: Effective Practices to Enhance the Educational Quality of Structured Work Experiences Offered through Colleges and Universities*. Higher Education Quality Council of Ontario.

การเปลี่ยนแปลงของสื่อมองโกเลียใน: กระบวนการเปลี่ยนผ่าน ผลกระทบ และการปรับตัว

Media Disruption in Inner Mongolia: Transformation Process, Impact, and Adaptation

มัน ตา^{1*} พนม วรรณศิริ² ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์²

Man Da^{1*} Phanom Wanasiri² Taksina Chai-ittipornwong²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10170 ประเทศไทย

¹Degree of Doctor of Philosophy, Communication Arts Program, Faculty of
Communication Arts, Bangkokthonburi University, Bangkok, 10170, Thailand

²สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร
10170 ประเทศไทย

²Communication Arts Program, Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi
University, Bangkok, 10170, Thailand

*Corresponding author's email : 1102099517@qq.com

วันที่รับ : 14 กุมภาพันธ์ 2568, วันที่แก้ไข : 11 มีนาคม 2568, วันที่ตอบรับ : 14 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสื่อต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียใน ผลกระทบด้านการสื่อข่าว และการปรับตัวของผู้สื่อข่าว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง ได้แก่ เจ้าของหรือผู้บริหารองค์กรข่าว และผู้สื่อข่าวในมองโกเลียใน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเปลี่ยนผ่านของสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ รูปแบบและวิธีการเสนอข่าว ภาษาข่าว และกระบวนการผลิตข่าว เน้นความสำคัญของการสื่อข่าวสารวัฒนธรรมพื้นถิ่นและอัตลักษณ์ของมองโกเลียในด้วยภาษามองโกเลีย ภาษาจีน และภาษาที่ 3 รวมถึง AI แปลภาษา ผลกระทบต่อการสื่อข่าวพบว่า สำหรับข่าวอินเทอร์เน็ต คุณค่าของข่าวในแง่ความถูกต้อง ความสมดุล และการปราศจากอคติส่วนตัว ถูกกลบเกลื่อนการพาดหัวข่าว การคัดเลือกเนื้อหาและประเด็นข่าว และบทบาทการรายงานข่าว ด้านการปรับตัวของผู้สื่อข่าว คุณสมบัติเบื้องต้นที่ผู้สื่อข่าวของมองโกเลียในต้องมีคือเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นของมองโกเลียใน มีทักษะทางภาษา มีความรอบรู้หลายด้านโดยเฉพาะกระบวนการผลิตและ

เผยแพร่ว่า สามารถผลิตวิดีโอสั้น โลกโซเชียล มีทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยี AI รวมถึง การคิดนวัตกรรมข่าว ในที่สุด สื่อมองโกเลียในสามารถเปลี่ยนผ่านสู่สื่อดิจิทัลอย่างราบรื่น สื่อเก่าโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์กระดาษยังคงดำรงอยู่คู่ขนานกับการแผ่ขยายสู่สื่อดิจิทัลด้วย หลากหลายรูปแบบและแพลตฟอร์ม สื่อดิจิทัลทำให้สื่อมองโกเลียในยกระดับจากสื่อท้องถิ่นสู่การสื่อข่าวระดับชาติและระดับโลก

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันทีของสื่อ / การสื่อข่าว / มองโกเลียใน

Abstract

The research objectives were to examine media transformation in relation to the transition processes of news organizations in Inner Mongolia, their impacts on news reporting, and the adaptation of journalists. Data was collected using in-depth interviews with semi-structured questions. The informants were specifically selected and included owners or executives of news organizations and journalists in Inner Mongolia. The findings revealed that the transition processes of television, radio, and newspaper media shared three common characteristics: news formats and methods of dissemination, news language, and news production processes. These transformations emphasized the importance of communicating the local minority culture and identity of Inner Mongolia through the use of Mongolian, Chinese, and a third language, integrated with AI-assisted translation. Regarding the impacts on news reporting, the study found that in internet-based news, core news values, namely accuracy, balance, and impartiality, were often neglected in headline writing, content selection, and reporting practices. In terms of journalist adaptation, essential competencies for media professionals in Inner Mongolia include a deep understanding of local culture, multilingual proficiency, and multidisciplinary expertise, particularly in news production and dissemination. Journalists must be capable of producing short-form videos, conducting live broadcasts, and utilizing digital tools and AI technologies, along with innovative thinking in news production. Ultimately, Inner Mongolian media have achieved a smooth digital transition.

Traditional media, especially print newspapers, continue to coexist with digital expansion across diverse platforms. This digital shift has elevated Inner Mongolian media from the local level to national and global news communication.

Keywords : Media transformation / Journalism / Inner Mongolia

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันที หรือการหยุดชะงักของสื่อเนื่องจากการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสื่อใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ คือ สถานการณ์ ‘มีเดียดิสรัปชัน’ (Media disruption) หรือการเปลี่ยนแปลงของสื่อโดยการหลอมรวมสื่อดั้งเดิม เช่น ทีวี วิดีโอ หนังสือพิมพ์ กับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เปลี่ยนเป็นสื่อบนโลกออนไลน์ กลายเป็นสื่อใหม่หรือสื่อดิจิทัล (Cunningham & Craig, 2021) สื่อดิจิทัลทำให้ลักษณะเฉพาะของการสื่อสารมวลชนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว เปลี่ยนเป็นการสื่อสารสองทาง ผู้รับสารสามารถโต้ตอบแบบสื่อสารสองทางระหว่างตัวสื่อมวลชนและผู้รับสารที่เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้สื่อมวลชนเปลี่ยนรูปแบบเป็นสื่อประสม (Multimedia) ทำให้เส้นแบ่งระหว่างสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่หรือสื่อดิจิทัลเลื่อมซ้อนกัน ดังนั้น เทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งเป็นที่มาของ ‘โลกออนไลน์’ มิได้ทำให้เกิดการหลอมรวมสื่อเท่านั้น แต่ทำให้เกิดภาวะความปั่นป่วนอย่างฉับพลันทันทีของสื่อมวลชนหลายแขนง รวมถึงการสื่อข่าว (Journalism) จากการศึกษาของอัน เหวินยู่ (An, 2021) พบว่า ในยุคดิจิทัลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ความทันสมัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่ออุตสาหกรรมสื่อ โดยเฉพาะด้านการสื่อข่าว สอดคล้องกับการศึกษาของกัว ชานเฟิง (Guo, 2021) และเหอ เย่ (He, 2024) ที่พบว่า สื่อดิจิทัลทำให้สื่อมวลชนของมองโกเลียในที่เคยเน้นการพัฒนาเชิงอุตสาหกรรม เปลี่ยนเป็นการพัฒนานวัตกรรมด้านเนื้อหา และจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเป็นความก้าวหน้าด้านรูปแบบและวิธีการเผยแพร่ข่าว (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การติดตามข่าวสารของคนมองโกเลียในก่อนการปรับเปลี่ยนสู่สื่อออนไลน์

ประเด็น	ลักษณะการติดตามข่าวสาร
ช่องทางการติดตามข้อมูลข่าวสาร	โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์
ประเภทข่าวที่สนใจติดตาม	ข่าวภาคค่ำ ข่าวสังคม ข่าวสุขภาพ ข่าวกีฬา และพยากรณ์อากาศ
ช่วงเวลาติดตามข่าว	หลังอาหารเย็น
ความน่าเชื่อถือของข่าวสาร	ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวที่สื่อระบุ
รูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าว	กรณีข่าวโทรทัศน์และวิทยุต้องเป็นข่าวสดที่ผู้ประกาศระบุชื่อ - สกุลชัดเจน
กรณีข่าวด่วน	เลือกติดตามจากช่องทางข่าวทีวี
ทัศนคติต่อข่าวที่มีเนื้อหาภาพหรือเสียงแสดงความรุนแรง	สื่อควรมีหน้าที่กลั่นกรองข่าวที่มีเนื้อหา ภาพ หรือเสียงที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกของคนในสังคม หลีกเลี่ยงการสื่อสารความรุนแรงแก่สังคม
ข้อเสนอแนะ	สื่อควรเน้นเนื้อหาข่าวที่ใช้ได้กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แท้จริงของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะชีวิตประจำวัน

สำหรับเขตปกครองพิเศษมองโกเลียในซึ่งเป็นเมืองที่มีชายแดนติดกับประเทศมองโกเลีย ทำให้ประเด็นด้านภูมิรัฐศาสตร์และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมกลายเป็น 2 เรื่องสำคัญที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลของมองโกเลียใน (Li, et al., 2023) มองโกเลียในตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจีน มีชายแดนติดกับประเทศมองโกเลียเป็นหนึ่งในพื้นที่เขตปกครองพิเศษของประเทศจีน และเป็นเขตปกครองพิเศษที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 รองจากซินเจียงและทิเบต โดยมีขนาดพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 12.30 ของแผ่นดินจีนทั้งหมด และมีประชากรประมาณ 25 ล้านคน มองโกเลียในเป็นพื้นที่อาศัยของคนจีนชนกลุ่มน้อยที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามองโกเลียซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นแสดงถึงการอนุรักษ์ และสืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมดั้งเดิมถึงปัจจุบันอย่างเข้มแข็งท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาความเป็นเมือง รวมถึงวิถีชีวิตสมัยใหม่ภายใต้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต (Lei & Song, 2023)

ในแง่การสื่อสารมวลชน จุดมุ่งหมายของสื่อเพื่อการสื่อสารข่าว คือนำเสนอความรู้ให้ความคิดเห็นและข้อมูล และเพื่อบอกเล่าสถานการณ์ประจำวันในรูปแบบของข่าว อาจนำเสนอเป็นสารคดีข่าว การวิเคราะห์-วิจารณ์ข่าว ร่วมกับวิถีการสัมภาษณ์ตามความเห็นของฮ็อบส์ เรเน (Hobbs, 2020) ข้อมูลข่าวสารที่ดีควรมีความถูกต้อง

ชัดเจน ทันต่อการใช้งาน มีความสมบูรณ์เพราะรวบรวมจากข้อเท็จจริง สามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจเกิดการกระทำ ความรู้และความเข้าใจ และสื่อสารโดยไม่ลำเอียง ไม่ปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดไปจากความเป็นจริง เนื่องจากสื่อดิจิทัลทำให้การติดตามความเคลื่อนไหวในสังคมเกิดขึ้นได้ แค่แตะ ‘คลิก’ ดังนั้น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล กลั่นกรองความน่าเชื่อถือของข่าวสารก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะซึ่งเคยเป็นหลักการของการสื่อสารจึงถูกละเลย (Doyle, 2021; Shirky, 2020)

ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลกำลังผลักดันให้มนุษย์ต้องสร้างสรรคนวัตกรรมในทุกสาขาความรู้ รวมถึงนวัตกรรมด้านการสื่อสารในรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ ดอยลี จิลเลียน (Doyle, 2021) เปิดเผยว่า สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การสื่อสารของบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มแปรเปลี่ยนเป็นพลังอำนาจที่สร้างการรับรู้ความเคลื่อนไหวในสังคมให้แก่สาธารณชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้โครงสร้างการสื่อสารเปลี่ยนไป ส่งผลต่อแนวโน้มหา รูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารจัดการขององค์กรสื่อ คุณสมบัติของบุคลากรด้านสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพผู้สื่อข่าว ตลอดจนภาพรวมของอุตสาหกรรมสื่อ และระบบนิเวศสื่อที่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง สอดคล้องกับข้อสรุปของเจียง ฮู่ย (Jiang, 2024) ที่ว่า สื่อดิจิทัลทำให้เส้นแบ่งแยกความเป็นสื่อชุมชน สื่อท้องถิ่น สื่อระดับประเทศ และสื่อระดับโลกเปลี่ยนไป การสื่อสารอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ทำให้การสื่อสารแต่ละครั้ง ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นทั้งหลายก้าวสู่สถานะของการเป็นสื่อระดับโลกอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง หากไม่ต้องการล้มหายไปกับสถานการณ์ ‘มีเดียดิสรัปชัน’

ก่อนเกิดสื่อดิจิทัล หรือข่าวอินเทอร์เน็ตโครงสร้างการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะด้านการสื่อสารข่าวในมองโกเลียใน ประกอบด้วย สื่อกระแสหลัก 3 ชนิด คือ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ โดยสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่จัดตั้งขึ้นในท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมองโกเลียใน รวมถึงประกาศและนโยบายสำคัญจากรัฐบาล ส่วนการรับรู้เนื้อหาข่าวสารเหตุการณ์สำคัญนอกพื้นที่มองโกเลียใน สามารถรับรู้ได้จากสถานีโทรทัศน์และวิทยุระดับชาติจากปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ฯลฯ รวมถึงหนังสือพิมพ์ที่จัดจำหน่ายทั่วไป จำนวนสื่อมวลชนที่เป็นสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุท้องถิ่นในมองโกเลียในมีทั้งสิ้น 3 แห่ง และหนังสือพิมพ์ข่าว 2 ฉบับ (Jiang, 2024) แต่ในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนของอุตสาหกรรมสื่อในมองโกเลียในเพื่อใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมการสื่อสารในช่วงทศวรรษ 2020 ได้แก่ การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีของกระบวนการผลิตคอนเทนต์เพื่อเผยแพร่ได้หลากหลายรูปแบบและช่องทาง และทุกเวลา

การปรับใช้โปรแกรมควบคุมการผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์ในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) และเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงการปรับตัวกับเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสื่อ AI เพื่อใช้ประโยชน์จากต้นทุนที่ลดลงอย่างมากของอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อการสื่อสาร ขณะที่มีความสมมติการใช้งานมากขึ้น สะดวกและดีขึ้น โดยเฉพาะเพื่อตอบโจทย์การประยุกต์แนวคิด IoT (Internet of things) สำหรับสื่อในมองโกเลียซึ่งจัดเป็นสื่อระดับท้องถิ่นก่อนเข้าสู่สื่อบนโลกออนไลน์ (Hua & Jin, 2022; Yang, 2022)

ผลกระทบและการปรับตัวจากสถานการณ์ ‘มีเดียสลับซับซ้อน’ ไม่มีวันจบสิ้น ปรากฏที่นวัตกรรมสื่อเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนผ่านของสื่อมองโกเลียโดยเฉพาะองค์กรด้านการสื่อสาร ผลกระทบและการปรับตัวของ คนสื่อในมองโกเลียใน จะทำให้เข้าใจเบื้องหลังแนวคิดและวิธีการรับมือกับกระแสของสื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อสารข้อมูลข่าวสารกับประชาชนมองโกเลียในได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียใน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสื่อกับผลกระทบด้านการสื่อสารในมองโกเลียใน
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้สื่อข่าวดิจิทัลในมองโกเลียใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อมวลชนดั้งเดิม หมายถึง สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และหนังสือพิมพ์
การเปลี่ยนแปลงของสื่อมองโกเลียใน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนผ่านผลกระทบ และการปรับตัวของสื่อมวลชนดั้งเดิม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

1.1. ชุดคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้กับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ชุด โดยมีสาระโดยลำดับ คือ ชุดที่ 1 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าว ชุดที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสื่อกับผลกระทบด้านการสื่อสารในมองโกเลียใน และชุดที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้มีอาชีพผู้สื่อข่าวในมองโกเลียใน

1.2. หนังสือพิมพ์และเว็บไซต์ข่าวอินเทอร์เน็ต โดยงานวิจัยนี้ใช้สนพ.ข่าว 2 แห่งคือ นสพ.ท้องถิ่นในมอโกเลียในชื่อ “weizin” ซึ่งได้ปรับตัวเป็นนสพ.ออนไลน์ (www. Mpweizin.qq.com) คู่ขนานกับการยังคงพิมพ์ฉบับกระดาษจำหน่าย และสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้อย่างกว้างขวางในประเทศจีนชื่อ “Douyin” (โดยทั่วไป คือ “TikTok”) เพื่อประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสื่อกับผลกระทบด้านการสื่อข่าวในมอโกเลียใน

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item objective congruence) สำหรับชุดคำถามสัมภาษณ์จากผู้ประเมิน 5 ราย ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.80 (Li & Liu, 2024) จึงใช้วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

3. ผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 5 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 10 ราย

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหาร หรือ เจ้าขององค์กรข่าวของสื่อมวลชนดั้งเดิมในมอโกเลียใน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าว คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรข่าวภายใต้สื่อดั้งเดิม ขณะเดียวกันต้องเรียนรู้และตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางรูปแบบ และประเภทของเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อข่าว ตลอดจนข้อดี ข้อเสียเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่สื่อดิจิทัลได้ราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการประเมินความคุ้มค่าด้านเงินลงทุนและผลลัพธ์ในท้ายที่สุดสำหรับการปรับองค์กรเพื่อการเปลี่ยนผ่านกับสถานการณ์ ‘มีเดีย ดิสรัปชัน’

กลุ่มที่ 2 คือ ผู้สื่อข่าวของสื่อมอโกเลียในที่มีประสบการณ์ด้านผู้สื่อข่าวในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งหมายความถึงการมีประสบการณ์เป็นผู้สื่อข่าวในแบบสื่อดั้งเดิม และกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายในบทบาทผู้สื่อข่าวอินเทอร์เน็ต จึงมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเป็นผู้ให้ข้อมูลในบทบาทของผู้สื่อข่าวทั้งก่อนและหลังของสถานการณ์ ‘มีเดีย ดิสรัปชัน’

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหารอบแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสื่อ การสื่อข่าว การติดตามข่าวสารของประชาชนจากสื่อมวลชนในมอโกเลียใน และภาพรวมเกี่ยวกับสื่อมวลชนดั้งเดิมในมอโกเลียใน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือเจ้าขององค์กรข่าวในมองโกเลีย ใน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าว และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่อการสื่อข่าว

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวในมองโกเลียใน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อบทบาทการเป็นผู้สื่อข่าว และการปรับตัวของผู้สื่อข่าวของสื่อมองโกเลียใน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

1) การวิเคราะห์เนื้อหาด้านกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าว เพื่อค้นหา รูปแบบในเชิงกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สื่อดิจิทัลของสื่อดั้งเดิมแต่ละประเภทที่เป็น องค์กรข่าว และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงรายละเอียดในแต่ละรูปแบบ

2) การวิเคราะห์เนื้อหาด้านการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการสื่อข่าว เพื่อค้นหา ลักษณะของผลกระทบต่อองค์ประกอบของการสื่อข่าว รวมถึงความเหมือน หรือแตกต่างโดยอ้างอิงกับองค์ประกอบของการสื่อข่าวบนสื่อดั้งเดิม และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะของผลกระทบต่อองค์ประกอบแต่ละด้านในการสื่อข่าว

3) การวิเคราะห์เนื้อหาด้านการปรับตัวของผู้สื่อข่าวในมองโกเลียใน เพื่อค้นหาคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้สื่อข่าวอินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อข่าว ในมองโกเลียใน รวมถึงมุมมองต่อบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายความ

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียใน

ผลการวิจัย พบว่า องค์กรข่าวที่เป็นรูปแบบสื่อดั้งเดิม คือ สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และหนังสือพิมพ์กระดาษ มีกระบวนการเปลี่ยนผ่านเป็น 3 ลำดับ เริ่มต้นจากการลงทุนและยกระดับเทคโนโลยีการผลิตข่าวเป็นเทคโนโลยีดิจิทัล จากนั้นหลอมรวมเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อปรับองค์กรเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลข่าวสารแบบหลากหลาย ช่องทางและรูปแบบการเสนอข่าว และสุดท้ายปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรธุรกิจ มี ‘ข่าว’ คือ เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ เลือกผลิตและวิธีเสนอคอนเทนต์ในลักษณะ ‘เล่าเรื่องราว’ (Storytelling) ผลการวิจัยพบว่า แม้มีลำดับขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนผ่าน ลักษณะเดียวกัน แต่มีกรอบดำเนินการแตกต่างในบางแง่มุม ดังนี้

1.1 รูปแบบและวิธีการเสนอข่าว สถานีโทรทัศน์เน้นความหลากหลายของเนื้อหาและการเผยแพร่ในลักษณะข้ามสื่อ (Transmedia) ส่วนสถานีวิทยุเน้นปรับรูปแบบระบบเสียงเพื่อการสื่อสารแบบเฉพาะคนเฉพาะกลุ่ม (Personalization) ซึ่งมักเป็นสถานีข่าวจราจร สถานีข่าวการเกษตร รวมถึงข่าวสารเพื่อชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่เป็นคนพื้นถิ่นในมองโกเลียใน สื่อหนังสือพิมพ์เปลี่ยนตัวเองเป็นรูปแบบข่าวอินเทอร์เน็ต มีปฏิสัมพันธ์เรียลไทม์กับผู้ชมข่าว และเน้นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า

งานวิจัยพบว่า สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ของมองโกเลียใช้รูปแบบและวิธีการเสนอข่าวแบบสื่อดั้งเดิมคู่ขนานกับสื่ออินเทอร์เน็ต สามารถเพิ่มกลุ่มคนติดตามจากเดิมเฉพาะมองโกเลียใน ขยายสู่พื้นที่อื่น ๆ ในประเทศจีน รวมถึงทั่วโลกที่สามารถเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ต ความเข้าใจรูปแบบและวิธีการเสนอข่าวบนสื่อดิจิทัลต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้คุ้มค่าเพื่อลดต้นทุน และสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มี

“การทำข่าวในยุคใหม่ มักเน้นสร้างกระแสเพื่อดึงการมีส่วนร่วมของผู้ชม ต้องมีวิธีการนำเสนอที่ให้ความบันเทิงด้วย คนตามข่าวบนโลกออนไลน์ มักเน้นความพึงพอใจ เนื้อหาสาระในข่าวเป็นเรื่องรอง เพราะข่าวบนอินเทอร์เน็ตเข้าถึงผู้คนทั่วโลก ต่างมีสังคม สภาพแวดล้อม ทัศนคติ และความเชื่อแตกต่างกัน ทุกวันนี้ สื่อในมองโกเลียในยังเน้นการเสนอข่าวสารที่สร้างทัศนคติและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตร่วมกันบนค่านิยมวัฒนธรรม และวิถีแบบมองโกเลียใน แต่นับวัน นักท่องเที่ยวทั่วโลกจะเดินทางเข้ามาเที่ยวมองโกเลียในมากขึ้นจากข่าวสารบนสื่อออนไลน์ สื่อต้องตื่นตัว ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ตามมากับการสื่อสารอินเทอร์เน็ต ไม่ใช่ตื่นตัวกับเทคโนโลยีสมัยเท่านั้น” ความคิดเห็นข้างต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลวิจัยข้างต้น สะท้อนเด่นชัดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบและวิธีการเสนอข่าวเมื่อต้องเปลี่ยนผ่านสู่สื่อดิจิทัล

1.2 ภาษาข่าว การวิจัยพบว่า สื่อดิจิทัลทำให้ความแตกต่างของภาษาข่าวที่แสดงสไตล์หรือเอกลักษณ์เฉพาะสำนักข่าวเปลี่ยนไปเป็นภาษาข่าวเฉพาะบุคคลเพื่อสร้างความแตกต่างแปลกใหม่ ในอดีต ภาษาข่าวโทรทัศน์มาจากการดูภาพและฟังเสียงประกอบ ขณะที่สื่อวิทยุต้องใช้การฟังเพื่อแปลถ้อยคำเป็นภาพ สื่อหนังสือพิมพ์เน้นการอ่าน จึงมีความแตกต่างในการใช้ภาษาข่าวให้เหมาะสมกับลักษณะของสื่อที่แตกต่างกัน แต่ข่าวอินเทอร์เน็ตเน้นดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้รวดเร็ว ไม่เน้นความน่าเชื่อถือ เลือกใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน เน้นใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเร็ว และเน้นเสนอข่าวและคอนเทนต์เป็น 2 ภาษา คือ ภาษามองโกเลีย ควบคู่กับภาษาจีน ภาษาข่าว

อินเทอร์เน็ตมักโอ้อวดเกินจริง มักใช้คำกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกคนดู คนอ่านแบบสุดขีด ทำให้ข่าวเป็นเหมือนเรื่องเล่าที่ปรุงแต่งขึ้น

การวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยี AI แปลภาษา สร้างเมนูตัวเลือกภาษาที่ 3 เพื่อเพิ่มการเข้าถึงข่าวบนสื่อมองโกเลียซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านที่องค์กรข่าวในมองโกเลียในเลือกดำเนินการ ยกระดับองค์กรข่าวท้องถิ่นสู่ระดับประเทศและระดับโลก ช่วยฟื้นฟูความสำคัญของภาษามองโกเลียในระหว่างคนจีน คนรุ่นใหม่ในมองโกเลียใน เห็นความสำคัญของการเรียนภาษามองโกเลีย

1.3 กระบวนการผลิตข่าว องค์กรข่าวในยุคดิจิทัลให้ความสำคัญกับปริมาณและความรวดเร็ว ความทันสมัยหรือความเป็นปัจจุบันของข่าวอินเทอร์เน็ตที่คำนวณเป็นนาทีและชั่วโมง ต่างจากความเป็นปัจจุบันของข่าวบนสื่อดั้งเดิมมักเป็นแค่ข่าวเช้า ข่าวค่ำ ข่าวรายวัน แต่เมนูข่าวสำคัญของข่าวอินเทอร์เน็ตคือ ข่าวด่วน ซึ่งมีความเป็นปัจจุบัน 24 ชั่วโมงหรือตลอดเวลา เลือกผลิตและเผยแพร่ข่าวด่วนจำแนกตามรสนิยมของผู้ชมข่าว และประเภทข่าว รวมถึงแพลตฟอร์มที่ใช้เป็นประจำ (User engagement) เป็นผู้ชมในมองโกเลียใน เมืองจีนอื่น และผู้ชมในต่างประเทศ ขั้นตอนการผลิตข่าวเปลี่ยนจากการตั้งต้นและจบลงในองค์กร เริ่มต้นโดยบรรณาธิการข่าวออก ‘หมายข่าว’ (เลือกประเด็นเพื่อผู้สื่อข่าวออกหาข่าว) และจบด้วยบรรณาธิการคัดเลือกข่าวเพื่อเผยแพร่ แต่ข่าวอินเทอร์เน็ตตั้งต้นและจบลงนอกองค์กรโดยผู้สื่อข่าวดำเนินการเองจากพื้นที่ของข่าว สื่อโทรทัศน์ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตข่าวเกือบทุกขั้นตอน ไม่ต้องมีระบบ ‘หมายข่าว’ ก่อนออกทำข่าว ลดการเตรียมสคริปต์ข่าว ตัดขั้นตอนการตรวจเช็คข่าว และใช้ระบบคลังข้อมูลภาพออนไลน์ที่ทำให้เข้าถึงและนำมาใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีรายได้จากการแชร์คลังภาพระหว่างสื่อส่วนการเสนอข่าวของสถานีวิทยุปรับเปลี่ยนเป็นการออกอากาศคู่ขนานกับช่องทางออนไลน์ อาศัยการติดต่อข่าวจากสื่อโทรทัศน์ และเน้นการเสนอข่าวโดยให้ผู้ฟังทำหน้าที่เป็นผู้จัดรายการร่วม

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตข่าวอินเทอร์เน็ตควบคุมกับข่าวบนสื่อดั้งเดิมช่วยต้นทุนการผลิตข่าว องค์กรมีรายได้จากหลากหลายช่องทางและวิธีการ (Multi-platform resources and sharing) ไม่มีการล้มหายหรือเลิกกิจการอย่างสิ้นเชิงขององค์กรข่าวในมองโกเลียใน นอกจากนี้กระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียในเป็นไปอย่างราบรื่น แม้ใช้เวลานานกว่า หากเปรียบเทียบกับที่เซี่ยงไฮ้ หรือปักกิ่ง

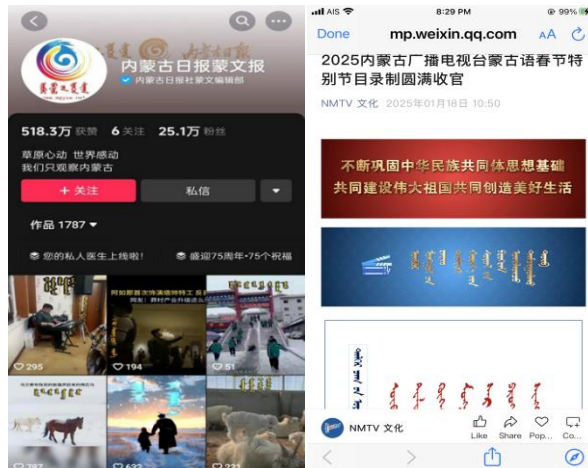
2. ผลกระทบต่อการซื้อขายในมองโกเลีย

ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าของข่าวต่อวิธีการพาดหัวข่าว การคัดเลือกเนื้อหา และประเด็นข่าว และบทบาทการรายงานข่าวเปลี่ยนไป ความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy) ความสมดุล (Fairness) และการปราศจากอคติส่วนตัว (Objectivity) มักถูกละเลย

2.1 การพาดหัวข่าว การวิจัยพบว่า ความท้าทายอย่างยิ่งในการซื้อขายของสื่อมองโกเลียในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสื่อคือ วิธีการพาดหัวข่าวที่เปลี่ยนไป คุณค่าของข่าวด้านการปราศจากอคติส่วนตัวกลายเป็นเทคนิคการพาดหัวข่าวของสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดึงดูดความสนใจแบบเลือกข้างเลือกฝ่ายได้ทันที ทำให้ข้อความพาดหัวข่าวมักไม่มีความถูกต้องครบถ้วน และขาดความสมดุล ส่วนคุณค่าของข่าวในแง่ความกะทัดรัด ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ยังเป็นลักษณะสำคัญในการเลือกข้อความพาดหัวข่าวของสื่อดั้งเดิมและข่าวอินเทอร์เน็ต สื่อดิจิทัลทำให้การพาดหัวข่าวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น สื่อมองโกเลียในแบบสื่อดั้งเดิมและข่าวอินเทอร์เน็ต ยังคงให้ความสำคัญกับการพาดหัวข่าวเพื่อสื่อสารและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลกลาง การซื้อขายบนแพลตฟอร์มสื่อดิจิทัลที่มีหลากหลายรูปแบบและวิธีการทำให้การเลือกข้อความพาดหัวข่าวคำนึงถึงผู้ชมผู้อ่านจากทั่วประเทศจีนและทั่วโลกด้วย มีการใช้ภาษาจีน และ/หรือภาษาที่ 3 ซึ่งอาจเป็นภาษาพื้นถิ่นเฉพาะกลุ่มนอกเหนือจากภาษามองโกเลีย การใช้หลายภาษา ต้องคำนึงถึงการรักษาความหมายให้ตรงกัน หลีกเลี่ยงและระมัดระวังการใช้คำที่อาจอ่อนไหว ไม่เหมาะสม

2.2 การคัดเลือกเนื้อหาและประเด็นข่าว แม้เป็นสื่อออนไลน์ แต่การซื้อขายของสื่อมองโกเลียในยังมุ่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในพื้นถิ่น และส่งเสริมความเป็นเอกภาพของชนส่วนน้อย เพราะสื่อออนไลน์ คือโอกาสการเผยแพร่วัฒนธรรมของมองโกเลียในให้ชาวโลกได้รู้จักแม้ไม่ต้องเดินทางมาสัมผัสถึงแหล่งขงเดียวกันคนมองโกเลียในสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แปลกใหม่ แตกต่างจากที่เป็นอยู่ในมองโกเลียใน จึงมีแนวโน้มทำให้ความคิด ความเชื่อ และการใช้ชีวิตของคนในมองโกเลียในเปลี่ยนไป กระทั่งไม่เห็นความสำคัญในการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ความภาคภูมิใจที่หายไปอาจนำไปสู่การลดทอนความเป็นเอกภาพของคนในมองโกเลียใน และนำไปสู่ปัญหาทางสังคม รวมถึงผลกระทบอีกหลายด้าน การสะท้อนอัตลักษณ์พื้นถิ่นจึงเป็นแนวทางที่สื่อมองโกเลียในให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น เช่น เสนอข่าวด้วยตัวเขียนภาษามองโกเลีย (ภาพที่ 1-2) ร่วมกับภาษาจีน และภาษาอังกฤษในบางข่าว การให้ความสำคัญกับ ‘ความสมดุล’ เพื่อคุณค่าของข่าวด้วยวิธีจัดสรรพื้นที่สำหรับประเด็นข่าวอินเทอร์เน็ตบนหน้าแรก (Homepage) เพื่อทุกชนกลุ่ม

น้อยในมองโกเลียใน ตลอดจนเนื้อหาข่าวมุ่งสร้างความเป็นเอกภาพ แสดงถึง
'การปราศจากอคติส่วนตัว'

ภาพที่ 1-2 (ภาพซ้าย) รูปแบบและวิธีการสื่อข่าวบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ 'Douyin' และ
(ภาพขวา) การสื่อข่าวออนไลน์ด้วยภาษามองโกเลียและภาษาจีนของสื่อมองโกเลียใน
ที่มา: Douyin platform และ mp.weixin.qq.com

2.3 บทบาทการรายงานข่าว ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการรายงานข่าว มีลักษณะของการสื่อสารข้ามสื่อ (เผยแพร่บนหลายช่องทางและรูปแบบ) และเน้นผสานประโยชน์เชิงการค้ามากขึ้น มุ่งเสนอข่าวเพื่อสร้างและตอบสนองต่อจำนวนผู้เข้าชมที่เพิ่มขึ้นและกระจายทั่วโลก มีการติดต่อ ปรับรูปแบบการรายงานข่าวให้สอดคล้องกับลักษณะของแพลตฟอร์มและกลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อขยายกลุ่มคนติดตาม และประโยชน์ด้านโฆษณา ความทันเวลา (Timeliness) ของข่าวอินเทอร์เน็ตไม่ได้ตั้งอยู่บน 'ความสดใหม่' ของข่าว แต่มุ่งที่ข่าวตามกระแส 'ไวรัล' เมื่อปรับเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ มีการรายงานข่าวด้วยหลายภาษา คือ เพิ่มภาษาจีน อังกฤษ และใช้ AI แปลภาษา

3. การปรับตัวของผู้สื่อข่าวในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวในมองโกเลียในต้องปรับตัวอย่างมากในยุคดิจิทัล ผู้สื่อข่าวยุคใหม่ต้องไม่หยุดการเรียนรู้ ต้องเร่งเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ให้ตัวเอง มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยและเท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรม สร้างแบรนด์ให้ตัวเอง ตลอดจนจินตนาการนวัตกรรมข่าวที่แปลกแตกต่าง

สร้างช่องทางและกลไกดึงดูดผู้ติดตามหรือ ‘แฟนคลับ’ อย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาพื้นที่และตัวตนบนโลกของชาวอินเทอร์เน็ต ต้องเปลี่ยนจากการมีความสามารถเชิงเดียว ให้มีความสามารถแบบรู้รอบ ต้องทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เป็นนักข่าว ตากล้อง เขียนข่าว ตัดต่อวิดีโอ และรายงานข่าวเอง สามารถกำหนด ‘หมายข่าว’ หรือเลือกลำดับความสำคัญของข่าวและรูปแบบรายงานข่าวเอง บันทึกภาพข่าวด้วยกล้องจากโทรศัพท์มือถือ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ทันสมัยเพื่อตัดต่อและลำดับความยาวสั้นของข่าวให้เหมาะสมกับรูปแบบและช่องทางที่เลือกนำเสนอ สุดท้ายนำข่าวขึ้นหน้าสื่อออนไลน์ด้วยตัวเอง ตลอดจนการสร้างช่องทางเฉพาะตัวเพื่อโต้ตอบกับผู้ชมข่าวที่เป็นแฟนคลับ นอกจากนี้ การใช้ภาษามองโกเลียและภาษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ และความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของมองโกเลียใน รวมถึงวิถีชีวิตท้องถิ่นของชนกลุ่มน้อยในมองโกเลียในเป็นความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้สื่อข่าวในมองโกเลียใน

การปรับตัวของผู้สื่อข่าวอินเทอร์เน็ตในมองโกเลียในโดยสรุป ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อข่าวแบบครบวงจร (คิดประเด็น หาข่าว บันทึกวิดีโอ ตัดต่อข่าว เขียนข่าว รายงาน และเผยแพร่ข่าว ปรับเปลี่ยนรูปแบบข่าวให้มีความหลากหลายสำหรับช่องทางอื่น และสามารถทำการตลาดหรือเพิ่มมูลค่าข่าว) 2) ทักษะภาษาที่ 3 นอกเหนือจากภาษามองโกเลียและภาษาจีน 3) ความสามารถใช้ ประยุกต์ใช้ และเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะเทคโนโลยี AI และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อใช้ประโยชน์ข้อมูล (Data analytics) 4) ความรู้ ความสามารถผลิตวิดีโอ ทำไลฟ์ข่าวสด (Live streaming) โดยเชื่อมต่อสัญญาณกับแพลตฟอร์มออนไลน์อื่นเพื่อเพิ่มความหลากหลายของช่องทางการเผยแพร่ข่าว 5) ความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมข่าว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุป คือ สื่อมวลชนดั้งเดิมในมองโกเลียใน มีกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สื่อดิจิทัลใกล้เคียงกันใน 3 ลักษณะคือ รูปแบบและวิธีการเสนอข่าว ภาษาข่าว และกระบวนการผลิตข่าว โดยเน้นการลงทุนระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดำเนินการสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่บนหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์คู่ขนานกับการผลิตสื่อรูปแบบเดิม เน้นเพิ่มช่องทางการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมแบบเรียลไทม์บนสื่อใหม่และรักษาพื้นที่ข่าวสำหรับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่นของมองโกเลียใน และการสร้างเอกภาพระหว่างชนกลุ่มน้อยที่อยู่ร่วมกันในมองโกเลียในโดยเสนอข่าวเป็นภาษามองโกเลียและภาษาจีนควบคู่กัน รวมถึงภาษาที่ 3 ผลกระทบต่อการสื่อข่าว คือ การพาตัวข่าว การคัดเลือกเนื้อหาและประเด็นข่าว และบทบาทการรายงานข่าวจะให้ความสำคัญน้อยลง

ในเรื่องความถูกต้อง ความสมดุล และการปราศจากอคติส่วนตัวซึ่งเป็นคุณค่าของข่าว ขณะที่ข่าวที่อ่านเข้าใจง่าย กระชับรัด ชัดเจน กลายเป็นเทคนิคสำคัญของการเขียนข่าว อินเทอร์เน็ต ผู้สื่อข่าวในมองโกเลียในต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงจากสื่อดิจิทัล คือ ทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยี AI ความรอบรู้ในกระบวนการผลิตวิดีโอข่าว ไลฟ์ข่าวสด การสร้างและดึงดูดกลุ่มแฟนคลับ และการคิดนวัตกรรมข่าว ที่สุดแล้วสื่อดิจิทัลทำให้แพลตฟอร์มการสื่อข่าวของมองโกเลียในก้าวสู่ระดับโลก

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียใน

ผลการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันทีกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านขององค์กรข่าวในมองโกเลียในเป็นไปตามที่ เลย์ หิวเหว่ย และ สง ยี่เพย (Lei & Song, 2023) ได้พบว่า สื่อดิจิทัลต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ภาษาข่าว และกระบวนการผลิตข่าว ทั้ง 3 ประการเป็นสิ่งที่มาคู่กับกระบวนการเปลี่ยนผ่านของสื่อดั้งเดิมสู่สื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดการล่มสลายของสื่อดั้งเดิม สื่อดั้งเดิมที่อยู่ในระบบอนาล็อกต้องผลัดตัวเองเข้าสู่ตลาดสื่อดิจิทัล ทั้งในรูปแบบของการหลอมรวมสื่อ เปลี่ยนเป็นสื่อดิจิทัล หรือบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสื่อดั้งเดิม (Nielsen & Fletcher, 2020) เทคโนโลยี 5G, AI, VR (virtual reality: ความจริงเสมือน) และ AR (Augmented reality: ความจริงเสริม) ทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่กลายเป็นสื่อดิจิทัลที่มีศักยภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพิ่มความเข้มข้นให้กับสถานการณ์ ‘มีเดีย ดิสรัปชัน’ กระทั่งการสื่อข่าวของสื่อดั้งเดิมต้องก้าวเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านอย่างยากจะหลีกเลี่ยง (Li & Liu, 2024) และทำให้ AI มีบทบาทต่อการสื่อข่าวเพิ่มขึ้น

2. ผลกระทบต่อการสื่อข่าวในมองโกเลียใน

การเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชนดั้งเดิม ส่งผลกระทบในทางบวกต่อการสื่อข่าวในมองโกเลียใน สอดคล้องกับที่ อัน เหวินยู่ (An, 2021) พบว่า ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ และสังคมดิจิทัล การรักษาความเป็นเอกภาพของชนกลุ่มน้อยในมองโกเลียใน และการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้กว้างไกล ยังเป็นหลักการพื้นฐานเบื้องหลังการสื่อข่าวของมองโกเลียในมาตลอด อีกทั้ง แนวคิดการสื่อข่าวของมองโกเลียใน สะท้อนความรับผิดชอบ ต่อสังคม ทำหน้าที่ส่งเสริมวัฒนธรรมมองโกเลียในบนดินแดนขนาดเล็กกลายเป็น ‘ซอฟต์แวร์ข่าวเวอร์’ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของมองโกเลียในภายใต้แรงกดดันจากโลกาภิวัตน์ (Hua & Jin, 2022) แต่ผลกระทบทางบวกอาจเปลี่ยนไป เพราะการสื่อข่าว

ดิจิทัลมักเล่าเรื่องราวด้วยอารมณ์ความรู้สึก แม้ทำให้คนดูเข้าถึงเนื้อหาข่าวที่ซับซ้อนได้ง่าย และรวดเร็ว แต่สิ่งที่เสนออาจไม่ใช่ข่าว เป็นแค่เรื่องราว (Story) ของสถานการณ์ที่ถูกถ่ายทอดตามความคิดหรือความสนใจของผู้เผยแพร่ (Nielsen & Fletcher, 2020)

3. การปรับตัวของผู้สื่อข่าวมองโกเลียใน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้สื่อข่าวมองโกเลียในภายใต้สภาพแวดล้อมของการสื่อสารดิจิทัลบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการสร้าง ‘แฟนคลับ’ ให้ตัวเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งนั้น เป็นไปตามที่ เจียง ฮู่ย (Jiang, 2024) ได้พบว่า สื่อดิจิทัลทำให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้สื่อข่าวและผู้ชมข่าว เป็นการสื่อสารแบบเรียลไทม์ ทำให้เสียงของผู้ชมดังขึ้น (Voice) มีความหมายมากขึ้น อีกทั้ง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ และความนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นไปทั่วโลก กลายเป็นแรงกดดันให้ผู้ข่าวต้องมีอาชีพต้องยอมรับการแข่งขันกับคอนเทนต์ข่าวที่ผลิตและส่งจากใครก็ได้ที่มีแค่โทรศัพท์มือถือเครื่องเดียว (Holt & Sanson, 2020)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานด้านการสื่อสารและความมั่นคงระดับภูมิภาคและท้องถิ่นใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพบนความหลากหลายในมิติต่าง ๆ
2. สร้าง ‘hub’ ข่าวออนไลน์เพื่อแชร์ประโยชน์จากถึงข้อมูลระหว่างสื่อ
3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวเชิงจิตใจและความฉลาดทางอารมณ์ของผู้สื่อข่าวดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- An, W. (2021). The classification and definition of new media under the communication model. *Journalism Communication*, (14), 36–37.
- Cunningham, S., & Craig, D. (2021). Creator culture : The rise of digital artists and social media influencers. *International Journal of Cultural Studies*, 24(2), 315-331.
- Doyle, G. (2021). Digital disruption in the media industries : The case of television. *Television & New Media*, 22(4), 299-314.

- Guo, Q. (2021). Reform process of People's Daily publicity work in the Internet era [Unpublished doctoral dissertation]. Party School of the Central Committee of CPC.
- He, Y. (2024). Transformation strategies for traditional media professionals in the context of integrated media. *Media Forum*, (12), 58–60.
- Hobbs, R. (2020). *Mind Over Media: Propaganda Education for a Digital Age*. W.W. Norton & Company.
- Holt, J., & Sanson, K. (2020). Digital platforms and the transformation of media : Media disruption or continuity? *Television & New Media*, 21(7), 47-61.
- Hua, J., & Jin, X. (2022). An empirical study on the usage motivations of new media in the era of integrated media: Based on UGT theory. *Journalism Communication*, (07), 10–13.
- Jiang, H. (2024). The integrated development of traditional media under the internet mindset. *China Press*, (10), 34–35.
- Lei, H., & Song, Y. (2023). Motivation analysis and governance strategies for "liking" behavior on WeChat Moments from a systems theory perspective. *News World*, (04), 40–44.
- Li, C., Wu, F., & Sun, Q. (2023). The effect of information dissemination in social interaction contexts. *Journal of Management Engineering*, (02), 22–34.
- Li, Q., & Liu, S. (2024). Decision-making driven by big data: Optimistic or pessimistic? *Party & Government Research*, (05), 40–51, 125.
- Nielsen, R. K., & Fletcher, R. (2020). Paying for online news: A comparative analysis of six countries. *Digital Journalism*, 8(3), 396-416.
- Yang, Q. (2022). *Mechanisms and pathways for reshaping the competitive advantages of traditional media through intelligent transformation*. [Unpublished doctoral dissertation]. Communication University of China.
- Shirky, C. (2020). Here comes everybody: The power of organizing without organizations in the digital age. *Journal of Media Study*, 25(3), 211-229.

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริม ความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Mathematics Learning Management Based on Transformative Learning Theory to Enhance Mathematical Reasoning Ability and Learning Disposition of Grade 11 Students

ทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว^{1*} อุบลวรรณ ส่งเสริม²

Tadsaneeporn Klinkaew^{1*} Ubonwan Songserm²

¹โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140 ประเทศไทย

¹Kamphaengsaenwittaya School, Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom, 73140,
Thailand

²ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม 73140 ประเทศไทย

²Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Silpakorn University, Nakhon Pathom, 73140, Thailand

*Corresponding author's e-mail : tadsaneeporn015@gmail.com

วันที่รับ : 3 มีนาคม 2568, วันที่แก้ไข : 8 มิถุนายน 2568, วันที่ตอบรับ : 13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และ 2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงใน 2 ระยะ คือ หลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และหลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และแบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t- test dependent)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) พัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น ภาพรวมในระยะที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.45) ส่วนระยะที่ 2 พัฒนาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.56)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์/ ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง / ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ / คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

Abstract

This study aims to 1) compare the mathematical reasoning ability of Grade 11 students before and after learning through mathematics instruction based on Transformative Learning Theory; and 2) examine the development of students' learning disposition after learning through the same instructional approach in two phases: after completing Lesson Plan 1 and Lesson Plan 2. The sample consisted of 37 Grade 11 students in the second semester of the 2024 academic year, selected using cluster random sampling. The research instruments included lesson plans, a mathematical reasoning ability test, and a learning disposition assessment. Data were analyzed using the mean, standard deviation, and a dependent t-test.

The findings revealed that 1) students' mathematical reasoning ability after learning through the instruction based on Transformative Learning Theory was significantly higher than before learning at the .05 level; and 2) students' learning disposition showed continuous development. Overall, the development in Phase 1 was at a high level

($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.45), and in Phase 2, the development was also at a high level ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.56).

Keywords : Mathematics learning management / Transformative learning theory / Mathematical reasoning ability / Learning disposition

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นแนวทางพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (S.D.Gs) และประเทศไทย 4.0 โดยมุ่งเน้น 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ความมั่นคง ความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อมุ่งสู่ "ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3Rs (Reading, Writing, Arithmetics) และ 8Cs เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ความสามารถด้านเทคโนโลยี และคุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Rs) เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017)

การให้เหตุผลเป็นหนึ่งในทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญซึ่งต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การให้เหตุผลเป็นกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ที่ต้องอาศัย การคิดวิเคราะห์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการรวบรวมข้อเท็จจริง แนวคิด

สถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ แจกแจงความสัมพันธ์ หรือการเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ใหม่ การให้เหตุผลเป็นทักษะและกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้เรียนจะนำไปใช้พัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถในการคิดหาข้อสรุปจากการสังเกตและการคาดเดาจากข้อมูลที่กำหนดให้เพื่อนำมาสร้างข้อคาดการณ์ ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถอธิบายและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับข้อสรุปและยืนยันข้อสรุปข้างต้นนั้นว่ามีความเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้ขึ้นได้อย่างไร (Krulik และ Rudnick, 1993) การให้เหตุผลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจในทางคณิตศาสตร์และทักษะชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับอัมพร ม้าคนอง (2559) ที่ให้ความสำคัญของการให้เหตุผลในชีวิตประจำวัน โดยระบุว่ามนุษย์ต้องให้เหตุผลและต้องการเหตุผลจากผู้อื่นในทุกสถานการณ์ การฝึกฝนทักษะการให้เหตุผลจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับนักเรียนเพื่อพัฒนาเป็นทักษะที่มีความชำนาญ ขณะเดียวกัน สมวงษ์ แผลงประสพโชค (2554) ชี้ให้เห็นว่าการให้เหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเชื่อ การยอมรับ และการโต้แย้ง โดยการให้เหตุผลที่ดีสามารถทำให้การตัดสินใจไม่ผิดพลาดและเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในหลายสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณิชา ศรีรัตน์ (2562) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของทรรศมน วินัยโกศล (2561) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามโมเดลของสไตน์ที่มีต่อความรู้และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการให้เหตุผลในการอธิบายหรือ

สะท้อนความคิดของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดหรือวิธีการของตนเอง ตีขึ้นและส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลที่ดีขึ้น

ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่ ๆ เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถทางด้านวิชาการ วิชาชีพรวมทั้งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันจะทำให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองในการทำประโยชน์กับสังคม และลงมือปฏิบัติตามความสามารถของตนเองได้ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2559, อ้างถึงในปวิศรี วงศ์สุวรรณ, 2564) สอดคล้องกับปวิศรี วงศ์สุวรรณ (2564) เมื่อบุคคลมีความใฝ่รู้ แล้วจะทำให้บุคคลนั้นเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถทางด้านวิชาการจนเกิดความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสอดคล้องกับศรีณัฏฐพร ยินดีสุข (2560) ความใฝ่รู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะว่าความใฝ่รู้ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเรียนรู้ ใส่ใจสิ่งรอบตัว และชอบพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครุมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความใฝ่รู้ ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการท้าทายทางความคิด และการฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนสำเร็จ อันจะช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาความใฝ่รู้ให้แก่เด็กนักเรียนจึงเท่ากับเป็นการมอบเครื่องมือในการพัฒนาตนเองให้แก่เด็กนักเรียนตลอดชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมอซีโรว์ (Mezirow, 1990, 1991, 1978, 2009) กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning: TL) คือ "กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนตนเองอย่างวิพากษ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองความหมาย (Meaning perspective) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้น ละเอียดยิ่งขึ้น และบูรณาการมากขึ้นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง" และการเรียนรู้นี้รวมถึงการลงมือปฏิบัติตามความเข้าใจที่ได้รับมาใหม่ด้วยมีแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประสบการณ์ (Experience) การสะท้อนคิดอย่างวิพากษ์ (Critical reflection) และการพัฒนา (Development) ซึ่งตอบคำถามว่าทำไมจึงต้องมีการเรียนรู้แบบการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนกรอบปัญหา กรอบอ้างอิง

ไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่ เพื่อให้ความคิดนั้นครอบคลุมมากขึ้น การใคร่ครวญ เปิดกว้าง และมีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2558) กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างครบถ้วนในทุกด้าน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของมาร์กาเร็ต แมคคอลิสเตอร์ (Margaret McAllister, 2011) ได้พัฒนากรอบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงสำหรับผู้สอนพยาบาล (STAR: A transformative learning framework for nurse educators) พบว่า หลักการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้พื้นฐานทางการสอนที่มีจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังและบรรลุผลลัพธ์การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของฉนวนรศ อภิญญาแลกร (2566) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิก พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำทฤษฎีนี้มาพัฒนาขึ้นตอนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ถึงแม้จะมีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แต่พบว่านักเรียนส่วนหนึ่งยังขาดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน พบได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนนักเรียนสามารถทำโจทย์คณิตศาสตร์เบื้องต้นได้ แต่เมื่อเจอโจทย์สถานการณ์ปัญหานักเรียนจะตอบไม่ได้ ไม่สามารถประยุกต์ใช้สูตรและให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาความเป็นมา สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้างต้น พบว่า การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่รวดเร็วส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องเปลี่ยนไป เตรียมพร้อมผู้เรียนให้อยู่ในโลกอนาคต มีทักษะการคิดให้เหตุผลเพราะเป็นฐานการคิดที่สำคัญให้กับการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะสำคัญอีกทักษะที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนา

คือ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เพราะจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่าการพัฒนาคนได้สำเร็จปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องเริ่มที่ตัวบุคคลนั้น และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นทักษะสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน และจากการศึกษาหลักการและงานวิจัยทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาความสามารถให้เหตุผลนักเรียนได้ และจากประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนจำสูตรได้ แต่พอทำโจทย์นักเรียนส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้สูตรไม่ได้ ให้เหตุผลไม่ถูกต้องจึงเป็นที่มาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการใช้คณิตศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงใน 2 ระยะ คือ หลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 ห้อง ซึ่งจัดห้องเรียนแบบละความสามารถ มีนักเรียนจำนวน 320 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 ที่เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 4 (ค32102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และ 2) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (The one-group pretest-posttest design) โดยรูปแบบการวิจัยมีลักษณะดังนี้

	$T_1 - X - T_2$		
กำหนดให้	T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
สู่การเปลี่ยนแปลง	X	แทน	การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้
	T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการประยุกต์อนุกรม จำนวน 2 แผน 4 คาบ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย วัดและประเมินผล จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้เกณฑ์พิจารณา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.50 ขึ้นไป ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 1 (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.40 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพตรงตามเนื้อหา มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2 แบบวัดความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน (ชุดเดิม) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.23 แสดงว่า แบบวัดความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มีค่าความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.23) สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

1.3 แบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ตั้งใจเรียน และเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ 2) มีความอยากรู้อยากเห็น 3) แสวงหาความรู้อยู่เสมอ 4) มีความเพียรพยายาม และ 5) ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบด้าน ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน (ชุดเดิม) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.58 แสดงว่าแบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการทดลอง

1) ประสานงานกับโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยครั้งนี้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2) จัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรม สื่อประกอบการสอน แบบวัดการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และแบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

3) ชี้แจงข้อปฏิบัติในการเรียนการสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชี้แจงลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทนักเรียน แนะนำแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผลความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และเกณฑ์ประเมินนิสัยใฝ่เรียนรู้ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการทดลอง

ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เวลา 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 2 แผน 4 คาบ คาบละ 50 นาที แล้วทดสอบหลังเรียน เวลา 1 ชั่วโมงและประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้จำนวน 2 ครั้ง เมื่อจบหลังแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และ 2

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลหลังการทดลอง

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ นำมาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์และจัดทำรายงาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยนำคะแนนความสามารถการให้เหตุผล

ทางคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent)

3.2 พัฒนาคูณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงใน 2 ระยะ คือ หลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และหลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยนำคะแนนจากการประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้มาวิเคราะห์ ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านที่ 1 หาข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์	16	2.78	1.65	12.38	1.07	31.84	.00*
ด้านที่ 2 ให้เหตุผลฯ	16	0.38	0.55	8.78	1.45	33.69	.00*
ด้านที่ 3 สร้าง ตรวจสอบข้อคาดการณ์และข้อโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ และตัดสินใจว่าถูกต้องของข้อสรุป	16	0.00	0.00	8.27	0.64	77.17	.00*
รวม	48	3.16	2.20	29.43	3.16	55.24	.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 หลังจากการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เท่ากับ 3.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.20 และหลังเรียนคะแนนเฉลี่ยความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เท่ากับ 29.43

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.16 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

คะแนนความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 1 หาข้อสรุปที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตก่อนเรียนเท่ากับ 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตหลังเรียนเท่ากับ 12.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 และผลการทดสอบค่าที (t-test) เท่ากับ 31.84 สรุปได้ว่าความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 2 ให้เหตุผลหามีค่าเฉลี่ยเลขคณิตก่อนเรียนเท่ากับ 0.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตหลังเรียนเท่ากับ 8.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 และผลการทดสอบค่าที (t-test) เท่ากับ 33.69 สรุปได้ว่า ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 3 สร้าง ตรวจสอบข้อคาดการณ์และข้อโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ และตัดสินความถูกต้องของข้อสรุปมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตก่อนเรียนเท่ากับ 0.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตหลังเรียนเท่ากับ 8.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 และผลการทดสอบค่าที (t-test) เท่ากับ 77.17 สรุปได้ว่าความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ใน 2 ระยะคือหลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และหลังเรียนจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายด้าน

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 ตั้งใจเรียนและเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่	3.84	0.37	มาก	4.59	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 2 มีความอยากรู้ อยากเห็น	3.30	0.46	มาก	4.22	0.48	มาก
ด้านที่ 3 แสวงหาความรู้อยู่เสมอ	3.32	0.47	มาก	4.00	0.58	มาก
ด้านที่ 4 มีความเพียรพยายาม	3.32	0.53	มาก	3.89	0.61	มาก
ด้านที่ 5 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบด้าน	2.97	0.44	ปานกลาง	3.57	0.65	มาก
รวม	3.35	0.45	มาก	4.05	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวม พบว่า ระยะที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.45) ส่วนระยะที่ 2 พัฒนาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.56) ครั้งที่ 1-2 มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 1 ตั้งใจเรียนและเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้ง 2 ระยะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมีพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สูงขึ้น ภาพรวมในระยะที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.45) ส่วนระยะที่ 2 พัฒนาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.56)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมีขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้เดิมเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ขั้นที่ 2 ใส่ใจสะท้อนคิด ขั้นที่ 3 พิจารณาอภิปราย ขั้นที่ 4 ขยายความรู้สู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละขั้นจะเน้นการส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลในทุกขั้นตอน และผู้วิจัยพบว่า

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้เดิมเพิ่มเติมความรู้ใหม่

ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนโดยใช้คำถามให้ผู้เรียนได้สะท้อนสิ่งที่ตนเองรู้หรือประสบการณ์เดิมออกมา ลักษณะของคำถาม เช่น “ผู้เรียนพิจารณาอย่างไรว่า เป็นลำดับเลขคณิต หรือลำดับเรขาคณิต อธิบายพร้อมให้เหตุผลประกอบ” เป็นการส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เรียนจะตอบและอธิบายได้ แต่ถ้ายังไม่ตรงประเด็น ครูก็จะใช้คำที่ให้กำลังใจต่อไปว่าใกล้เคียงความจริง ลองเรียบเรียงคำพูดใหม่ หรือให้เพื่อนในห้องช่วย โดยใช้คำพูดว่า ใครจะช่วยเติมเต็มให้เพื่อนได้อีก โดยในทุกขั้นตอนจะใช้เทคนิคการใช้คำถามร่วมกับตอบได้แต่มี โดยให้ผู้เรียนจับคู่ หยิบมือ มาใช้ในห้องเรียนเพื่อเสริมบรรยากาศให้ผู้เรียนตื่นตัว และพร้อมเรียนรู้ โดยผู้เรียน 1 คน ได้แต่มีสูงสุดวันละ 3 แต้ม และครูเองก็ต้องพยายามกระจายคะแนน โดยคำถามง่าย ๆ เช่น ขอคนที่ยังไม่ได้แต้ม เป็นต้น ซึ่งการทำกิจกรรมนี้ทำให้ผู้เรียนอยากตอบ เพราะได้คะแนน หลังจากทบทวนความรู้เดิมแล้วยังชวนนักเรียนเรียนรู้เนื้อหาใหม่โดยเรียนรู้จากโจทย์สถานการณ์ปัญหา ให้นักเรียนร่วมกันสะท้อนคิดทั้งชั้นเรียน ครูลังใช้เทคนิคการใช้คำถามร่วมกับตอบได้แต่มี ซึ่งเป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมได้ตลอด และเป็นการเรียกสตินักเรียนให้อยู่กับเนื้อหาที่เรียนตลอดเวลา อีกทั้งโจทย์สถานการณ์ปัญหานั้นนำมาใช้เป็นโจทย์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ทำให้เห็นภาพชัดเจน และฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ และให้เหตุผลประกอบแนวคิด และตอนท้ายของขั้นนี้ ครูกับนักเรียนจะร่วมกันสะท้อนเนื้อหาเดิมและเนื้อหาใหม่และเชื่อมโยงความรู้นำไปเรียนรู้ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ใส่ใจสะท้อนคิด

เป็นขั้นตอนให้ผู้เรียนฝึกไตร่ตรองสะท้อนคิด ด้วยการจับคู่กับเพื่อนสะท้อนผ่านการทำใบกิจกรรม ให้นักเรียนตั้งประสบการณ์จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ต่อเนื่อง ฝึกให้นักเรียนได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคู่เพื่อน และคู่ต่างกลุ่ม ฝึกสร้างข้อสรุป ตรวจสอบข้อสรุป อีกทั้งยังได้สะท้อนการเรียนรู้ลงในสมุด และโจทย์ในขั้นตอนนี้ฝึกให้นักเรียนได้วิเคราะห์มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ทั้งทางด้านการให้เหตุผล และสร้างข้อสรุป และข้อโต้แย้ง อีกทั้งตัดสินความถูกต้องของข้อสรุป

ขั้นที่ 3 พิชิตอภิปราย

เป็นขั้นตอนให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม ฝึกเรียนรู้สร้างโจทย์สถานการณ์ปัญหาสร้างข้อสรุป วิเคราะห์ความสัมพันธ์โจทย์ แนวคิดประกอบข้อสรุป ตัดสินข้อสรุป ผ่านกระบวนการกลุ่ม แลกเปลี่ยน อภิปราย สะท้อนการเรียนรู้ ร่วมรับฟังและหาข้อสรุปร่วมกัน อีกทั้งฝึกการนำเสนอหน้าชั้น เพื่อให้นักเรียนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ส่วนเพื่อนกลุ่มอื่นฝึกถาม หรือมีข้อผิดพลาดช่วยกันเสริมในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้สู่การปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้น นำความรู้ไปให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้โจทย์ปัญหา ผู้เรียนได้ทดลองนำมุมมองใหม่ไปใช้งาน เช่น การแก้โจทย์คณิตศาสตร์ด้วยวิธีที่เพิ่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนฝึกแก้โจทย์ปัญหามองใหม่ในรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

จากขั้นตอนตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะพบว่า ทุกขั้นตอนได้ส่งเสริมความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เพราะทุกขั้นตอนจะมีโจทย์สถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนได้สะท้อนคิด อภิปรายวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ใช้ความรู้เรื่องประยุกต์อนุกรม และผู้เรียนต้องให้เหตุผลนิรนัยทางคณิตศาสตร์ ประกอบการอธิบายแนวคิด รวมทั้งตัดสินความถูกต้องของข้อสรุป ว่าสมเหตุสมผลหรือไม่สมเหตุสมผล จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอน ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนสะท้อนคิดกับตนเอง สะท้อนคิดเป็นคู่ สะท้อนคิดและอภิปรายเป็นกลุ่ม เป็นการเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สอดคล้องกับเมอซีโรว์ (1990) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนตนเองอย่างวิพากษ์นำไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองความหมาย (Meaning perspective) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้น ละเอียดยิ่งขึ้น บุรณาการเกี่ยวกับประสบการณ์ตนเอง

รวมถึงการลงมือปฏิบัติตามความเข้าใจ สอดคล้องกับเมอซีโรว์ (Mersirow, 1991) การแลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนกรอบอ้างอิง และเป็นเครื่องมือที่จะตรวจสอบความถูกต้องของกรอบอ้างอิงทางความคิดที่สร้างขึ้นใหม่ด้วย สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) การให้เหตุผลเป็นทักษะและกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดและวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน สามารถคาดการณ์วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้เรียนจะนำไปใช้พัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ นำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและดำรงชีวิต สอดคล้องกับ National Council of Teachers of Mathematics (NCTM) (2010) แนวทางในการพัฒนาการให้เหตุผลคณิตศาสตร์ ทำได้โดยส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูผู้สอนใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และใช้คำถามกระตุ้น ส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการอภิปราย สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักให้เหตุผลประกอบด้วย ให้ผู้เรียนได้พบปัญหาที่ไม่ยากเกินความสามารถของผู้เรียนที่จะคิดและให้เหตุผลในการหาคำตอบ ผู้เรียนมีอิสระที่จะแสดงออกถึงความคิดในการใช้เหตุผลและผลของตน รวมทั้งครูผู้สอนช่วยสรุปเหตุผลของผู้เรียนถูกต้องหรือไม่ สอดคล้องกับ เวชอุทธิ อังกะนภัทรขจร (2553) ที่กล่าวว่าครูควรถามบ่อย ๆ และใช้คำถามอย่างต่อเนื่อง คำถามเป็นคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดและแสดงเหตุผล เช่น กระตุ้นด้วยคำว่า “ทำไม” “อย่างไร” สอดคล้องกับงานวิจัยของมาร์กาเรต แมคคอลิสเตอร์ (2011) ซึ่งได้พัฒนากรอบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงสำหรับผู้สอนพยาบาล หลักการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้พื้นฐานทางการสอนที่มีจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังและบรรลุผลลัพธ์ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของฉนวนร อภิญาลังกร (2566) นักศึกษาพยาบาลที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณมณ วิญญโกศล (2561) ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำไปใช้มีการสังเกต การวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ใช้ความรู้ความเข้าใจของตนเองในการให้เหตุผลในการอธิบายหรือสะท้อนความคิดของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดหรือวิธีการของตนเองดีขึ้นและส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลที่ดีขึ้นด้วย

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงมีพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สูงขึ้น ภาพรวม ในระยะที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.45) และระยะที่ 2 พัฒนาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.56) เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 อาจเป็นผลเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง ได้ฝึกให้นักเรียนให้เปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ กล้าสะท้อนคิด กล้าอภิปราย รวมทั้งกระบวนการ คู่กับเพื่อน และกระบวนการกลุ่ม อีกทั้งการใช้คำถามกระตุ้นของครูผู้สอน ทำให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากคิด อยากได้คะแนนมากยิ่งขึ้น และในการทำใบกิจกรรม ที่ 2 ที่สร้างโจทย์เอง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ ค้นคว้า หาตัวอย่างเป็นแนวทางแล้วนำมาปรับ สร้างโจทย์ของกลุ่มตน ส่งเสริมให้นักเรียน มีความเพียรและกล้าสะท้อนคิด อภิปรายกับเพื่อน ๆ และส่งเสริมการค้นหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับศรีณัพร ยินดีสุข (2560) ที่พบว่า การสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ รับ การท้าทายความคิด และฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนสำเร็จ ทำให้นักเรียนรับรู้ความสามารถของตน เป็นการพัฒนาความใฝ่รู้ให้นักเรียน สอดคล้องกับ ปวีศรี วงศ์สุวรรณ (2564) ที่กล่าวว่าเมื่อบุคคลมีความใฝ่รู้ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง สามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านที่ 3 สร้าง ตรวจสอบข้อคาดการณ์และข้อโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ และตัดสินใจถูกต้องของ ข้อสรุปมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนั้นครูควรฝึกให้นักเรียน ทำกิจกรรมเสริมความสามารถด้านนี้เพิ่มเติมทั้งรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

2. ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 5 ในภาพรวม พบว่า มีพัฒนาการสูงขึ้น แต่ด้านที่ 5 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จาก หนังสือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบด้าน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดทั้งสองระยะ ดังนั้นครู ควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น อาจจะมอบหมายเนื้อหาหรือแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนไปศึกษามาก่อน แล้วมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลการเรียนรู้ในห้องเรียน

3. ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง พบว่า แต่ละขั้นตอนใช้ระยะเวลา โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 3 พิชิตอภิปราย ใช้เวลามาก

พอสมควร เพราะมีกิจกรรมรายคู่หรือรายกลุ่มให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้น
ในขั้นตอนนี้ ครูต้องบริหารจัดการเวลา หรือเพิ่มจำนวนชั่วโมง รวมทั้งแต่ละขั้นตอน
ครูผู้สอนควรบูรณาการการใช้คำถาม ครูควรเตรียมความพร้อมด้านการใช้คำถาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เช่น
ทักษะการแก้ปัญหา เนื่องจากในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน นักเรียน
ต้องใช้ทักษะการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลควบคู่กัน
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
3. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาในการทดลอง เพราะความสามารถ
การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560*.
- ฉนรส อภิญญาสิงกร. (2566). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การ
เปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกสำหรับนักศึกษา
พยาบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] บัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร*. Naresuan
University Library. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6120/3/KhanarotApinyalungkon.pdf>
- พรรณมน วินัยโกศล. (2561). *ผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามโมเดลของ
สไตน์ที่มีต่อความรู้และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] บัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ปวิศร์ วงศ์สุวรรณ. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้กลวิธีทำนาย สังเกต
อธิบายที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความใฝ่รู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร*. DSpace
JSPUI. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3526/1/59263303.pdf>

- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative learning*. เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- เวชฤทธิ์ อังกะภักทขจร. (2553). ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์. *วารสารสภาคณบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 2(2), 25-33.
- ศรัณย์พร ยินดีสุข. (2560). แนวทางการพัฒนาความรู้: ทางออกสำหรับการดำรงอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 45(1), 335-344.
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ. (2564). *ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (ฉบับสมบูรณ์)*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมวงษ์ แปลงประสพโชค. (2554). *การให้เหตุผล: พื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. สำนักพิมพ์วิชาการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *คณิตศาสตร์มีอาชีพ: เส้นทางสู่ความสำเร็จ*. 3-คิวมีเดีย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัมพร ม้าคนอง. (2559). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krulik, S., & Rudnick, J. A. (1993). *Reasoning and problem-solving: A handbook for elementary school teacher*. Allyn and Bacon.
- McAllister, M. (2011). STAR: A transformative learning framework for nurse educators. *Journal of Transformative Education*, 9(1), 42-58.
- Mezirow, J. (1978). Perspective transformation. *Adult Education Quarterly*, 28, 100-110. <https://doi.org/10.1177/074171367802800202>
- Mezirow, J. (1990). *Fostering critical reflection in adulthood: A guide to transformative and emancipatory learning*. Jossey-Bass.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. Jossey-Bass.
- Mezirow, J. (2000). *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. Jossey-Bass.

- Mezirow, J. (2009). *Transformation learning in practice: Insights from community, workplace, and higher education*. Jossey-Bass.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2010). *Focus in high school mathematics: Reasoning and sense making*.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2017, May 24). *A guide to using the curriculum to learn mathematics (revised version B.E. 2560) according to the core curriculum for basic education*. SciMath. <https://www.scimath.org/ebook-mathematics/item/8380-2560-2551-8380>

การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผล
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
Instructional Time Management under the “Reduced Classroom
Time, Expanded Learning Opportunities” Policy and School
Effectiveness in Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1

อมรรัตน์ ธรรมประเสริฐ^{1*} ชวน ภารังกุล²

Amornrat Thumprasert^{1*} Chuan Parunggul²

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150 ประเทศไทย

¹Students in the Master of Education Program in Educational Administration,
Muban Chom Bueng Rajabhat University, Ratchaburi, 70000, Thailand

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
70150 ประเทศไทย

²Program in Educational Administration, Muban Chom Bueng Rajabhat University,
Ratchaburi, 70000, Thailand

*Corresponding author's e-mail : Thumprasert2012@gmail.com

วันที่รับ : 25 มีนาคม 2568, วันที่แก้ไข : 8 มิถุนายน 2568, วันที่ตอบรับ : 9 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56) 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) และ 3) การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ $r = .730$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$)

คำสำคัญ : การบริหารจัดการเวลาเรียน / ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ / ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) investigate instructional time management under the “Reduced Classroom Time, Expanded Learning Opportunities” policy; 2) evaluate school effectiveness; and 3) analyze the relationship between instructional time management under the policy and school effectiveness within the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1. A quantitative approach was employed, with a questionnaire as the primary data collection instrument. The sample comprised 244 school directors and academic teachers. The instrument was a questionnaire using a five-point rating scale, with a reliability coefficient of .98. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson’s correlation coefficient.

The findings revealed that (1) instructional time management under the “Reduced Classroom Time, Expanded Learning Opportunities” policy was at the highest level overall ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56), with all individual dimensions were also rated at the highest level; (2) overall school effectiveness was at the highest level ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41); and (3) instructional time management under the policy was highly correlated with school effectiveness within the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1 ($r = .73$), with statistical significance at the .01 level ($p < .01$).

Keywords : Instructional time management / “Reduced Classroom Time, Expanded Learning Opportunities” policy / School Effectiveness

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ พลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม พร้อมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นวัตกรรม สารสนเทศ การสื่อสาร และเทคโนโลยี ทั้งนี้ คุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ต้องเป็นผู้เรียนรู้ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อรักษาความเป็นไทยและแข่งขันในเวทีโลก พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (อรทัย รุ่งวชิรา, 2564)

การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีความสำคัญ ได้แก่ 1) ปรับปรุงโครงสร้างและตารางเวลาเรียนให้เหมาะสมทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยลดเวลาเรียนภาควิชาการ และเพิ่มโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการทำงานเป็นทีม 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง โดยประชุมร่วมกับผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชนเพื่อวางแผนและสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งการอบรม อุปกรณ์การเรียน และนำปราชญ์ชุมชนมาเสริมสร้างการเรียนรู้ (ธีระวัฒน์ มอนโธสง, 2563)

ประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ 1) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การพัฒนาทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต 3) การเสริมศักยภาพการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร และ 4) ความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา โดยจากการศึกษาของปฐวี อ่ำศรี (2566) พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านงบประมาณมีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และเสนอแนะให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารควรให้คำปรึกษา และวางแผนใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติราชการประจำปี

นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีความสำคัญต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในหลายด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เชิงลึกผ่านการปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา 2) เอื้อให้สถานศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน 3) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู 4) เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกร่วมมือออกแบบและจัดกิจกรรม และ 5) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2565) เสนอว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ สร้างความตระหนัก ออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนและกิจกรรม รวมถึงติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาต่อไป

ปัญหาการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย 1) ความไม่พร้อมของสถานศึกษา ทั้งงบประมาณ อุปกรณ์ และความรู้ของครูในการออกแบบกิจกรรม 2) การจัดสรรเวลาเรียนไม่สมดุล ตารางเรียนไม่ยืดหยุ่น พอรรรับการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน 3) การจัดกิจกรรมบางแห่งทำเพียงตามนโยบาย แต่ขาดคุณภาพ และเพิ่มภาระงานให้ครู 4) ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบาย และบางส่วนมองว่าเป็นการลดคุณภาพการศึกษา ขาดความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่น 5) การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อแนวทางการเรียนรู้ 6) ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท ในการจัดหางบประมาณ โดยปิยะพงษ์ กลางจอหอ (2565) ระบุว่า ปัญหาด้านการเตรียมบุคลากรในการปฏิบัติตามนโยบายนี้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้

ทั้งนี้ ปัญหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ คุณภาพการสอน การบริหารจัดการ ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยจิราภรณ์ พงษ์พิง (2565) แนะนำให้สถานศึกษาสนับสนุนการตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยการจัดหาเทคโนโลยีและทรัพยากรสำหรับการประเมินผล รวมถึงการกระจายภาระงานเพื่อให้ครูมีเวลาติดตามพัฒนาการของนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับการบริหารจัดการเวลาเรียนของผู้บริหารและครูวิชาการตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อให้ได้แนวทางส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงเป็นแนวทางในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 177 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 122 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan (1970) อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, (2560) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) สถานศึกษาละ 2 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูวิชาการ จำนวน 1 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 244 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ การจัดโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียน 2) การออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน โดยออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักสูตรตามเงื่อนไขโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และสนับสนุนการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และ 3) การส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H) ครอบคลุมกิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) จิตใจ (Heart) ทักษะการปฏิบัติ (Hand) และสุขภาพ (Health)

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย โดยใช้ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเวลาเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Five-point Likert scale อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นที่ตรวจสอบด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .98 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่อยู่ในสังกัดตอบแบบสอบถาม

2.2 แจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ

2.3 เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง จากแบบสอบถามที่แจกจ่าย จำนวน 244 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการเวลาเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 โดยนำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ และคานัน (Best & Kahn, 2006, 330-331 อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประมณศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient อ้างใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564)

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณศึกษาราชบุรี เขต 1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 - 4

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณศึกษาราชบุรี เขต 1

การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”	n=244		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	4.72	0.57	มากที่สุด	2
2. ด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน	4.67	0.64	มากที่สุด	3
3. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H)	4.77	0.45	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.72	0.56	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมการบริหารจัดการเวลาเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.45) 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.57) และ 3) ด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	n=244		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. โครงสร้างเวลาเรียน	4.67	0.56	มากที่สุด	2
2. การจัดตารางเรียน	4.76	0.58	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.72	0.57	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การจัดตารางเรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.58) และ 2) โครงสร้างเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 3 ด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน

ด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน	n=244		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักสูตร	4.64	0.69	มากที่สุด	2
2. เงื่อนไขการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้	4.62	0.67	มากที่สุด	3
3. การเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”	4.75	0.69	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.67	0.64	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.69) 2) การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักสูตร ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.69) และ 3) เงื่อนไขการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 4 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H)

ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H)	n=244		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head)	4.73	0.48	มากที่สุด	3
2. กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart)	4.80	0.44	มากที่สุด	1
3. กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand)	4.76	0.47	มากที่สุด	2
4. กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health)	4.80	0.42	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.77	0.45	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.44) และ กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.42) 2) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.47) และ 3) กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.48)

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

ประสิทธิภาพของโรงเรียน	n=244		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.78	0.46	มากที่สุด	3
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.81	0.40	มากที่สุด	2
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.81	0.41	มากที่สุด	2
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน	4.85	0.36	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.81	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวมประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) 2) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) และ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.40) และ 3) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.46)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณศศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1

ตัวแปร	X	X1	X2	X3	Y	Y1	Y2	Y3	Y4
X	1.00								
X1	0.868	1.00							
X2	0.856	0.610	1.00						
X3	0.792	0.521	0.543	1.00					
Y	0.730	0.467	0.532	0.901	1.00				
Y1	0.661	0.459	0.452	0.806	0.855	1.00			
Y2	0.691	0.411	0.504	0.896	0.939	0.696	1.00		
Y3	0.700	0.465	0.516	0.836	0.960	0.720	0.940	1.00	
Y4	0.622	0.374	0.484	0.765	0.920	0.686	0.829	0.880	1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (X) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ($r = .730$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย โดยเฉพาะในมิติปัจจัยย่อยของประสิทธิผลสถานศึกษา พบว่า X มีความสัมพันธ์สูงกับทุกด้าน ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Y1), จิตใจ (Y2), ทักษะปฏิบัติ (Y3), และสุขภาพ (Y4) โดยมีค่า r อยู่ในช่วง .622 - .700 เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยของการบริหารจัดการเวลาเรียน พบว่า 1) กิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (4H) (X3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลสถานศึกษาในระดับสูงมาก ($r = .901$) บ่งชี้ว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นพัฒนาผู้เรียนรอบด้านมีผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา 2) การออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน (X2) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .532$) โดยส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิผลได้อย่างมีนัยสำคัญ และ 3) การบริหารจัดการหลักสูตร (X1) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .467$) ซึ่งสะท้อนว่าการจัดทำหรือปรับหลักสูตรอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอหากไม่มีการดำเนินการด้านกิจกรรมเสริมที่มีประสิทธิภาพร่วมด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 122 โรงเรียน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูวิชาการ 1 คน รวมจำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีผลการวิจัยดังนี้

1. การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.45) 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.57) และ 3) ด้านการออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.64)

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36) 2) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) และ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.40) และ 3) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.46)

3. การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56) สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำแนวคิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic learning) และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวทาง “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีรากฐานจากแนวคิด Active Learning และ Constructivism ซึ่งเชื่อว่า “ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย” (Piaget, Vygotsky) การลดเวลาเรียนภาคทฤษฎี และเพิ่มเวลาสำหรับกิจกรรมลงมือปฏิบัติจริง จึงส่งเสริมให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ (Learning process skills) และทักษะชีวิต (Life skills) อันจำเป็นต่อการอยู่ร่วมในสังคมศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมในรูปแบบ 4H (Head, Heart, Hand, Health) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล 1) Head : ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา กระบวนการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหา 2) Heart : พัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะสังคม เช่น ความมั่นใจ การทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) Hand : เสริมสร้างทักษะปฏิบัติจริง ฝึกการลงมือทำ สร้างนวัตกรรม และทักษะอาชีพ และ 4) Health : ดูแลสุขภาพกายและใจ ส่งเสริมวิถีชีวิตที่สมดุลและการมีสุขภาวะที่ดี แนวคิด 4H สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้น Whole Child Approach ซึ่งเสนอโดยองค์การ OECD และ UNICEF ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคใหม่ควรคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญา อารมณ์ ร่างกาย และสังคม ไม่ใช่เฉพาะทักษะทางวิชาการเท่านั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร มงคล (2563) ซึ่งพบว่า การใช้ การสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) ในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพัฒนาทักษะที่ตอบสนองความต้องการของตนเองและชุมชนอย่างแท้จริง ในภาพรวมผลการบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบายนี้จึงสะท้อนความสำเร็จของการนำแนวคิดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered learning) ร่วมกับกรอบแนวคิด 4H

มาใช้ในบริบทของการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) ซึ่งสะท้อนถึงภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งของผู้บริหารและครูวิชาการ ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาครู การปรับหลักสูตร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติ คุุกระสังข์ (2566) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับสูง โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ผู้นำของผู้นำ ผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน นอกจากนี้ งานวิจัยของสุนันทา อุ่นใจ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่าผู้นำที่มีภาวะเชิงการเปลี่ยนแปลงส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาผ่านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหาร รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถานศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ถือเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้สถานศึกษามีประสิทธิผลสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนในระบบการศึกษา (Fullan, 2016; Leithwood et al., 2020)

3. การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า การบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบายดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการได้ร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการพัฒนาวิธีการสอนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการให้เวลาและการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมแก่ครูผู้สอนและบุคลากร เพื่อเตรียม

ความพร้อมในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณสำหรับกิจกรรมเสริมตามความต้องการของผู้เรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพาทอล คูเปอร์ และอัลเลน (Patall, Cooper, and Allen, 2020) ซึ่งพบว่าการบริหารจัดการเวลาเรียนอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับฮอลลิ่งเจอร์ (Hallinger, 2021) ที่เน้นบทบาทสำคัญของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการในการส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยผ่านการจัดการเวลาเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ รวมทั้งงานของดาร์ลิง-แฮมมอนด์ เฮเลอร์ และกาดเนอร์ (Darling-Hammond, Hyler and Gardner, 2019) ที่ระบุว่าการพัฒนาศักยภาพครูช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการบริหารเวลาเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ปฐวี อัครี (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งอาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาการเรียนการสอน จนถึงการประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการศึกษาโดยรวม นอกจากนี้ยังแสดงถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารที่สามารถนำความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรตามบริบทโรงเรียน ใช้ผลวิจัยในการวิเคราะห์ปัญหาและสำรวจความต้องการของโรงเรียนเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ระบบเวลาเรียน และประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทจริง
2. การพัฒนาครูและการบริหารทรัพยากร พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับหลักสูตร พร้อมสนับสนุนทรัพยากร เช่น สื่อการเรียน เทคโนโลยี และบุคลากร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. การติดตามผลและการบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จัดระบบติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทัศนคติทางบวกของนักเรียน ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนที่ช่วยส่งเสริมทัศนคติทางบวกของนักเรียนในโรงเรียน
2. การออกแบบนวัตกรรมและการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ควรศึกษาการออกแบบและสร้างนวัตกรรมเพื่อช่วยครูแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ควรศึกษาตัวแปรต่าง ๆ เช่น ภาวะผู้นำ พฤติกรรมของผู้บริหาร และแรงจูงใจของครู ที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ คู่กระสังข์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 15.
- จิราภรณ์ พงษ์พัง. (2565). วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. อมรการพิมพ์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 15)*. บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่มีคุณภาพ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(5), 1115.
- ธีระวัฒน์ มอนโงสง. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนํานโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนนําร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 5(1), 31.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุง). สุวีริยาสาส์น.

- ปฐวี อำศรี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(2), 326–337.
- ปิยะพงษ์ กลางจอหอ. (2565). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 17(1).
- สิริพร มงคล. (2563). การพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุนันทา อุ่นใจ. (2564). บทบาทของภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- อรทัย รุ่งชिरา. (2564). การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่. *วารสารครุทรรศน์ (ออนไลน์)*, 1(1), 97.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). *Research in education* (10th ed.). Pearson.
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2019). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute. <https://learningpolicyinstitute.org/product/effective-teacher-professional-development-report>
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Hallinger, P. (2021). Leading educational change: Reflections on the practice of instructional leadership. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(1), 5–25. <https://doi.org/10.1177/1741143220972307>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 40(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1596077>
- Likert, R., & Jane, L. (1976). *New way management conflict*. McGraw-Hill.
- Patall, E. A., Cooper, H., & Allen, A. B. (2020). Extending instructional time: A meta-analysis of meta-analyses. *Review of Educational Research*, 90(5), 635–665. <https://doi.org/10.3102/0034654320936161>
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

**การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม
อย่างรอบด้านสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**
**Project-Based Learning through Virtual Platforms to Enhance Holistic
Innovative Thinking Skills among Grade 8 Students**

เบญจวรรณ ขุนประเสริฐ^{1*} นฤมล ศิริวงษ์² นิพาดา ไตรรัตน์²

Benjawan Khunprasert^{1*} Naruemon Sirawong² Nipada Trairut²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย

¹ Master's Student in Educational Technology, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย

²Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

*Corresponding author's e-mail : benjawan.khun@g.swu.ac.th

วันที่รับ : 4 พฤษภาคม 2568, วันที่แก้ไข : 16 มิถุนายน 2568, วันที่ตอบรับ : 30 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน และ 2) เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 4 คน จำนวน 7 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบละ 50 นาที จำนวน 8 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 16 คาบเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 2) ระบบเสมือน 3) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และ 4) แบบประเมินชิ้นงานเพื่อวัดระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนเน้นการทำงานกลุ่ม และการแก้ปัญหาจริง นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับดีขึ้นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม/ ระบบเสมือน / แผนการจัดการเรียนรู้
ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน / การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน

Abstract

The objectives of this study were: 1) to develop project-based learning lesson plans through virtual platforms to enhance students' holistic innovative thinking skills, and 2) to examine the holistic innovative thinking skills of Grade 8 students who learned through project-based learning in virtual environments. A sample group of 28 Grade 8/2 students from the Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University was selected through simple random sampling, with the classroom serving as the unit of sampling. The study was conducted during the first semester of the 2024 academic year over an 8-week period, with two 50-minute sessions per week, for a total of 16 instructional periods. The research instruments included: 1) eight virtual project-based learning lesson plans, 2) a virtual learning platform, 3) an innovative thinking skills assessment form, and 4) a product evaluation form designed to measure the levels of innovative thinking skills. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings indicated that the implementation of virtual project-based learning, emphasizing collaborative work and real-world problem-solving, effectively engaged students throughout all stages of learning, from problem analysis to performance evaluation. Consequently, students demonstrated innovative thinking skills at a high to excellent level, thereby supporting the research hypothesis.

Keywords : Innovative thinking skills / Virtual system / Project-based learning lesson plan via virtual system / Project-based learning via virtual system

บทนำ

การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค Thailand 4.0 ที่เน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านนวัตกรรม (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) จึงเน้นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยเฉพาะทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนต้น (12-15 ปี) เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกฝังแนวคิดสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างนวัตกรรมในอนาคต (Education, 2017; ชติยา ปิยะรังษี และคณะ, 2565) ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะเหล่านี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แม้กระทรวงศึกษาธิการจะส่งเสริมแนวทาง Active learning และบูรณาการ STEM/STEAM เพื่อพัฒนาทักษะ 4C's ของผู้เรียน แต่ในการปฏิบัติยังพบข้อจำกัดในการกระตุ้นความคิดเชิงนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ (ศิริพร กิจเกื้อกูล, 2562) ปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การเรียนที่เน้นเนื้อหาและการถ่ายทอดมากกว่า การลงมือปฏิบัติยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ (อนุพงษ์ คล้องการ และคณะ, 2563) การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้จากหลากหลายแหล่ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกัน และใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม (พินันทา ฉัตรวัฒนา และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์, 2560) อย่างไรก็ตาม นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีโอกาสฝึกทักษะเหล่านี้ในห้องเรียนอย่างจำกัด (นงเยาว์ เนาว์สุวรรณ, 2561)

การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning: PBL) ส่งเสริมทักษะสำคัญของผู้เรียน ทั้งการคิดขั้นสูง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2556; ธีรช อาริราษฎร์ และวรปภา อาริราษฎร์, 2563) แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Vygotsky, 1978; Fosnot, 2013) แม้การเรียนแบบโครงงานเป็นฐานจะส่งเสริมทักษะ

การคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา แต่ก็มีข้อจำกัดด้านเวลา การประเมินผล และการจัดการกลุ่ม (Blumenfeld et al., 1991) หลังยุคโควิดเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมากขึ้น โดยแพลตฟอร์มอย่าง Google Classroom และ Moodle เหมาะกับกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน ไม่ซับซ้อน (ภวิสาณซ์ ศรีศิริวงศ์, 2564; ยืน ภู่วรรณ, 2564) อย่างไรก็ตาม ระบบ LMS ทั่วไปยังไม่สามารถจำลองประสบการณ์การเรียนรู้แบบโลกจริงได้เท่ากับการใช้เทคโนโลยี immersive (Savery, 2015; Fernandez & Garcia, 2021) ทั้งนี้ Microsoft Teams ช่วยส่งเสริมการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน (Arias-Ortiz et al., 2022; ดารณี สังข์ทอง, 2566) ขณะที่ Spatial.io สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการแก้ปัญหาในบริบทเสมือนจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Arias-Ortiz et al., 2022) ในประเทศไทยมีงานวิจัยที่ใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับบริบทชุมชนและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างนวัตกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2563) อย่างไรก็ตาม การประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในบริบทออนไลน์ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการวัดการคิดวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ (ศิริพร ต้นศิริ, 2561; Amelink et al., 2016) และยังขาดเครื่องมือวัดเฉพาะที่มีความเหมาะสมและได้มาตรฐาน (เพ็ญศรี บัวสุวรรณ, 2564; พชรินทร์ ศิริรักษ์, 2565)

จากการสังเกตของผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี พบว่า ถึงแม้ว่านักเรียนมีพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา แต่ยังคงขาดความสามารถในการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อพัฒนาแนวคิดใหม่ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในการทำโครงงาน ในเรื่องการทำงานร่วมกัน การจัดสรรเวลา การแบ่งงาน การติดตามงาน และการประเมินความสามารถของผู้เรียนขณะทำงานนอกห้องเรียน ซึ่งทำให้ครูไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน โดยเน้นการประเมินความสามารถด้านนวัตกรรม การทำงานร่วมกัน และการสะท้อนคิด ผ่านการติดตามการทำโครงงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน
2. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่เรียนด้วยการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 55 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 4 คน จำนวน 7 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เริ่มจากการศึกษามาตรฐานและหน่วยการเรียนรู้จากหลักสูตร 2551 (ปรับปรุง 2561) และแนวคิดการสอนแบบโครงงานผ่านระบบเสมือน ออกแบบตามหลักการและทฤษฎี Constructivism จากนั้นวิเคราะห์ตัวชี้วัดวิชาออกแบบและเทคโนโลยี โดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและจัดทำแผนการสอน 16 คาบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้อง ($IOC = 0.99$) และความเหมาะสม (เฉลี่ย 4.74 = เหมาะสมมากที่สุด) ปรับปรุงกิจกรรมให้ตรงจุดประสงค์และเหมาะกับห้องเรียนเสมือนจริง ทดลองใช้แผนกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่ม

วิจัย พบปัญหาด้านบทบาทครู-นักเรียนและการใช้แอปพลิเคชันปรับแผนก่อนใช้จริงกับนักเรียน ม.2/2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 28 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

1.2 ระบบเสมือน การสร้างห้องเรียนเสมือนเริ่มจากการกำหนดกรอบแนวคิดโดยอิงจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จากนั้นพัฒนาร่างต้นแบบที่ระบุองค์ประกอบ เงื่อนไข และขั้นตอนการใช้งาน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสม ได้ค่าเฉลี่ย 4.65 (อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด) พร้อมข้อเสนอแนะให้เลือกใช้แอปฯ ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ผู้วิจัยปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วจึงนำรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริงที่ปรับแก้แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.3 แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม การสร้างแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเริ่มจากศึกษาทฤษฎีของ ANTA (2001) ที่แบ่งทักษะออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การตีความบริบท สร้างแนวคิด ร่วมมือ สะท้อนความคิด นำเสนอ และประเมินผล ผู้วิจัยออกแบบเป็นแบบรูปกรอก 5 ระดับคะแนน เพื่อให้ครูประเมินพฤติกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ จากนั้นนำร่างแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบภาษา จำนวนข้อ และความสอดคล้อง (IOC เฉลี่ย 0.97-1.00) พร้อมข้อเสนอแนะที่นำไปปรับปรุงแบบประเมินให้เหมาะสมและมีคุณภาพ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.4 แบบประเมินชิ้นงานเพื่อวัดระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมการสร้างแบบประเมินชิ้นงานเพื่อวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เริ่มจากศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมที่ต้องการวัด แล้วออกแบบแบบประเมินในรูปแบบรูปกรอก (Scoring rubrics) โดยแบ่งระดับคุณภาพเป็น 4 ระดับ และแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) จากนั้นเสนอแบบประเมินต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 1.00) ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นผลการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ดำเนินการทดลองตามแผนการทดลองที่กำหนดไว้ โดยใช้ระยะเวลาในการสอนตามตารางสอนที่ทางโรงเรียนกำหนดในห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้คาบเรียนละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน รวม 8 สัปดาห์ โดยทดลองตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน

คาบที่	หัวข้อเรื่อง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ผ่านระบบเสมือน
1-2	- ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน - สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรม	- ปฐมนิเทศ - ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อวัดความรู้เดิม - เปิดมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม
3-4	ที่ฉันอยู่นี้มีอะไรอยู่บ้าง	ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม
5-6	สร้างแนวคิดเนรมิตชุมชน	ขั้นที่ 2 การกำหนดและเลือกหัวข้อ
7-8	AI กับ การแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	ขั้นที่ 3 การเขียนเค้าโครงของโครงงาน
9-10	ปฏิบัติโครงงานตามแผน	ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานโครงงาน
11-12	นำแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติ	ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานโครงงาน
13-14	นำเสนอแนวคิดโครงงาน	ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงงาน
15-16	ประเมินชิ้นงาน	ขั้นที่ 6 การประเมินโครงงาน

2.2 ดำเนินการตามขั้นตอน ใช้ระยะเวลาในการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คาบ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน ขณะดำเนินการทดลองจะมีการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมผ่านแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

2.3 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 8 จะทำการประเมินชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงานเพื่อวัดระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

2.4 นำผลคะแนนจากการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง

3.1. สถิติพื้นฐาน

3.1.1 ร้อยละ (Percentage)

3.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่นำมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านแบบประเมินชิ้นงานเพื่อวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item – objective congruence)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน

1.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าทุกองค์ประกอบได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.80 (S.D. = 0.25) รองลงมาคือ สื่อและแหล่งเรียนรู้ 4.83 (S.D. = 0.24) ส่วนรายละเอียดแผนและการประเมินผลได้ 4.67 เท่ากัน (S.D. = 0.38 และ 0.47) ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.74 (S.D. = 0.33) แสดงว่าแผนมีความเหมาะสมสูง ทั้งด้านเนื้อหา วิธีการ สื่อ และการประเมิน สนับสนุนการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการประเมิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน

รายการประเมิน	N = 3		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้	4.67	0.38	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้	4.80	0.25	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.83	0.24	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล	4.67	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.74	0.33	มากที่สุด

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบเสมือนผ่านการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบเสมือนผ่านการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านของนักเรียนชั้น ม.2 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยรวม 4.65 (S.D. = 0.41) แสดงถึงความเห็นสอดคล้องกัน โดยแยกเป็นด้านคุณภาพระบบ 4.60 (S.D. = 0.36) ระบบมีความเสถียร ใช้งานสะดวก ด้านเนื้อหา 4.71 (S.D. = 0.38) เนื้อหาสอดคล้องวัตถุประสงค์ นำเสนอได้อย่างมีคุณภาพ ด้านความเข้าใจ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4.61 (S.D. = 0.47) สนับสนุนความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ด้านการรู้คิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่ 4.62 (S.D. = 0.47) ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ 4.74 (S.D. = 0.37) เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกัน สรุปได้ว่า ห้องเรียนเสมือนจริงที่ออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีความเหมาะสมสูงทั้งด้านระบบ เนื้อหา และปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ สามารถใช้จริงในบริบทมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบเสมือนผ่านการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน

รายการประเมิน	N = 3		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
คุณภาพทางเทคนิค (ระบบ)	4.60	0.36	มากที่สุด
ด้านคุณภาพทางเนื้อหา(ครูผู้สอน)	4.71	0.38	มากที่สุด
คุณภาพความเข้าใจ (ผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม)	4.61	0.47	มากที่สุด
คุณภาพการรู้คิด (สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง)	4.62	0.47	มากที่สุด
คุณภาพสังคมแห่งการเรียนรู้ (การปฏิสัมพันธ์)	4.74	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.65	0.41	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน

2.1 ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ม.2 จำนวน 7 กลุ่ม ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง พบว่าทักษะโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.55 (S.D. = 0.50) รายด้านมีดังนี้ การสร้างแนวคิด ได้คะแนนสูงสุด 4.71 (S.D. = 0.47) แสดงถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหา การสะท้อนคิด 4.68 (S.D. = 0.46) แสดงถึงการประเมินและพัฒนาความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินความสำเร็จ 4.57 (S.D. = 0.53) นักเรียนสามารถประเมินผลตนเองและกลุ่มได้เหมาะสม การตีความบริบท 4.54 (S.D. = 0.52) แสดงถึงความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดีการนำเสนอแนวคิด ได้คะแนนต่ำสุดที่ 4.46 (S.D. = 0.52) อยู่ในระดับ ดีสะท้อนว่าทักษะการสื่อสารยังสมารถพัฒนาได้การร่วมมือกับผู้อื่น 4.32 (S.D. = 0.50) อยู่ในระดับดีมาก แสดงถึงการทำงานกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ โดยสรุป การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริงส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะด้านการสร้างแนวคิดและการสะท้อนคิด ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของผู้วิจัย ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนระหว่างจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในแต่ละด้าน

รายการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	N = 7		ความสามารถ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
ด้านที่ 1 ความสามารถในการตีความบริบท	4.54	0.52	ดีมาก
ด้านที่ 2 ความสามารถในการสร้างแนวคิด	4.71	0.47	ดีมาก
ด้านที่ 3 ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น	4.32	0.50	ดีมาก
ด้านที่ 4 ความสามารถในการสะท้อนคิด	4.68	0.46	ดีมาก
ด้านที่ 5 ความสามารถในการนำเสนอแนวคิด	4.46	0.52	ดี
ด้านที่ 6 ความสามารถในการประเมินความสำเร็จ	4.57	0.53	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.55	0.50	ดีมาก

2.2 ผลการประเมินชิ้นงานหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจากชิ้นงานของนักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน พบว่าทักษะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D. = 0.50) สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า การเรียนรู้รูปแบบนี้ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรมของนักเรียน รายด้านมีดังนี้ การออกแบบและจัดระบบชิ้นงาน ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.64 (S.D. = 0.49) แสดงถึงความสามารถในการวางโครงสร้างและถ่ายทอดแนวคิดได้ชัดเจนคุณค่าต่อผู้ใช้งาน 3.56 (S.D. = 0.50) สะท้อนความตระหนักในการสร้างประโยชน์จากผลงานความถูกต้องสมบูรณ์ 3.49 และ ความคิดสร้างสรรค์ 3.46 อยู่ในระดับ ดี บ่งบอกถึงความเข้าใจเนื้อหาและการใช้แนวคิดใหม่ ความเป็นระเบียบ ประณีต สวยงาม 3.43 แม้เป็นด้านที่ได้คะแนนต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับดี โดยรวม ชิ้นงานของนักเรียนสะท้อนถึงพัฒนาการในทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ทั้งด้านการวางแผน ออกแบบ และสร้างผลงานที่มีคุณค่าต่อการใช้งานจริง ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินชิ้นงานอิงตามการคิดเชิงนวัตกรรมหลังจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน

รายการประเมิน	N = 7		ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
ความถูกต้องสมบูรณ์ของชิ้นงาน	3.49	0.51	ดี
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.46	0.51	ดี
การออกแบบและการจัดระบบชิ้นงาน	3.64	0.49	ดีมาก
ความเป็นระเบียบ ประณีต สวยงาม	3.43	0.50	ดี
คุณค่าต่อผู้ใช้งาน	3.56	0.50	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	3.51	0.50	ดีมาก

สรุปผลการวิจัย

จากการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ตรวจสอบความเหมาะสม

ของเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลและ ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency, IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 -1.00 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.77 และค่า S.D. อยู่ที่ 0.33 ระดับความเหมาะสม มากที่สุด และห้องเรียนเสมือนจริง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency, IOC) อยู่ระหว่าง 0.97 -1.00 และผลการประเมินความเหมาะสมของห้องเรียนเสมือนจริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.65 และค่า S.D. อยู่ที่ 0.41 ระดับความเหมาะสม มากที่สุด

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน หลังจากเรียนรู้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับดีขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้าน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เนื้อหาการใช้ภาษา ใบกิจกรรม ใบงาน สอดคล้องกับจุดประสงค์ เหมาะสมระดับขั้นของผู้เรียน เรียงลำดับกิจกรรมเหมาะสม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ทั้งนี้มีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

1.1 ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ผู้วิจัยได้ออกแบบตามหลักการและทฤษฎี Constructivism สอดคล้องกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้ ครอบคลุมการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผล โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากปัญหาจริงในชีวิตประจำวัน กระตุ้นความสนใจผู้เรียนและส่งเสริมการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม และอภิปรายร่วมกันครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ เตรียมความพร้อม เลือกหัวข้อ เขียนเค้าโครง ปฏิบัติงาน นำเสนอ และประเมินโครงงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ และพลวัฒน์ ดำรงกิจภากร (2566) ที่แบ่งขั้นตอนเป็น ระบุปัญหา ศึกษาความรู้ สร้างแบบจำลอง ดำเนินงาน ปรับปรุงแบบจำลอง และขยายผลผลการประเมินพบว่านวัตกรรมที่นักเรียนสร้างขึ้นอยู่ในระดับ

ดีมาก แสดงถึงการพัฒนาทักษะคิดเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้

1.2 การพัฒนาห้องเรียนเสมือนจริงร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผ่านการประเมินผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าห้องเรียนเสมือนจริงส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาตามหลักการด้านคุณภาพเทคนิคของระบบ เนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ของครู รวมถึงการส่งเสริมความเข้าใจและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ผู้วิจัยใช้แอปพลิเคชัน Microsoft Teams และ Spatial.io ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ รองรับการจัดการรายวิชา สื่อสารระหว่างผู้เรียนและครู และการแบ่งกลุ่มเรียนรู้ในรูปแบบ 1) เรียนรู้ด้วยตนเอง (Asynchronous) 2) เรียนสดพร้อมกัน (Synchronous) และ 3) เรียนร่วมมือแบบกลุ่มย่อย (Collaborative) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหา และการอภิปรายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Sandy (2004) และ David Kolb ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งสนับสนุนทักษะคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผลการวิจัยของอัลญาน์ สมุห์เสนีโต (2565) ยังยืนยันว่าห้องเรียนเสมือนจริงช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน กระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียน รวมทั้งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและบรรลุผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fernandez & Garcia (2021) ที่กล่าวว่า การใช้ Microsoft Teams ในการเรียนรู้แบบโครงงานต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดเชิงนวัตกรรมได้ดี เนื่องจากผู้เรียนสามารถทำงานกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Synchronous) และการสื่อสารที่ไม่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Asynchronous) ซึ่งส่งเสริมทั้งการคิดวิเคราะห์ การสร้างแนวคิดใหม่ และการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

2. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง พบว่า ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนระหว่างจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริงในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี เรื่อง AI กับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน และประเมินชิ้นงานหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมหลังจากจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับดีขึ้นไป ทั้งนี้ มีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

2.1 ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนระหว่างจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริงในการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในระดับดีมาก อันเป็นผลจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม โดยมีสมาชิกกลุ่มละ 3-4 คน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาจริงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในระบบเสมือน ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันพัฒนาโครงงานด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและสนับสนุนขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งทั้งนี้ พบว่าขั้นการกำหนดและเลือกหัวข้อ นักเรียนยังมีความรู้เรื่อง AI ค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงเสริมเนื้อหาในห้องเรียนเสมือนจริงเพื่อให้ นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม ส่วนในขั้นการปฏิบัติงานโครงงาน นักเรียนร่วมมือกันเป็นอย่างดี เสนอแนวคิดใหม่และสะท้อนความคิดผ่านการอภิปรายและบันทึกคลิป VDO การประชุม ส่งผลให้การนำเสนอในขั้นการนำเสนอโครงงาน มีความชัดเจน และการประเมินในขั้นการประเมินโครงงาน มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถประเมินผลงานของตนเองได้อย่างมีเหตุผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามแนวคิดของ ANTA (2001) ครอบคลุม 6 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในระดับดีมากในด้านการตีความบริบท การสร้างแนวคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสะท้อนคิด ส่วนด้านการนำเสนอและประเมินผลยังอยู่ในระดับดี แต่ยังประเมินภาพรวมได้ไม่ครบถ้วน ส่งผลให้การพัฒนานวัตกรรมยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพนงค์ กุลเกต (2566) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานช่วยส่งเสริมทักษะคิดเชิงนวัตกรรมในระดับมัธยมปลาย และงานวิจัยของดวงใจ โชว์ทะเลและคณะ (2566) ที่พบว่าการเรียนรู้แบบ STEM ผ่านระบบออนไลน์สามารถพัฒนาทักษะคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และ Fernandez & Garcia (2021) ใช้ Microsoft Teams ในการจัดการเรียนแบบโครงงานในระดับอุดมศึกษา พบว่า นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันผ่านการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ Arias-Ortiz et al. (2022) รายงานผลการใช้ Spatial.io ในการเรียนรู้แบบจมอยู่กับภาษา (Immersive learning) พบว่า ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นสูงขึ้นและสามารถทดลองแก้ปัญหาในบริบทเสมือนจริงได้ดี

2.2 ผลการประเมินชิ้นงานหลังจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการพัฒนาชิ้นงานในระดับดีมาก จากการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือน

จริง ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน ได้แก่ การตีความสถานการณ์ การสร้างแนวคิดใหม่ การร่วมมือ การสะท้อนและสังเคราะห์แนวคิด การนำเสนอ และการประเมินผล โดยผลการประเมินชิ้นงานแยกตามเกณฑ์ พบว่า ความถูกต้องสมบูรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นระเบียบประณีต อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ส่วนคุณค่าต่อผู้ใช้งานและภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชา ชัยสวัสดิ์ และทิพวรรณ วรณภักดี (2566) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน บูรณาการกับแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 และพิชญาภรณ์ ล้าหาญ กับวิสูตร โพธิ์เงิน (2566) ที่ยืนยันว่ากิจกรรมโครงงานเป็นฐานตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบช่วยส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

1. ควรเพิ่มตัวอย่างโครงงานที่ดีและไม่ดีให้นักเรียนศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงงานของตนเอง
2. ควรตั้งคำถามที่หลากหลายในช่วงเลือกหัวข้อโครงงานเพื่อกระตุ้นการเชื่อมโยงข้อมูลและประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลงาน
3. ควรจัดสรรเวลาเข้าเยี่ยมกลุ่มย่อยในห้องเรียนเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและสะท้อนแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่ครู เพื่อขยายผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในบริบทของแต่ละโรงเรียน

ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านห้องเรียนเสมือนจริง

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้กล้าคิดนอกกรอบ หรือใช้เทคนิคการระดมความคิด (Brainstorming) อาจช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การตั้งโจทย์ปลายเปิด หรือใช้เทคนิค TRIZ หรือ SCAMPER เสริมกิจกรรมที่ฝึกความประณีต เช่น การออกแบบชิ้นงานแบบจำลอง 3 มิติ และพัฒนาทักษะการสะท้อนผล

(Reflection) เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักจุดแข็ง-จุดอ่อนของตนเองและพัฒนาต่อยอดในการทำโครงการครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

แม้งานวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนสามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะด้านการสร้างแนวคิดและการสะท้อนคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีประเด็นสำคัญบางประการที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการวิจัยในระยะต่อไป ดังนี้

1. ผลกระทบของการเรียนด้วยโครงงานผ่านระบบเสมือนต่อพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมถึงผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียน

2. เปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ใช้โครงงานหรือการใช้ห้องเรียนปกติ เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างเชิงประจักษ์อย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ใน Virtual classroom ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าในมิติใด

3. ความชัดเจนของเครื่องมือวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม งานวิจัยควรระบุให้ชัดเจนถึงเครื่องมือหรือเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ว่าใช้แนวทางหรือทฤษฎีใดในการออกแบบ และควรแสดงความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความตรง (Validity) ของเครื่องมือให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงของนักเรียนแม้จะใช้ระบบเสมือน (Virtual classroom) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่มีการกล่าวถึงข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต หรือทักษะดิจิทัลของผู้เรียน ซึ่งอาจมีผลต่อความเสมอภาคในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). *Thailand 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน*.

ชติยา ปิยะรังษี ศักดา สวาทะนันท์ น้ำผึ้ง อินทะเนตร และ อุไรวรรณ หาญวงศ์. (2565). คุณลักษณะของนวัตกรรมรุ่นเยาว์. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 21(2), 193-210.

ดวงใจ โชว์ทะเล และคณะ. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยใช้สะเต็มศึกษาบูรณาการการคิดเชิงวิศวกรรม ที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ

- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา (JSSE)*, 6(1), 74–90.
- ดารณี สังข์ทอง. (2566). การใช้ Microsoft Teams ในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารการเรียนรู้*, 15(2), 45–62.
- ทิพนงค์ กุลเกต. (2566). ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้วิธีสอนแบบโครงงานเป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 7(2), 68–86.
- ธรัช อาริราษฎร์ และ วรภา อาริราษฎร์. (2563). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามกรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579สู่การจัดการศึกษา 4.0. *วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*, 5(1), 52–64.
- นงเยาว์ เนาว์สุวรรณ. (2561). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของครูมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์*, 9(1), 33–45.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2563). การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐานโดยใช้ปัญหาในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 43(4), 27–42.
- พัชรินทร์ ศิริรักษ์. (2565). ผลของกิจกรรมโครงงานออนไลน์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษา*, 10(1), 88–103.
- พิชญา กล้าหาญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2021). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Education Studies*, 49(2), 13.
- พินันทา ฉัตรวัฒนา และ พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2560). การศึกษาระบบ 4.0 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 8(1), 289–297.
- เพ็ญศรี บัวสุวรรณ. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 24(1), 91–108.

- ภวิสานัชช ศรศิริวงศ์. (2564). ห้องเรียนเสมือนจริง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(2), 81–93.
- ยีน ภูววรรณ. (2564). รูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่ ชีวิตวิถีใหม่และความฉลาดทางดิจิทัล. <https://learningdqc.ku.ac.th/course/?c=3&l=3>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิภา ชัยสวัสดิ์ และ ทิพวรรณ วรรณภักดี ภูมิพันธ์. (2566). การพัฒนานวัตกรรมและสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกับแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน. *Research Community and Social Development Journal, Social Science*, 18(1), 128–146.
- ศิริพร กิจเกื้อกูล. (2562). การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านห้องเรียนออนไลน์ในระดับมัธยมศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา*, 7(2), 15–29.
- ศิริพร ต้นศิริ. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(3), 100–115.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานผลการศึกษานโยบายการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*.
- อนุพงษ์ คล่องการ, ยศวีร์ สายฟ้า, และ พงษ์ฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 3(2), 42–60.
- อัญญาณ์ สมุห์เสนีโต. (2565). การศึกษาหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้นทางประชากรศาสตร์ในห้องเรียนเสมือนด้วยโปรแกรม MS TEAMS. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(2), 209–221.
- เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ และ พลวัฒน์ ดำรงกิจภากร. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 24(1), 30–43.

- Amelink, C. T., Scales, G. R., & Tront, J. G. (2016). A longitudinal study of student performance in problem-based learning environments. *Journal of Engineering Education*, 105(3), 452–469.
- Arias-Ortiz, M., Johnson, K., & Lee, S. (2022). Immersive virtual reality for collaborative learning in project-based education: A case study with Spatial.io. *Journal of Virtual Learning Environments*, 9(1), 23–39.
- Australian National Training Authority. (2001). *Innovation: Ideas that work for trainers of innovation at work skills*.
- Blumenfeld, P. C., Soloway, E., Marx, R. W., Krajcik, J. S., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991). Motivating project-based learning: Sustaining the doing, supporting the learning. *Educational Psychologist*, 26(3–4), 369–398. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2603&4_8
- Britain, S., & Liber, O. (2004). A framework for pedagogical evaluation of virtual learning environments. *Research in Learning Technology*, 12(3), 16–25.
- Fernandez, R., & Garcia, P. (2021). Using Microsoft Teams in PBL for developing innovative problem-solving skills in online higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18(1), 1–17. <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00290-5>
- Fosnot, C. T. (2013). *Constructivism: Theory, perspectives, and practice* (2nd ed.). Teachers College Press.
- Ministry of Education. (2017). *National education plan 2017–2027*.
- Savery, J. R. (2015). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. In A. Walker, H. Leary, C. Hmelo-Silver, & P. Ertmer (Eds.), *Essential readings in problem-based learning: Exploring and extending the legacy of Howard S. Barrows* (pp. 5–15). Purdue University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1g69z35.6>

- Thammanarak, N., & Phuwiset, P. (2007). M-learning: Tools for the virtual classroom of the future. *Journal of Educational and Communications*, 5(5), 3–10.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

การออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญา
วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
Jewelry Design Driven by the WiS.D.om-Based Identity of
Wat Arun Ratchawararam Ratchawaramahawihan

อนุชา กลมเกลี้ยง¹ ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์^{1*} กรกฎ ศิริสวัสดิ์² วีระยุทธ รัตนศิริวัฒน์³

Anucha Klomklaeng¹ Rittirat Dararat^{1*} Korakot Srisawad²

Weerayut Rattanasiriwatt³

¹สาขาวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10120 ประเทศไทย

¹Program of Thai Wisdom Product Development, Faculty of Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, 10120, Thailand

²สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องเรือนและการออกแบบ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10120 ประเทศไทย

²Program of Furniture Technology and Design, Faculty of Science and Technology,
Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, 10120, Thailand

³สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 ประเทศไทย

³Program of Industrial Technology, Faculty of Engineering and Industrial
Technology, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, 76000, Thailand

*Corresponding author's e-mail : rittirat.d@mail.rmuk.ac.th

วันที่รับ : 16 พฤษภาคม 2568, วันที่แก้ไข : 20 มิถุนายน 2568, วันที่ตอบรับ : 15 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบภูมิปัญญาในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร 2) ศึกษาความเห็นด้านอัตลักษณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยววัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร และ 3) ออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ นักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ
จำนวน 108 คน

ผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญาที่พบในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สถานที่ สถาปัตยกรรม
และศิลปกรรม ซึ่งพระปรางค์ถือเป็นจุดเด่นของอัตลักษณ์ภูมิปัญญาที่มีการประดับ
ด้วยกระเบื้องเคลือบที่สะท้อนทั้งคติความเชื่อทางศาสนา ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม
และความวิจิตรเชิงช่าง จึงมีความโดดเด่นที่สุดในเชิงภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่ระบุว่า พระปรางค์เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของไทย
และวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารจึงมีการออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์
ภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารโดยใช้แรงบันดาลใจจากรูปแบบ
กระเบื้องเคลือบ ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่า เครื่องประดับแบบที่ 3 ได้รับการประเมิน
ว่ามีความเหมาะสมในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) และสามารถนำไปพัฒนา
เป็นเครื่องประดับที่สะท้อนอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารได้
อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : ออกแบบ / อัตลักษณ์ / เครื่องประดับ / วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

Abstract

This research is a Research and Development (R&D) study. The objectives of the study are: 1) to investigate the forms of local wiS.D.om within the temple; 2) to examine tourists' perceptions of identity and their needs; and 3) to design jewelry inspired by the temple's wiS.D.om-based identity. This study employs a mixed methods approach, integrating both qualitative and quantitative data to ensure a comprehensive understanding of the subject matter. The sample group comprises 108 participants, including art history experts, tourists, and jewelry design specialists.

The findings revealed that the wiS.D.om within the study area could be categorized into three dimensions: place, architecture, and fine arts. The central Prang (a Khmer-style tower) emerged as the most prominent identity feature, characterized by its intricate porcelain ornamentation that reflected religious beliefs, cultural relations, and exquisite craftsmanship. This architectural element stood out as a

symbol of wiS.D.om. These findings aligned with tourists' perceptions, which identified the central prang as a symbolic representation of both Thailand and Wat Arun Ratchawararam Ratchawaramahawihan. Accordingly, jewelry designs were developed based on this wiS.D.om-based identity, drawing inspiration from the patterns of polychrome ceramics. The evaluation results indicated that Design 3 was rated at a very high level of appropriateness ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.48), and it demonstrated strong potential for further development into jewelry that meaningfully reflects the unique wiS.D.om-based identity of the temple.

Keywords : Design / Identity / Jewelry / Wat Arun Ratchawararam Ratchawaramahawihan

บทนำ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ตอบสนองทั้งเป้าหมายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติอย่างยั่งยืน โดยพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีความโดดเด่นในฐานะศูนย์กลางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย โบราณสถาน วัดวาอาราม พระบรมมหาราชวัง พิพิธภัณฑ์ และวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงดำรงอยู่ ท่ามกลางบริบทของการพัฒนาเมืองสมัยใหม่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสัมผัส และตีความคุณค่าทางวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถเป็นกลไกที่ส่งเสริมทั้งเศรษฐกิจและความยั่งยืนของวัฒนธรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ควรมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าเชิงจิตวิญญาณ สุนทรียภาพ และการชื่นชมความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อสานต่อบทบาทของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในฐานะศูนย์กลางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีชีวิตชีวาและยั่งยืนสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลก

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์นับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ สร้างความเข้าใจในรากเหง้าวัฒนธรรม และส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีนานาชาติ พื้นที่นี้มีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ การปกครอง และศาสนาอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็น

เป็นพระบรมมหาราชวัง วัดพระแก้ว หรือวัดสำคัญอื่น ๆ ซึ่งผนวกรวมความงามของสถาปัตยกรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตชุมชนไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน นโยบายภาครัฐหลายฉบับ เช่น แผนแม่บทเกาะรัตนโกสินทร์ และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงคุณค่า ล้วนมุ่งหวังให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเดินควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารนับเป็นพื้นที่ศึกษาที่มีความน่าสนใจ มีความโดดเด่นทั้งด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรมประดับลาย และคติความเชื่อที่แฝงอยู่ในผังวัด วัดอรุณจึงมิใช่เพียงสถานที่ทางศาสนา แต่ยังเป็น “สื่อวัฒนธรรม” ที่หล่อหลอมความเข้าใจเรื่องชาติ ศาสนา และอัตลักษณ์ไทย การศึกษาพื้นที่วัดอรุณจึงสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดยยึดโยงกับอัตลักษณ์ของพื้นที่วัด ในฐานะศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเกาะรัตนโกสินทร์ กล่าวได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ หากขับเคลื่อนบนฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เช่นวัดอรุณ จะยังเพิ่มมิติของการมีส่วนร่วมระหว่างท้องถิ่น นักออกแบบ นักวิชาการ และนักท่องเที่ยว ในการรักษาและต่อยอดคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริงและยั่งยืน

การออกแบบที่ยึดโยงกับบริบททางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเครื่องประดับ ซึ่งไม่เพียงเน้นความสวยงามแต่ยังเป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องของดินแดน ผู้คน และวิถีชีวิต รวมถึงการประยุกต์ลวดลายไทยโบราณให้กลายเป็นงานออกแบบร่วมสมัย ล้วนเป็นตัวอย่างของการออกแบบที่ “สื่อสารอัตลักษณ์” และ “คงคุณค่าท้องถิ่น” ได้อย่างมีความหมาย เครื่องประดับไทยในแนวทางนี้จึงไม่ใช่เพียงแฟชั่นหรือของใช้ แต่เป็นการส่งต่อรากวัฒนธรรมในรูปแบบที่จับต้องได้ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับชุมชนและประเทศ ทั้งยังสอดคล้องกับกระแสโลกที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและความแตกต่าง เฉพาะถิ่น ถือเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณของการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์อย่างแท้จริง การออกแบบเครื่องประดับจากแนวคิดการออกแบบเชิงวัฒนธรรม การสื่อสารผ่านรูปทรงและรายละเอียดที่หยิบยืมมาจากบริบทแวดล้อมของภูมิภาคนั้น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้วัสดุท้องถิ่น หากแต่ใช้ “ความรู้สึกต่อสถานที่” เป็นแกนกลางในการออกแบบ สำหรับประเทศไทยเครื่องประดับจึงสามารถเป็น “ภาพจำ” ของสถานที่ เป็นการบันทึกจิตวิญญาณของเมือง วัด หรือแหล่งท่องเที่ยวไว้ในรูปของศิลปะ สะท้อนความเป็นไทยในมุมมองร่วมสมัย และยังเชื่อมโยงผู้สวมใส่เข้ากับพื้นที่ผ่านการออกแบบ การออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์เป็นกระบวนการที่

ผสมผสานระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายในการสร้างชิ้นงานที่ไม่เพียงแต่สวยงามและมีประโยชน์ใช้สอย แต่ยังสื่อสารเรื่องราว ความหมาย และคุณค่าที่ลึกซึ้งผ่านรูปทรง วัสดุ และเทคนิคการผลิต การนำอัตลักษณ์ มาใช้ในการออกแบบเครื่องประดับมีความสำคัญทั้งในแง่ของการอนุรักษ์และสืบสาน มรดกทางวัฒนธรรม การสร้างคุณค่าที่แตกต่างในตลาด และการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แสวงหาผลิตภัณฑ์ที่มีความหมายและเรื่องราว

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำอัตลักษณ์ของวัดอรุณกับความเห็นของนักท่องเที่ยว มาประยุกต์ในการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถ สื่อสารเรื่องราวของพื้นที่ ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
2. เพื่อศึกษาความเห็นด้านอัตลักษณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยววัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1. กรอบแนวความคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร โดยมีรายละเอียดการศึกษาสรุปเป็น 3 ประเด็น คือ สถานที่ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เชื่อมโยงไปสู่การออกแบบตามหัวข้องานวิจัย

2. กรอบแนวความคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาความเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร โดยศึกษาความต้องการต่อมุมมองอัตลักษณ์ความโดดเด่นของภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาในเรื่องของความประทับใจและความรู้สึก รวมถึงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปออกแบบเพื่อใช้ในการสื่อสารด้านภูมิปัญญา โดยมีแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ในการวิจัย

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การออกแบบเครื่องประดับด้วยแนวทางปรากฏการณ์วิทยาเป็นกระบวนการที่เน้นการเข้าถึงความหมายเชิงประสบการณ์ (Lived experience) ที่นักท่องเที่ยวมีต่อสถานที่ ศิลปะ วัฒนธรรม และองค์ประกอบทางวัฒนธรรม เช่น ลวดลาย สัญลักษณ์ที่พบเจอ การใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาจะช่วยให้ผู้ออกแบบสามารถเข้าใจความรู้สึก ความทรงจำ และคุณค่าที่นักท่องเที่ยวรับรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเน้นการรับฟังผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อเข้าใจอัตลักษณ์ผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

ในการออกแบบเครื่องประดับ ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ เช่น ความประทับใจต่อสถาปัตยกรรม ลวดลาย ประติมากรรม หรือความเชื่อท้องถิ่น จะถูกนำมาพิจารณาและตีความด้วยเจตจำนงในการค้นหาอัตลักษณ์ การออกแบบที่เกิดขึ้นจึงเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม

วิธีวิทยานี้จึงเหมาะสมในการใช้ค้นหาอัตลักษณ์เพื่อออกแบบเครื่องประดับที่มีนัยทางวัฒนธรรม โดยอาศัยข้อมูลเชิงลึกซึ่งแฝงไว้ด้วยอารมณ์ ความทรงจำ และความรู้สึกของนักท่องเที่ยว อันจะทำให้ผลงานออกแบบมีคุณค่าทั้งด้านรูปแบบและมิติทางความงาม

3. กรอบแนวความคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3

กรอบแนวคิดในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 เพื่อออกแบบเครื่องประดับจากภูมิปัญญาวัฒนธรรมราชวราวมหาวิหาร ผู้วิจัยได้นำรูปแบบภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารของวัตถุประสงค์ที่ 1 ผสมผสานกับหลักการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ เชิงวัฒนธรรม โดยสร้างสรรค์ให้มีรูปที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวจากการศึกษาในวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 2 และสามารถพัฒนารูปแบบที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้วัสดุต่าง ๆ แต่ยังคงอัตลักษณ์ของพื้นที่เป้าหมายในงานวิจัยได้ ภายใต้แนวการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในการสร้างสรรค์งานออกแบบเชิงวัฒนธรรม โดยมีแนวคิดด้านการออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ ในการวิจัย

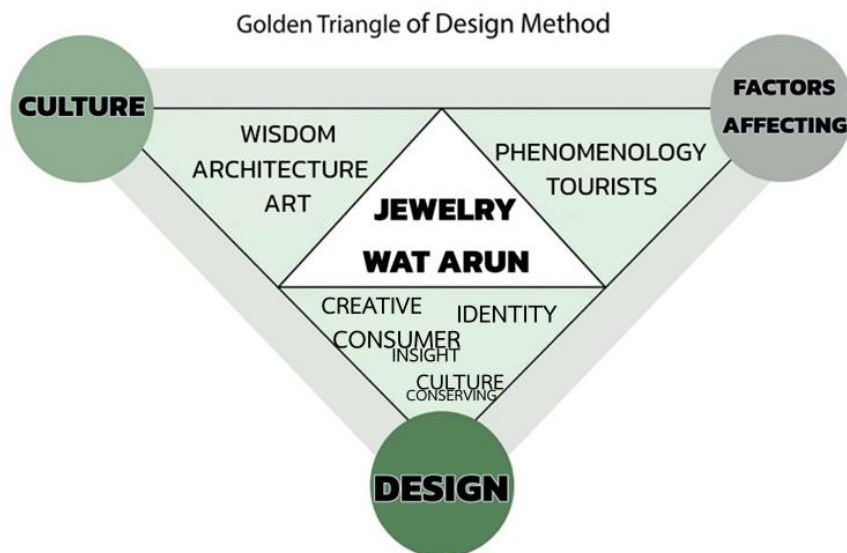
แนวคิดหลักของการออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรม

การบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมและการออกแบบร่วมสมัยใช้แนวคิดจากมรดกทางวัฒนธรรมทั้งรูปธรรม เช่น โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม และนามธรรม เช่น ความเชื่อ ภูมิปัญญา เพื่อสร้างเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมถูกมองว่าเป็นแรงบันดาลใจและทุนสร้างสรรค์ที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

อัตลักษณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบการศึกษาอัตลักษณ์ของพื้นที่นำไปสู่การออกแบบที่สะท้อน “ตัวตนท้องถิ่น” ผ่านรูปทรง ลวดลาย วัสดุ และความหมายในเครื่องประดับ

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) สำหรับการออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรมถูกมองว่าเป็นการยกระดับสินค้า เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และตอบสนองต่อตลาดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องราวและคุณค่า

โดยผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดด้านการออกแบบเครื่องประดับและการอนุรักษ์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสรรค์ ด้านความสวยงาม ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม

ภาพที่ 1 Conceptual framework

ที่มา : อนุชา กลมเกลี้ยง และฤทธิรัตน์ ดารารัตน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ดำเนินการโดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ โดยเจาะจงในรายละเอียดและองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่พบภายในวัด ซึ่งค้นหาข้อมูลให้สอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัย

ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และผู้วิจัยใช้วิธีการลงพื้นที่โดยเข้าไปเป็นผู้สังเกตและถ่ายรูปในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลที่สำคัญ

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดีที่มีประสบการณ์ในการวิจัยหรือที่เกี่ยวข้องกับวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 5 ท่าน โดยเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้สอดคล้องตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ และ 2) การสังเกต

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นของรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่พบในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

2. วิธีการดำเนินงานเพื่อศึกษาความเห็นด้านอัตลักษณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยววัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ดำเนินการโดยใช้กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาโดยแบ่งนักท่องเที่ยวเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวจากยุโรป 2) นักท่องเที่ยวจากเอเชีย และ 3) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของกระบวนการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 100 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน (Weight) ออกเป็น 5 ระดับ

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรวมถึงข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสอบถามถึงปัจจัยความเห็นด้านอัตลักษณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อรูปแบบของเครื่องประดับเพื่อนำไปสู่การออกแบบจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญา

ภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร โดยใช้การวิเคราะห์รายละเอียดของ
ผลิตภัณฑ์ PSD ผ่านโปรแกรม Matrix and Interaction Evaluation

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและรวบรวม "รูปแบบภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร " ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบภูมิปัญญาที่พบในวัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์
ศิลป์และโบราณคดี รวมถึงการลงพื้นที่จริง และรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาที่พบในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารภายในวัด
นั้น มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สถานที่ 2) สถาปัตยกรรม และ 3) ศิลปกรรม

1.1 สถานที่สำคัญในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

พระอุโบสถ ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของวัด เป็นสถาปัตยกรรมชั้นสูง
ในสมัยรัชกาลที่ 2 มีจิตรกรรมฝาผนังรอบด้าน แสดงพุทธประวัติ ทศชาติ และ
คติสอนใจต่าง ๆ ประดิษฐานพระพุทธรูปมโหรีราชโลกธาตุตติง เป็นพระประธานซึ่งมี
พระบรมอัฐิรัชกาลที่ 2 บรรจุอยู่ใต้พระพุทธรูปอาสน์ ภายในมีพุทธลักษณะทางศิลปกรรม
รัตนโกสินทร์ พร้อมลวดลายประดับกระเบื้องจีน และงานปิดทองทั้งดงาม

พระปรางค์ประธานและกลุ่มพระปรางค์ พระปรางค์สูงเกือบ 70
เมตร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3-4 แสดงคติจักรวาลตามพุทธศาสนา โดยพระปรางค์
ใหญ่แทนเขาพระสุเมรุ ส่วนพระปรางค์เล็กสี่องค์แทนทวีปทั้งสี่ รอบพระปรางค์ประดับ
ด้วยเครื่องถ้วยจีน และมีประติมากรรม เช่น กิณนร กิณรี ยักษ์แบก เทวดาแบก สี่ถึง
ป่าหิมพานต์และจักรวาล

โบสถ์น้อย (ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน) เป็นอุโบสถหลังเดิมของวัด
สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเชื่อว่าเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินเมื่อทรง
สร้างพระราชวังในฝั่งธนบุรี มีรูปปั้นและศาลสถิตดวงพระวิญญาณของพระองค์ พร้อม
พระพุทธรูปประธานและบริวาร

วิหารน้อยและพระเจดีย์มหาจุฬามณีจำลอง เคยเป็นที่ประดิษฐาน
พระแก้วมรกตในสมัยธนบุรี ปัจจุบันประดิษฐานพระเจดีย์จุฬามณีจำลอง ซึ่งสื่อถึง
เจดีย์บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และมีพระเขี้ยวแก้วจำลอง

มณฑปพระพุทธรูปจำลอง ตั้งอยู่ระหว่างพระวิหารและระเบียงคด
สร้างในรัชกาลที่ 3 เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สักการะรอยพระพุทธรูปเชิงสัญลักษณ์

พระวิหารหลวง ประดิษฐานพระพุทธรูปสัมฤทธิ์มหาบุรุษลักษณะอดีตยานุปฏิรูป เป็นพระพุทธรูปประธานประจำวิหารหลวงและพระแจ้ง ศิลปะแบบล้านช้าง

ระเบียงคดและซุ้มเสมา ระเบียงคดล้อมรอบพระอุโบสถ ประดับด้วยพระพุทธรูปนั่งเรียงรายซุ้มเสมาเป็นหินอ่อนแบบบุษบกยอดเจดีย์ สืบถึงวัดหลวงที่สร้างหรือบูรณะโดยพระมหากษัตริย์

เจดีย์ย่อไม้สิบสอง เป็นเจดีย์ศิลปะอยุธยาตอนปลาย ผสมรัตนโกสินทร์ ตอนต้น สร้างขึ้นด้านข้างพระวิหารเพื่อใช้ประกอบศาสนพิธีสำคัญ

ยักษ์วัดแจ้ง ยักษ์ทวารบาลหน้าพระอุโบสถประตูทางเข้ามียักษ์ 2 ตน คือ ทศกัณฐ์ และสหัสเดชะ ยืนเฝ้าและมียักษ์ศิลปะจีนสืบถึงเทพผู้ปกป้องรักษาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

แก่งจันทน์ สถานที่แสดงอิทธิพลสถาปัตยกรรมจีนซึ่งนิยมสร้างในรัชกาลที่ 2-4

1.2 ด้านสถาปัตยกรรมวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารสะท้อนถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของยุคต้นรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ทั้งในแง่ของโครงสร้าง ประโยชน์ใช้สอย ความเชื่อทางศาสนา และระบบความหมายที่แฝงอยู่ในสัญลักษณ์ของงานช่าง

การออกแบบองค์ประกอบของวัดสะท้อนอัตลักษณ์ของวัดหลวงในพระนครอย่างชัดเจน โดยวางผังวัดแบบสมมาตร แบ่งพื้นที่ระหว่างพุทธาวาสและสังฆาวาสอย่างชัดเจน และเน้นโครงสร้างที่สัมพันธ์กับทิศทางของธรรมชาติ เช่น การหันหน้าโบสถ์ไปทางทิศตะวันออกเพื่อรับแสงอาทิตย์ยามเช้า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาทางสถาปัตยกรรมกับจักรวาลวิทยาในทางพุทธศาสนา

องค์ประกอบเด่น ได้แก่ พระปรางค์องค์ใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางวัด มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงปรางค์แบบขอมสูงชะลูด สะท้อนการผสมผสานระหว่างศิลปกรรมอินเดียกับสถาปัตยกรรมไทยในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โครงสร้างมีความซับซ้อน ประดับด้วยชั้นกระเบื้องลายครามและภาชนะกระเบื้องที่นำมาจากจีน โดยสะท้อนแนวคิดทางพุทธศาสนาในมิติจักรวาลวิทยาการผังวัดยังคงเอกลักษณ์ของวัดไทยในพระนครคือ การจัดวางโครงสร้างแบบสมมาตร มีระเบียบ มีการแยกพื้นที่พุทธาวาสกับสังฆาวาสชัดเจน โดยใช้กำแพงแก้วล้อมรอบพื้นที่สำคัญ โบสถ์ วิหาร ศาลา และพระปรางค์ถูกออกแบบในมุขสัมพันธ์เชิงจิตวิญญาณต่อ

กันและสอดคล้องกับทิศทางของธรรมชาติ เช่น การหันหน้าโบสถ์ไปทางทิศตะวันออกเพื่อรับแสงแรกของวัน

วัดอรุณยังสะท้อนแนวคิดเชิงคติสัญลักษณ์อย่างลึกซึ้ง เช่น พระปรางค์หลักแทนเขาพระสุเมรุ ส่วนปรางค์บริวาร 4 ทิศ แทนทวีปทั้งสี่ที่ล้อมรอบจักรวาล การประดับด้วยรูปยักษ์และเทวดานั้นก็มีรากฐานจากความเชื่อเรื่องการปกป้องสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ปูนปั้นที่ประดับด้วยลายพรรณพฤกษา สัตว์หิมพานต์ และรูปสัญลักษณ์นานาชาติ ยังสะท้อนความสัมพันธ์ทางการค้าและวัฒนธรรมในอดีต ในเชิงเทคนิค งานก่อสร้างของวัดอรุณแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญของช่างไทยโบราณในการใช้วัสดุ และการผสมผสานศิลปะจีน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการประสานระหว่างศิลปะแบบพื้นถิ่นกับอิทธิพลต่างชาติผ่านภูมิปัญญาช่างหลวงและช่างพื้นบ้านในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ เช่น วิหารคด เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง วิหารน้อย และเก๋งจีน ยังแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้รูปแบบจากศิลปกรรมสมัยอยุธยาตอนปลายและล้านช้าง ซึ่งยังมีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โครงสร้างเหล่านี้เป็นหลักฐานถึงการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยและการปรับตัวของงานสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความนิยมในรัชสมัยต่าง ๆ

1.3 ด้านศิลปกรรมวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

ในด้านศิลปกรรมภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารมีศิลปะที่มีองค์ประกอบอันทรงคุณค่าทั้งด้านความงาม เทคนิค และคติความเชื่อ ในช่วงรัชกาลที่ 2-4 ซึ่งมีการบูรณะและตกแต่งวัดอย่างวิจิตร ทำให้วัดแห่งนี้กลายเป็นสถานที่แสดงศิลปกรรมชั้นสูงในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งในรูปของประติมากรรมจิตรกรรม และงานประณีตศิลป์อื่น ๆ

พระอุโบสถของวัดซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 2 เป็นตัวอย่างสำคัญของศิลปกรรมไทยที่มีการผสมผสานระหว่างโครงสร้างและการตกแต่งที่แสดงออกถึงคติธรรม พระอุโบสถมีฐานยกสูง หลังคาลดชั้นประดับกระเบื้องเคลือบสี หน้าบันไม้แกะสลักลวดลายเทวดาถือพระขรรค์ แสดงให้เห็นถึงฝีมือการแกะสลักที่ละเอียดและเปี่ยมด้วยพลังสื่อความหมาย ภายในพระอุโบสถยังประดับด้วยจิตรกรรมฝาผนังที่เล่าเรื่องพุทธประวัติ เวสสันดรชาดก และสุภาสิตโบราณ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นศิลปกรรมประดับ แต่ยังแฝงคำสอนแก่พุทธศาสนิกชน

พระพุทธรูปมิตราธิราชโลกธาตุดิลก พระประธานในพระอุโบสถนับเป็นศิลปกรรมประติมากรรมที่มีคุณค่าทางศิลป์และประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีข้อ

สันนิษฐานว่าพระพักตร์ขององค์พระเป็นผีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และได้ฐานยังบรรจุพระบรมอัฐิของพระองค์ ทำให้รูปเคารพองค์นี้กลายเป็นเครื่องสื่อทางจิตวิญญาณและการเมืองในบริบทของราชสำนัก

การตกแต่งพระปรารักษ์ด้วยเทคนิคถ้วยกระเบื้องจีน นอกจากจะมีคุณค่าเชิงสถาปัตยกรรมแล้ว ยังถือเป็นงานศิลปกรรมตกแต่งที่แสดงออกถึงการจัดองค์ประกอบศิลป์ได้อย่างสวยงาม ลวดลายที่ได้จากการจัดเรียงถ้วยชามจีนตัดแต่งเหล่านี้ออกให้เกิดจังหวะของเส้น สี และรูปทรงที่สอดคล้องกันเป็นลวดลายไทย เช่น รูปพรรณพฤกษา สัตว์หิมพานต์ เทพดาและยักษ์ ที่มีบทบาทสำคัญในคติความเชื่อ เรื่องการปกป้องเขาพระสุเมรุ ซึ่งเชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของจักรวาลในพุทธจักรวาลงานประติมากรรมประดับอื่น ๆ รอบองค์ปรารักษ์ เช่น กิณรี กิณรี ยักษ์แบก และพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ต่างแสดงถึงการนำรูปเคารพจากโลกสวรรค์ในจักรวาลทัศน์พุทธศาสนา มาแสดงในรูปของศิลปกรรมไทยที่มีเอกลักษณ์

องค์ประกอบจากสถาปัตยกรรมอย่าง “เก๋งจีน” ภายในวัดยังแสดงให้เห็นถึงการรับเอาศิลปะต่างชาติเข้ามาผสมผสานในบริบทไทย ทั้งด้านรูปลักษณ์ โครงสร้างหลังคา และการประดับลวดลายแบบจีน ประยุกต์จัดวางแบบไทย ๆ สร้างความกลมกลืนกับบริบทดั้งเดิม ทั้งหมดนี้บ่งบอกถึงพัฒนาการของศิลปกรรมไทยที่มีพลวัตและสามารถปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย

ศิลปกรรมในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารไม่ได้มีความงามเพียงเชิงรูปธรรม แต่ยังฝังรากอยู่ในระบบความเชื่อ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของช่างไทยในการเชื่อมโยงศิลปกรรมกับธรรม ผ่านองค์ประกอบที่มีทั้งความงาม และความศักดิ์สิทธิ์

ข้อมูลที่ศึกษาจากวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารเผยให้เห็นถึงอัตลักษณ์ภูมิปัญญาที่ผสมผสานระหว่างคติจักรวาลวิทยา งานช่างหลวง ศิลปะต่างชาติ โดยเฉพาะใน “พระปรารักษ์ประธาน” ซึ่งเป็นศูนย์กลางสัญลักษณ์แทนเขาพระสุเมรุ มีความโดดเด่นในเชิงสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม คือการประดับด้วยถ้วยชามกระเบื้องจีน ที่นำมาจัดเรียงเป็นลวดลายพรรณพฤกษา เทวดา และสัตว์หิมพานต์ สะท้อนทั้งคติความเชื่อทางศาสนา ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และความวิจิตรช่าง ที่เป็นจุดที่มีความโดดเด่นที่สุดของพื้นที่ศึกษาซึ่งนำไปสู่การถอดอัตลักษณ์ภูมิปัญญา ในการออกแบบเครื่องประดับ

2. ความคิดเห็นด้านอัตลักษณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจในรูปแบบ

ของประสบการณ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวในเชิงลึก โดยอิงแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเน้นการถอดรหัสความหมายของประสบการณ์ส่วนบุคคล ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและพื้นที่การเข้าใจประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวที่วัดอรุณมี จุดมุ่งหมายอื่นนอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หากแต่มีความคาดหวังต่อ ประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับภาพจำของประเทศไทย เช่น สถาปัตยกรรมพระปรางค์ ลวดลายและเทคนิคประดับกระเบื้องเคลือบ และบรรยากาศแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่กระตุ้นให้เกิดการรับรู้และการตีความในเชิงสัญลักษณ์ การ มาเยือนวัดอรุณสร้างความประทับใจในระดับความรู้สึกทางวัฒนธรรมมากกว่าการ รับชมวัตถุศิลป์ทั่วไป โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านลวดลายอันวิจิตรของพระปรางค์

นักท่องเที่ยวที่มาวัดอรุณฯ ให้ความสำคัญกับความรู้สึกในสถานที่ (sense of place) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศที่ระบุว่า พระปรางค์เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของไทยและวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยา ประสบการณ์ของ นักท่องเที่ยวสามารถจำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่ (1) การรับรู้ทางประสาทสัมผัส (ลวดลาย สี เสียง และกลิ่น) (2) การตีความสัญลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรม และ (3) ความรู้สึกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะอยู่ในพื้นที่

ผู้วิจัยจึงนำประสบการณ์ที่เชื่อมโยงภาพของนักท่องเที่ยวและแนวคิดเชิง ปรากฏการณ์วิทยา 3 มิติ มาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์โดยใช้ลวดลายและ เทคนิคประดับกระเบื้องเคลือบมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับ จากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

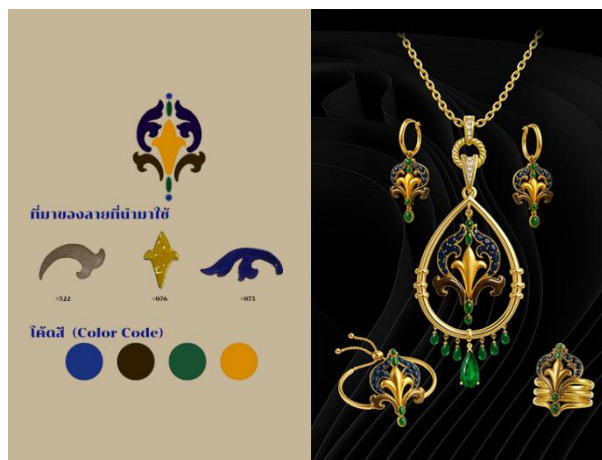
3. ขั้นตอนการออกแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยอิงจากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารในเรื่อง ของภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร และผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อ สืบหาพื้นที่เป้าหมายด้วยตนเอง และได้สำรวจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภายในวัด อรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบของเครื่องประดับ และทำการออกแบบเครื่องประดับโดยใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบจาก องค์ประกอบลวดลายจากเทคนิคประดับกระเบื้องเคลือบรอบพระปรางค์วัดอรุณมา จัดเรียงใหม่ และใช้ทองเป็นโลหะตัวเรือนของเครื่องประดับ ด้วยยอดของพระปรางค์

Figure 1 displays five jewelry sets, labeled A1 through A5, arranged horizontally. Each set includes a necklace, earrings, and a bracelet or ring. The sets are designed with various gemstones and metals, including gold, silver, and diamonds. Set A1 features a large pendant with a green gemstone and a matching bracelet. Set A2 has a necklace with a central floral pendant and a matching bracelet. Set A3 includes a necklace with a large central pendant and a matching bracelet. Set A4 features a necklace with a large central pendant and a matching bracelet. Set A5 has a necklace with a large central pendant and a matching bracelet.

[illegible]

132

เมื่อนำแบบร่างมาวิเคราะห์รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ PS.D. ผ่านโปรแกรม Matrix and Interaction Evaluation และได้รูปแบบที่สอดคล้องกับรายละเอียดข้างต้นแล้ว รูปแบบที่ได้รับการประเมินมากที่สุด 3 อันดับ เพื่อนำไปทำต้นแบบคือ แบบร่าง A1 A2 และ A5 จากนั้นผู้วิจัยได้นำรูปแบบดังกล่าวไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ จำนวน 3 คน อีกครั้ง

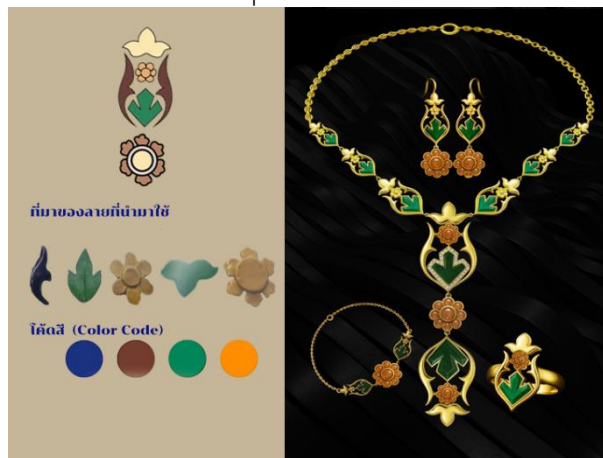

ภาพที่ 4 รูปแบบ A1 เครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร
ที่มา : ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์

ภาพที่ 5 รูปแบบ A2 เครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร

ที่มา : ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์

ภาพที่ 6 รูปแบบ A5 เครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมราชวราราม
ราชวรมหาวิหารที่ 3

ที่มา : ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์

ตารางที่ 1 ผลประเมินเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมราชวรารามราชวรมหาวิหาร

รายละเอียด	รูปแบบ A1		รูปแบบ A2		รูปแบบ A5	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1.ด้านความสวยงาม						
1.1 คุณค่าความงาม	3.50	1.00	3.50	1.00	4.83	0.40
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์	3.67	1.00	3.00	0.08	4.50	0.54
1.3 การจัดวางองค์ประกอบ	3.50	1.00	3.00	0.08	4.66	0.51
2.ด้านการสร้างสรรค์						
2.1 ผสมผสานความทันสมัย	4.00	0.63	3.66	0.81	4.83	0.40
2.2 โดดเด่นน่าสนใจ	3.33	0.51	3.83	0.75	4.50	0.54
2.3 รูปแบบแปลกใหม่	3.33	0.51	4.66	0.51	4.50	0.54
3.ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม						
3.1 การสื่อสารผ่านอัตลักษณ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม	3.83	0.75	3.66	0.81	4.50	0.54
3.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของเทคนิค และลวดลาย	4.33	0.51	3.00	0.08	4.17	0.75
3.3 อนุรักษ์งานศิลปะไทย	4.17	0.75	3.33	0.51	4.33	0.51

รายละเอียด	รูปแบบ A1		รูปแบบ A2		รูปแบบ A5	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
4.ด้านการใช้งานตอบสนองความต้องการผู้บริโภครวม						
4.1 การเชื่อมโยงกับสถานที่พระปรมาภิไธย	3.67	1.00	3.00	0.08	4.33	0.51
4.2 สามารถสะท้อนอัตลักษณ์วัดอรุณ	3.67	1.00	3.00	0.08	4.50	0.54
4.3 รูปแบบตอบสนองความต้องการ	3.50	1.00	3.33	0.51	5.00	0.00
ค่าเฉลี่ยรวม	3.71	0.80	3.42	0.44	4.55	0.48

จากตาราง พบว่า รูปแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร รูปแบบ A5 มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) ซึ่งถือได้ว่ามีความเหมาะสมสำหรับการนำมาสร้างเป็นต้นแบบต่อไปลำดับที่ 2 คือ รูปแบบ A1 มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.80) และลำดับที่ 3 คือ รูปแบบ A2 มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.44)

จากการประเมินรูปแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า รูปแบบ A5 มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาแบบจากการประเมิน ผนวกกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ไปสู่กระบวนการ final design เพื่อสร้างต้นแบบเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

ภาพที่ 7 final design เครื่องประดับจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาวัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร
ที่มา : ฤทธิรัตน์ ดารารัตน์

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาภูมิปัญญาภายในวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ได้เน้นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ การสังเกตภาคสนาม และการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ โดยสรุปองค์ความรู้หลักได้ 3 ด้าน คือ สถานที่ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ประการแรก ด้านสถานที่ วัดอรุณ ประกอบด้วย สิ่งก่อสร้างสำคัญที่สะท้อนคติและความเชื่อ เช่น พระปรางค์ประธาน ซึ่งแทนเขาพระสุเมรุในคติจักรวาล มณฑปพระพุทธบาทจำลอง วิหารน้อย และโบสถ์น้อยที่มีรากฐานตั้งแต่สมัยอยุธยา ต่างสะท้อนความต่อเนื่องของวัฒนธรรมและศาสนาในพื้นที่เดียวกัน ด้านที่สองคือ สถาปัตยกรรมที่ผสมผสานศิลปะแบบไทย โดยมีพระปรางค์สูงใหญ่ประดับด้วยกระเบื้องจีน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างศิลปะพื้นถิ่นกับอิทธิพลต่างชาติอย่างกลมกลืน การออกแบบผังวัดยังยึดตามแนวคิดจักรวาลวิทยา โดยหันหน้าโบสถ์ไปทางทิศตะวันออกและจัดวางองค์ประกอบศักดิ์สิทธิ์อย่างสมมาตร ด้านที่สามคือ ศิลปกรรมซึ่งสะท้อนถึงความประณีตในยุคต้นรัตนโกสินทร์ เช่น จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ งานแกะสลักลวดลายเทวดา งานตกแต่งด้วยถ้วยชามจีน และรูปปั้นสัตว์หิมพานต์ ล้วนมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์และคุณค่าทางจิตวิญญาณ

ภูมิปัญญาที่ปรากฏเหล่านี้จึงไม่ใช่เพียงองค์ประกอบทางกายภาพ แต่เป็นการสื่อสารคุณค่าทางศาสนา ศิลปะ และอัตลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์อย่างเครื่องประดับที่มีความหมายและรากเหง้าทางวัฒนธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่ออัตลักษณ์ของวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารได้ใช้แนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นกรอบหลัก โดยเน้นการเข้าถึงประสบการณ์ตรงและความรู้สึกเชิงลึกของผู้มาเยือนผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรป เอเชีย และไทย จำนวน 100 คน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่ได้มองวัดอรุณเพียงเป็นศาสนสถาน โดยเฉพาะองค์ประกอบอย่างพระปรางค์สูงที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ และบรรยากาศแม่น้ำเจ้าพระยา ล้วนส่งผลต่อการรับรู้และความประทับใจแบบองค์รวม เมื่อนำประสบการณ์เหล่านี้มาวิเคราะห์ในกรอบปรากฏการณ์วิทยา พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) การรับรู้ทางประสาทสัมผัส เช่น เสียง ลวดลาย สี และกลิ่นแวลล้อมที่กระตุ้นความทรงจำ 2) การตีความเชิงสัญลักษณ์ เช่น พระปรางค์แทนเขาพระสุเมรุ หรือยักษ์เฝ้าประตูแทนเทพผู้พิทักษ์ และ 3) อารมณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างอยู่ในพื้นที่ เช่น ความศรัทธา ความประทับใจ และความสงบ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่ใช่เพียงความเห็นเชิงเทคนิค แต่สะท้อน “คุณค่าทางวัฒนธรรม” ที่ถูกถ่ายทอดผ่านความรู้สึกและการจดจำของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นรากฐานในการออกแบบเครื่องประดับที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของวัดอรุณในมิติที่ลึกซึ้งและสัมพันธ์กับผู้บริโภคระดับสากล

วัตถุประสงค์ที่ 3 การออกแบบเครื่องประดับ งานวิจัยนี้ได้ประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบภูมิปัญญาในวัดอรุณและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการสร้างสรรค์เครื่องประดับที่สื่อถึงอัตลักษณ์ไทยภายใต้แนวคิดการออกแบบเชิงวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบร่างเครื่องประดับ 3 รูปแบบ แล้วนำเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับเพื่อประเมินความเหมาะสม ผลปรากฏว่า รูปแบบที่ 3 ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) ในด้านความสวยงาม ความแปลกใหม่ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และความสามารถในการเชื่อมโยงกับสถานที่จริง เช่น การใช้ลวดลายจากพระปรางค์ เทคนิคประดับกระเบื้องเคลือบ และองค์ประกอบศิลปะแบบไทยผสมจินตนาการเรียงร้อยเป็นชิ้นงานที่สวมใส่ได้จริง โดยมีทองเป็นวัสดุตัวเรือนหลักเพื่อสะท้อนคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์ การวิเคราะห์รูปแบบยังอิงตามหลัก The Product Design Specification (PDS) และประเมินผล

ด้วยเครื่องมือ Matrix and Interaction Evaluation เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องประดับนั้นสามารถสะท้อนทั้งความงามและอัตลักษณ์ในเชิงลึก ผลลัพธ์คือการได้แบบต้นแบบที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์และเชิงวัฒนธรรม พร้อมต่อยอดในบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ในรูปแบบเครื่องประดับจึงกลายเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ไปสู่ผู้สวมใส่ทั่วโลกได้อย่างทรงพลังและร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

- คณทรรณรัตน์ ดิษบรรจง, อริสา สายศรีโกศล, พระมหาวิชิต อคฺคชิต, สุรัชย์ พุดชู, และ กฤษฎา ดิษบรรจง. (2564). พุทธศาสนสถาน: แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสู่ความเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุควัฒนธรรมร่วมสมัย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 12*(1), 287-302.
- จิระศักดิ์ รุจิพันธ์. (2563). ภูมิปัญญาในงานก่อสร้างวัดไทย. *วารสารวิชาการสถาปัตยกรรม, 14*(1), 52-64.
- ณัฏกร แสงสี และ เลิศพร ภาระสกุล. (2560). อิทธิพลของแรงจูงใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยววัดในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร, 12*(2), 198-202.
- ทมนี สุขใส. (2567). พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กแฟนเพจ กรณีศึกษา ไร่เกษตรอินทรีย์เอบีซี. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 12*(1), 30-37.
- ธนกฤต ใจสุตา. (2564). การออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรม. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสวาทิการพิมพ์.
- นพปฎล ธาระวานิช. (2564). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ลธิชา มโนมัยพิบูลย์. (2564). ศิลปกรรมกับอัตลักษณ์ชาติ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์, 11*(2), 112-126.
- Seamon, D. (2000). A way of seeing people and place: Phenomenology in environment-behavior research. In S. Wapner, J. Demick, T. Yamamoto, & H. Minami (Eds.), *Theoretical perspectives in environment-behavior research* (pp. 157-178). Springer.

การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3

A Study of the Effects of Learning Activities Using Phonics Instruction Integrated with Educational Games on Grade 3 Students' English Pronunciation and Word Recognition Ability

เชิดธวัช จินดา^{1*} สุธิดา กรรณสูตร² พีชานิภา เพชรสังข์²

Charttawath Jinda^{1*} Suthida Kranasoot² Peechanika Pechsung²

¹นักศึกษาลำดับสูงสุดการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 ประเทศไทย

¹Master's Student in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, 76000, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 ประเทศไทย

²Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, 76000, Thailand

*Corresponding author's e-mail : charttawath.jin@mail.pbru.ac.th

วันที่รับ : 16 พฤษภาคม 2568, วันที่แก้ไข : 30 มิถุนายน 2568, วันที่ตอบรับ : 15 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 7 แผน 6 หน่วยการเรียนรู้ โดยดำเนินการวิจัยเป็นเวลา 6 สัปดาห์ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง 2) แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษมีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.38 - 0.41 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.86 - 0.87 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 3) แบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.32 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.24 - 0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า

1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) การรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : วิธีสอนแบบโฟนิกส์ / ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ / การรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this study were to 1) compare students' English pronunciation ability of students before and after participating in English learning activities using phonics instruction integrated with educational games; 2) compare students' English vocabulary recognition before and after participating in the learning activities; and 3) investigate students' satisfaction towards the learning. The sample group consisted of 37 Grade

3 students enrolled in the first semester of the 2024 academic year at Mueang Samut Songkhram School, obtained through cluster sampling. The research instruments included: 1) seven English learning activity plans using phonics instruction integrated with educational games across six learning units, implemented over six weeks for three hours per week, totaling 18 instructional hours; 2) a pronunciation ability assessment with item difficulty indices ranging from 0.38 - 0.41, discrimination indices ranging from 0.86 - 0.87, a reliability coefficient of 0.99; 3) English vocabulary recognition test with item difficulty indices ranging from 0.32 - 0.73, discrimination indices ranging from 0.24 - 0.72, and a reliability coefficient of 0.84; and 4) a three-level rating scale questionnaire measuring students' satisfaction. The statistics used for analyzing the collected data were mean, standard deviation, and t-test

The results revealed that:

1) Students' English pronunciation ability after participating in English learning activities using the phonics instruction integrated with educational games was significantly higher than before learning at the .01 level.

2) Students' English vocabulary recognition after participating in the learning activities was significantly higher than before learning at the .01 level, and

3) Students' satisfaction with English learning activities using phonics instruction integrated with educational games was at a high level

Keywords : Phonics instruction / English Pronunciation ability / English vocabulary Recognition

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของมนุษยชาติที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจ

เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุนี้หลาย ๆ ประเทศจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่รอมมาจากภาษาประจำชาติ และกำหนดการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำหรับเด็กไทยซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองนั้น นอกจากผู้เรียนจะไม่สามารถออกเสียงได้แล้วยังไม่รู้ความหมายของคำ ๆ นั้นอีกด้วย เด็กบางคนไม่สามารถเรียนรู้การอ่านออกเสียงได้ เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมโดยตัวอักษรและเสียง ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเสียงที่ไม่คุ้นเคยหรืออ่านออกเสียงผิดและยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์นั้นอีกด้วย ดังนั้นนอกจากการสอนให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้องแล้ว การเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกัน เนื่องจากคำศัพท์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของภาษาทุกภาษา เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้สื่อความหมายถึงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการ การมีความรู้และความสามารถในการใช้คำศัพท์ของบุคคลหนึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่จะบ่งบอกว่าบุคคลผู้นั้นสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้และเพิ่มพูนอยู่เสมอเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสารในแต่ละสถานการณ์ (Burns & Lowe, 1966) สอดคล้องกับ Laufer, B. & Shmueli, K (1997) ที่ได้กล่าวว่าการสื่อสารนั้น คำศัพท์นับเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์สื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ แต่เมื่อการสื่อสารมีความซับซ้อนมากขึ้น การรู้คำศัพท์เป็นจำนวนหลายพันคำจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาต่างประเทศเป็นเรื่องยาก ความรู้เรื่องคำศัพท์ของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศแตกต่างจากผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษา การพัฒนาความรู้และความจำด้านคำศัพท์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพราะความรู้เรื่องคำศัพท์มีประโยชน์ต่อทักษะการใช้ภาษาในทุก ๆ ด้าน และคำศัพท์ก็มีความสำคัญในลักษณะเดียวกันในการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในภาษาใหม่ไม่เพียงพอ ผู้เรียนก็จะประสบปัญหาในการสื่อความหมายและความต้องการในการใช้ภาษาต่างประเทศ และไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ได้ฟัง

ได้อ่านที่นำเสนอเป็นภาษาต่างประเทศ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการสื่อสาร คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่มีโอกาสจะเลยได้ในกระบวนการเรียนการสอน (Huang, 1993)

ปัญหาในการออกเสียงของคนไทยนั้น เนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาอังกฤษกับระบบเสียงภาษาไทย ทั้งนี้เนื่องจาก 1) เสียงภาษาอังกฤษบางเสียงไม่มีในภาษาไทย เช่น เสียง / v / ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะของคำที่สะกดด้วย “v” เสียง / z / ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะของคำที่สะกดด้วย “z” เสียง / ʃ / ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะของคำที่สะกดด้วย “sh” และเสียง / tʃ / ซึ่งส่วนใหญ่สะกดด้วย “ch” 2) เสียงบางเสียงในภาษาอังกฤษคล้ายกับเสียงในภาษาไทย แต่ออกเสียงไม่เหมือนกัน เช่น เสียง / r / ในภาษาอังกฤษที่เทียบได้กับเสียง / ร / ในภาษาไทย แต่เวลาออกเสียง / ร / ปลายลิ้นจะแตะกับเพดานปาก ส่วนเสียง / r / ในภาษาอังกฤษนั้น ปลายลิ้นไม่ต้องแตะเพดานปาก ปลายลิ้นจะม้วนค่อนไปทางหลังและกระดกขึ้น (พิณทิพย์ ทวยเจริญ, 2544)

การสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics instruction) จึงเป็นตัวเลือกที่สำคัญที่จะนำมาพัฒนาการออกเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นั้นจะเน้นย้ำให้ผู้เรียนออกเสียงได้ตามหลักการออกเสียง ยกตัวอย่างเช่น cat ประกอบด้วยตัวอักษร 3 ตัว [c] [a] [t] ซึ่งการสอนแบบโฟนิกส์จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านตัวอักษรในลักษณะ /k//æ//t/ ผู้เรียนก็จะสามารถจำเสียงที่ปรากฏสอดคล้องกับตัวอักษรและจำความหมายของคำศัพท์ได้ (Jones & Deterding, 2007) โดยจากรายงานวิจัยของคณะกรรมการการอ่านของสหรัฐอเมริกา (National Reading Panel, 2000) ได้ทบทวนผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและองค์กรการศึกษาต่าง ๆ มากกว่าแสนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนเด็กอเมริกันเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจึงได้พบหลักฐานมากมายที่สรุปอย่างหนักแน่นว่าการที่เด็กอเมริกันเป็นจำนวนมาก อ่านไม่เป็นหรืออ่านไม่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มาจากความบกพร่องของหูและสมองทางด้านการประมวลเสียงของภาษาอังกฤษ (Phonological deficits) ทำให้ไม่ได้ยินหน่วยเสียงภาษาอังกฤษ (Phonemes) ผลคือทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงหน่วยเสียงของบทพูดกับตัวอักษรหรือกลุ่มตัวอักษรทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง และถ้าไม่สามารถเชื่อมโยงตัวอักษรกับเสียงได้ถูกต้องก็จะมีปัญหาในการออกเสียง อีกทั้งสมองจะไม่สามารถรับรู้คำและความหมายของสิ่งที่อ่านได้ง่ายการจะแก้ปัญหาการอ่านที่บกพร่องนี้ ผู้มีปัญหาคือต้องได้รับการสอนที่เสริมสร้างกระบวนการการอ่านซึ่งมี

องค์ประกอบ 5 อย่าง ประกอบด้วย 1) เสริมความตระหนักรู้ทางเสียง (Phonemic awareness) ความสามารถในการได้ยินรับรู้และแยกแยะหน่วยเสียงต่าง ๆ ของภาษาอังกฤษได้ 2) องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรกับเสียง 3) กลยุทธ์การสอนอ่านให้คล่อง 4) กลยุทธ์การสอนคำศัพท์ และ 5) กลยุทธ์การสอนความเข้าใจในบทอ่าน

การสอนภาษาอังกฤษแบบโฟนิกส์นั้นมีอยู่ 2 แบบ คือ การสอนโฟนิกส์แบบวิเคราะห์เสียง (Analytic phonics หรือ Implicit phonics) โดยการจำแนกหรือแยกแยะการสอนแบบวิเคราะห์เสียงนั้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ของเสียงและตัวอักษรจากคำทั้งคำก่อน เช่น การสอนอักษรคู่ที่ออกเสียงเดียวกัน เช่น ในคำว่า “shell” และ “dash” มีเสียงที่คล้ายกันคือ / sh / (Bloomfield and Barhnart อ้างใน Vacca, J.A & other, 1995) ส่วน Dr.Kerry Hempenstall (2002) แห่ง Department of Psychology and Disability Studies, Royal Melbourne Institute of Technology กล่าวสอดคล้องกันว่า การสอนโฟนิกส์แบบวิเคราะห์เสียงนั้น เป็นการเสนอคำทั้งคำจะไม่มีแยกเสียงที่ประกอบเป็นคำนั้นออกจากกัน ซึ่ง Morison (1986) ได้เสนอว่า การสอนเสียงนั้นต้องเริ่มจากการเตรียมความพร้อมสำหรับหน่วยเสียง กล่าวคือต้องให้นักเรียนเห็นคำศัพท์ทั้งคำ นักเรียนจึงจะสังเกตเห็นส่วนย่อยของคำได้ เมื่อนักเรียนเห็นคำศัพท์แล้วจึงจะเรียนรู้เสียงของตัวอักษรในคำปัญหาของวิธีการสอนรูปแบบนี้ คือ การสันนิษฐานที่ไม่ถูกต้องว่าเสียงในคำนั้นเป็นเสียงอะไร จึงไม่สามารถอ่านคำ ๆ นั้นได้ ซึ่งจากการที่ผู้เรียนขาดทักษะเกี่ยวกับความตระหนักในหน่วยของเสียงแต่ละเสียงที่มาประกอบเป็นคำส่วนรูปแบบที่สองคือ การสอนโฟนิกส์แบบสร้างคำ (Synthetic phonics หรือ Explicit phonics) นั้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การออกเสียงจากการสร้างคำของตัวอักษรแต่ละตัวที่นำมาประสมกัน ผู้สอนแสดงให้เห็นให้ผู้เรียนในระดับต้นทราบว่า อักษรหนึ่ง แทนด้วยเสียงใดบ้าง เช่น “b” อ่านว่า /b/, “a” อ่านว่า /ae/ และ “t” อ่านว่า /t/ เมื่อนำมาผสมกันจะได้คำว่า “bat” (Vacca, J.A & others, 1995) จะเห็นได้ว่า วิธีการสอนโฟนิกส์แบบสร้างคำ เป็นการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้หน่วยเสียงแต่ละเสียงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรแล้วจึงสอนกระบวนการผสมคำและอ่านออกเสียง สามารถแก้ปัญหาของ

การสอนโฟนิกส์แบบวิเคราะห์เสียงซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะเกี่ยวกับความตระหนักในหน่วยเสียง

จากการรายงานจึงสรุปได้ว่าฐานรากของการอ่านอยู่ที่ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 คือการสอนให้เกิดความสามารถในการได้ยิน รับรู้ และแยกแยะหน่วยเสียง และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรกับเสียงซึ่งก็คือเป้าหมายของการสอนแบบโฟนิกส์นั่นเอง โดยในการสอนแบบโฟนิกส์นั้น ขั้นตอนการสอนจาก Lewis and Ellis, (2006) นับว่าเป็นหนึ่งในขั้นตอนการสอนโฟนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีลำดับขั้นตอนในการสอนเสียงที่ชัดเจนและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถนำเสียงที่ได้เรียนรู้มาประกอบกิจกรรมอื่นๆ จึงสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาของผู้เรียนที่ไม่มีความสามารถในการออกเสียงได้ โดยการสอนแบบโฟนิกส์มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้หน่วยเสียง (Recognizing phonemes) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนฟังหน่วยเสียงของตัวอักษรหรือกลุ่มตัวอักษร และออกเสียงหน่วยเสียงตามที่ได้ฟัง ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวอักษรกับหน่วยเสียง (Understanding graphemes and phonemes relationships) เป็นขั้นที่ผู้สอนแสดงตัวอักษรหรือกลุ่มตัวอักษรของหน่วยเสียงและออกเสียง และให้ผู้เรียนออกเสียงพร้อมกับดูตัวอักษรหรือกลุ่มตัวอักษรนั้น ขั้นที่ 3 การผสมหน่วยเสียง (Blending phonemes) เป็นขั้นที่ผู้สอนออกเสียงและสาธิตการผสมหน่วยเสียงให้เป็นคำและให้ผู้เรียนฝึกผสมหน่วยเสียงที่ได้ฟังให้เป็นคำ ขั้นที่ 4 การทำความเข้าใจความหมายของคำ (Understanding meaning of word) เป็นขั้นที่ผู้สอนใช้รูปภาพเพื่อสื่อความหมายของคำโดยเน้นให้ผู้เรียนออกเสียงคำให้ถูกต้องก่อนแล้วบอกความหมายของคำจากภาพ ขั้นที่ 5 การแยกหน่วยเสียงในคำ (Segmenting phonemes in word) เป็นขั้นที่ผู้สอนสาธิตการแยกหน่วยเสียงแต่ละเสียงที่อยู่ในคำ และให้ผู้เรียนฝึกแยกหน่วยเสียงที่อยู่ในคำ ขั้นที่ 6 การฝึกสะกดคำ (Word spelling practice) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการฝึกสะกดคำที่สนุกสนานและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และให้ผู้เรียนฝึกสะกดคำโดยทำกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล และขั้นที่ 7 การเขียนคำตามคำบอก (Word dictation) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนฟังการออกเสียงคำและให้ผู้เรียนเขียนสะกดคำตามที่ได้ฟัง โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสะกดคำด้วยตนเอง มิใช่เป็นการประเมินผล จากขั้นตอนของการสอนแบบโฟนิกส์

ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะในการเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษรภาษาอังกฤษได้ นำไปสู่การเพิ่มระดับความตระหนักรู้ทางเสียง อีกทั้งผู้เรียนจะนำเสียงไปประกอบขึ้นเป็นคำ ดังนั้นผู้เรียนจะได้พบกับคำศัพท์ใหม่ๆอยู่เสมอ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนเข้าใจระบบความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร และเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้ไปก็ย่อมสามารถอ่านภาษาอังกฤษได้ความสามารถในการอ่านออกเสียงและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนจะพัฒนาสูงขึ้นได้ขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ปัจจัย ปัจจัยที่ช่วยนักเรียนได้ดีที่สุดก็คือ เกม

เกมเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการสื่อสารในภาษาอังกฤษได้ดี เกมช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ การบอกความหมายคำศัพท์ และการนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยค เพราะเกมมีประโยชน์ในการชักจูงให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียน ทำให้เข้าใจและจดจำบทเรียน ตลอดจนใช้บทวนบทเรียนได้อย่างดี ซึ่งถือได้ว่าเกมเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) จึงทำให้ได้รับความรู้มากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว (วรรัตน์ อินทสระ, 2562) เกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือที่เรียกว่าเกมการศึกษานั้นมี 3 ประเภท คือ เกมแบบไม่มีการแข่งขัน เกมแบบแข่งขันและเกมจำลองสถานการณ์การนำ จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนำเกมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นกว่าก่อนเรียนโดยการใช้เกม และยังทำให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้มากขึ้น (กนกวรรณ รอดคุ้ม และคณะ, 2559)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกเสียงคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องชัดเจนและยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำที่นักเรียนออกเสียงนั้นตลอดจนจดจำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งวิธีการสอนแบบโฟนิกส์จะสามารถพัฒนานักเรียนในด้านการออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีถ้าควบคู่ไปกับเกมทางการศึกษา โดยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ทางภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็น

เครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับขั้นที่สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองสมุทรสาคร จำนวน 5 ห้อง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3/2 จำนวน 37 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา
- 2.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ 2) การรู้คำศัพท์ และ 3) ความพึงพอใจ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้	แผนที่	เนื้อหา
Phonics Begging	1	Alphabet A - Z
	2	Consonant & Vowels
Short a sound	3	-at, -an, -ap, -am, -ad, -ag, -ab
Short e sound	4	-en, -et, -ed, -eg
Short i sound	5	-in, -it, -ip, -id, -ig
Short o sound	6	-ot, -op, -og, -ob
Short u sound	7	-ut, -ug, -ub, -un

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 สัปดาห์ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ผลการเรียนรู้มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านออกเสียงและรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

2) วิเคราะห์ เลือกและกำหนดเนื้อหาเพื่อนำมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

3) สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนและใช้ในการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

4) เสนอแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียง

ภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งมีจำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียน และ 6) ด้านการประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence) ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง มีเกณฑ์ดังนี้

ระดับ +1 เมื่อแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์

ระดับ 0 เมื่อแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์

ระดับ -1 เมื่อแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์

โดยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 0.67 – 1.00 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

5) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ

แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียง เป็นแบบประเมินที่ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมผ่านเกมที่สอดคล้องกับทักษะการอ่านร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล มีขั้นตอนการสร้างและวิธีการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อสอบภาษาอังกฤษ กำหนดกรอบในการสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและเกณฑ์การประเมินที่ปรับมาจากอัจฉรา วงศ์โสธร (2538) นำมาสร้างเป็นเครื่องมือให้คะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงก่อนและหลังการสอน และเทียบเคียงการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษตามพจนานุกรม Oxford Advanced Learner's Dictionary

2) สร้างแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย 1) การอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น 2) การอ่านออกเสียงเสียงสระ 3) การอ่านออกเสียงตัวสะกด 4) การอ่านออกเสียงคำศัพท์ และมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ อ่านได้ถูกต้องในแต่ละองค์ประกอบได้ 1 คะแนน

3) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

4) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item-objective congruence) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 เป็นต้นไป มาจัดทำแบบวัด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ระดับ 0 เมื่อแน่ใจว่าแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดความสามารถในการอ่านออก

เสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ระดับ -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

โดยแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 0.67 – 1.00 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้

5) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว จาก 25 ข้อ ผ่านเกณฑ์ 5 ข้อ ข้อละ 4 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน นำไปทดลองสอบ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่ได้มาตรฐานให้คะแนนและคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพและใช้จริงจำนวน 5 ข้อ โดยพิจารณาค่าความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งข้อสอบที่ได้มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.38 - 0.41 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.86 - 0.87

7) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาดังกล่าวไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ เท่ากับ 0.99

8) นำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การสร้างแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนการสร้างและวิธีการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบทดสอบจากตำรา และเอกสารต่าง ๆ

2) ศึกษาเนื้อหาคำศัพท์ จากตัวชี้วัดแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

3) สร้างแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) 4 ตัวเลือก ซึ่งมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว โดยการเลือกรูปภาพที่เหมาะสมกับคำศัพท์และมีความหมายของคำศัพท์ที่ตรงกับรูปภาพ จำนวน 40 ข้อ โดยให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

4) นำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

5) นำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item-objective congruence) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 เป็นต้นไป มาจัดทำแบบวัดโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ระดับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสอดคล้อง กับจุดประสงค์ในการวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ระดับ -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่สอดคล้อง กับจุดประสงค์ในการวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

โดยแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนี ความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence) จาก ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 0.67 – 1.00 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้

6) นำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว จาก 40 ข้อ ผ่านเกณฑ์ 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนนนำไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเมืองสมุทรสงครามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

7) นำกระดาษคำตอบที่ได้มาตรฐานให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่ถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่ผิด แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์หาความยากง่ายและ อำนาจจำแนก ของแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษรายข้อโดยพิจารณาค่าความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งข้อสอบที่ได้มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.32 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24 - 0.72

8) นำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาดังกล่าวไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเท่ากับ 0.84

9) นำแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบสอบถามความพึงพอใจ

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ มีวิธีสร้างดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) กำหนดกรอบเนื้อหาและศึกษาข้อความที่แสดงถึงความพึงพอใจให้ครอบคลุมในด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล

3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ 3 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อตัวผู้สอนด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านความพึงพอใจต่อการวัดและประเมินผลและการพัฒนาตนเอง รวมทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

พึงพอใจมาก

ให้ 3 คะแนน

พึงพอใจปานกลาง

ให้ 2 คะแนน

พึงพอใจน้อย

ให้ 1 คะแนน

กำหนดเกณฑ์แปลผลความพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 แปลผล ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 แปลผล ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 แปลผล ระดับความพึงพอใจน้อย

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 เป็นต้นไป มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจ ว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจ ว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจ ว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้ วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

โดยแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 0.67 – 1.00 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้

6) นำว่าแบบสอบถามความพึงพอใจไปปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและคำถามตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

7) จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

โดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ แบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.2 ขั้นตอนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ทำแบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้

3) ผู้วิจัยทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้	สัปดาห์ ที่	แผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	เรื่อง	ชม.
Phonics	1	1	Alphabet A - Z	1
Begging		2	Consonant & Vowels	2
Short a sound	2	3	-at, -an, -ap, -am, - ad, -ag, -ab	3
Short e sound	3	4	-en, -et, -ed, -eg	3
Short i sound	4	5	-in, -it, -ip, -id, -ig	3
Short o sound	5	6	-ot, -op, -og, -ob	3
Short u sound	6	7	-ut, -ug, -ub, -un	3
รวม				18

2.3 ขั้นหลังการทดลอง หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยทำการประเมินหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และแบบวัดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน จากนั้นดำเนินการวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาแล้วจึงนำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t - test for Dependent samples)

3.2 การเปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t - test for Dependent Samples)

3.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 : เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
การทดสอบก่อนเรียน	37	20	5.95	1.682	41.328*	.00
การทดสอบหลังเรียน	37	20	19.57	.835		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา ผู้เรียนมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 5.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.682 และหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 19.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .835 และพบว่าความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2 : เปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
การทดสอบก่อน เรียน	37	20	6.65	1.903	30.867*	.00
การทดสอบหลัง เรียน	37	20	17.24	1.164		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง พบว่า การรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษานักเรียนมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 6.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.903 และหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.164 และพบว่าผลของการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.วัตถุประสงค์ข้อ 3 : ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโพนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา

ลำดับ	ข้อความถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านความพึงพอใจต่อครูผู้สอน				
1	ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้หรือสิ่งที่นักเรียนทำ	2.97	0.16	มาก
2	ก่อนเรียนครูผู้สอนพูดชัดเจนและเข้าใจง่าย	2.92	0.27	มาก
3	ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	2.92	0.27	มาก
เฉลี่ยรวม		2.93	0.15	มาก
ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้				
4	เนื้อหาที่เรียนน่าสนใจและช่วยให้ นักเรียนเข้าใจ	2.95	0.22	มาก
5	บทเรียนมากขึ้น	2.97	0.16	มาก
6	เนื้อหาที่มีปริมาณที่เหมาะสมกับชั่วโมงเรียน ไม่ยาก	2.97	0.16	มาก
7	เกินไป	2.95	0.22	มาก
8	คำศัพท์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่ยากเกินไป	2.97	0.16	มาก
	เกมหรือสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ หลากหลาย			
	นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงและรู้คำศัพท์ที่ได้จากการเรียนรู้			
เฉลี่ยรวม		2.96	0.07	มาก
ด้านความพึงพอใจต่อการวัดและประเมินผลและการพัฒนาตนเอง				
9	การประเมินนักเรียนมีการกำหนดเกณฑ์วิธีการประเมิน	2.95	0.22	มาก
10	เครื่องมือและการให้คะแนนที่เหมาะสม	2.97	0.16	มาก
	นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ			
เฉลี่ยรวม		2.95	0.13	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด		2.95	0.06	มาก

จากตาราง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.06) โดยมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 2.96$, S.D.= 0.07) รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจต่อการวัดและประเมินผลและการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.13) และด้านความพึงพอใจต่อครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.93$, S.D.= 0.15)

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.06)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะว่าวิธีสอนแบบโฟนิกส์ช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร ทำให้สามารถอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องและคล่องแคล่วขึ้น เมื่อนำมาผสมผสานกับการเล่นเกมการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนุกและน่าสนใจ เด็ก ๆ จะมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Gray (2005 อ้างถึงใน ประเสริฐ จันทร์อุดม, 2549) กล่าวว่า การอ่านออกเสียงคือการเข้าใจภาพของผู้เขียนและของสิ่งพิมพ์นั้นโดยมีประสบการณ์ของผู้อ่านช่วยให้เกิดทักษะและการอ่านมีกระบวนการ 4 ระดับคือ การรับรู้ ความเข้าใจความคิดรวบยอด การตัดสินใจคิดหาเหตุผล และการนำแนวคิดใหม่ที่ได้รับมาผสมผสานกับความรู้ที่มีอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีสอนแบบโฟนิกส์ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้หน่วยเสียง

(Recognizing phonemes) ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวอักษรกับหน่วยเสียง (Understanding graphemes and phonemes relationships) ขั้นที่ 3 การผสมหน่วยเสียง (Blending phonemes) ขั้นที่ 4 การทำความเข้าใจความหมายของคำ (Understanding meaning of word) ขั้นที่ 5 การแยกหน่วยเสียงในคำ (Segmenting phonemes in word) ขั้นที่ 6 การฝึกสะกดคำ (Word spelling practice) และขั้นที่ 7 การเขียนคำตามคำบอก (Word dictation) ช่วยในการถอดรหัสเสียงและการผสมเสียงตัวอักษร a ถึง z ทั้ง 26 ตัว จึงทำให้ผู้เรียนสามารถผสมเสียงออกมาเป็นคำและจากคำไปเป็นประโยคได้โดยไม่ต้องอาศัยการท่องจำเป็นหลัก นอกจากนี้เด็กยังสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้มากขึ้น เสริมทักษะการอ่านและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อเด็กสามารถสะกดคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองอย่างคล่องแคล่วจากการรู้จักเสียงของตัวอักษรและเข้าใจหลักการผสมเสียง แม้การเรียนโฟนิक्सจะดูซ้ำกว่าการเรียนแบบท่องจำ เพราะเด็กต้องค่อย ๆ ทำความเข้าใจเสียงและหลักการผสมคำจากง่ายไปยาก ต้องฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้ (Adminedu, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ วัฒนานุกิจ (2565) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิक्सเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้เรื่องสระเสียงสั้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิक्सมีผลการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การสอนเด็กให้อ่าน-เขียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีโฟนิक्स เป็นทั้งการฝึกคิดแบบตรรกะทั้งฝึกการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของเด็กด้วยซึ่งเด็กที่ชอบการเชื่อมโยงจากสิ่งเล็กแล้วประกอบกันเป็นภาพใหญ่ เขาจะรู้สึกสนุกกับสิ่งที่ค้นพบและอยากรู้ต่อไปอีกว่า ถ้าเปลี่ยนอักษรตัวหน้าหรืออักษรตัวหลังไปเรื่อย ๆ จะกลายเป็นคำไหนได้อีก เด็กจะเข้าใจที่มาที่ไปของแต่ละคำศัพท์เพียงแค่เข้าใจกฎการประสมเสียงพยัญชนะและสระก็สามารถเอาความรู้ไปประยุกต์ออกเสียงคำศัพท์ใหม่ๆ ได้ (อรดา กันทะหงษ์, 2023) และอีกเหตุผลหนึ่งคือ ผู้สอนนำเกมการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมาบูรณาการกับวิธีสอนแบบโฟนิक्स เกมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนด้วยความสนุกสนาน ผ่อนคลาย แสวงหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง และส่งเสริมการทำงานปนเล่นร่วมกับผู้อื่น (สุภาวณี ลายบัว, 2559) และเกมประกอบการสอนช่วยให้การเรียนมีความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งการนำเกมมาประกอบการสอนคำศัพท์เป็นการให้ผู้เรียนฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนผ่านการเล่นเกมที่สนุกสนาน ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อเกมที่ครูผู้สอนนำมาใช้ประยุกต์กับทักษะการอ่าน

ประกอบด้วย เกมวางแผน เกมจับคู่ จับคู่แปะภาพ เกมจัดหมวดหมู่ เกมหาความสัมพันธ์ เกมภาพตัดต่อ เกมสัจจิกซอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนัษฐา ศรีนาม (2564) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อดิน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้เกมคำศัพท์ประกอบการเรียนการสอนมีความสามารถในการอ่าน คำศัพท์อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 5.64 และคะแนน เฉลี่ยหลังเรียน 8.72 และมีความสามารถในการอ่านคำศัพท์ก่อนและหลังการใช้เกมคำศัพท์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้รู้จักและเข้าใจ ความหมายของคำก่อน แล้วครูจึงสอนโครงสร้างของคำและการใช้คำในบริบทต่าง ๆ การแสดง ความหมายของคำศัพท์นั้นครูอาจสอนโดยให้ดูสิ่งของจริงซึ่งครูสามารถ นำมาใช้ในห้องเรียนได้สะดวกสำหรับการสอนคำศัพท์พื้นฐานใกล้ตัว ให้ดูอะไร อะไรคือของจริง ให้นักเรียนฟังการสนทนาจากสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง สำหรับการสอนคำศัพท์พื้นฐานใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน (แสงระวี ดอนแก้วบัว, 2558) และเมื่อเด็ก ๆ แยกและถอดรหัสเสียงของแต่ละตัวอักษรได้ รู้ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวอักษรและเสียงนั้น นักเรียนต้องมีความเข้าใจก่อนว่าคำในภาษาพูดสามารถถูกแยก ออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ และเข้าใจหน่วยเสียงเล็ก ๆ สามารถนำมารวมกันเป็นคำที่เกิด ความหมายได้ (Slavin, 1994) ผู้สอนจึงนำเกมการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ เกมการศึกษาถือเป็นสื่อกลางอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม การประยุกต์ใช้เกมในบทเรียนช่วยให้บรรยากาศ ในห้องเรียนมีชีวิตชีวาและเป็นกันเองมากขึ้น อีกทั้งเกมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและ สามารถจดจำคำศัพท์ได้ดีและก่อให้เกิดความสนุกสนาน (กำไร สาริยา, 2564) ซึ่งเกม การศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย เกมวางแผน เกมจับคู่ จับคู่แปะภาพ เกมจัดหมวดหมู่ เกมหาความสัมพันธ์ เกมภาพตัดต่อ เกมสัจจิกซอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ ไหมเลี้ยง เนติ เฉลยวาเรศ และประทุม ศรี รักษา (2562) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนา ความสามารถในการอ่านออกเสียงและจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับ

นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของนางอาภาภรณ์ศิริ พลรักษา (2561) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนเชิงใหม่พัฒนาอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$,S.D.= 0.06) โดยมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 2.96$, S.D.= 0.07) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลและการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.13) และด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.93$, S.D.= 0.15) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาเหมาะสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน เพราะช่วยให้เด็กเกิดการตระหนักรับรู้ระบบเสียงในภาษา (Phonological awareness) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของกระบวนการอ่านและช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจเรื่องความสัมพันธ์รูปแบบคำพูดกับรูปแบบคำเขียน (Browne,1996) เกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติตามลักษณะของการเรียนแบบ Active Learning ผ่านเกมการศึกษา เกมการศึกษาส่งเสริมและพัฒนาทางสติปัญญาในด้านการคิด การสังเกต การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหาเกมการศึกษาแต่ละชุดสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม ผู้เล่นตรวจสอบความถูกต้องได้เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เล่นเกิดความพึงพอใจและสนุกสนานเพื่อให้เด็กมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน (นิดาพร อาจประจัญ, 2553) ดึงความสนใจและความชอบที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิด ฝึกทักษะทางภาษา ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย กล้าแสดงออก มีความสนุกสนาน มีความเข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และเกมการศึกษายังช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมในด้านการช่วยเหลือแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุข (ลักกะณา เสนฤทธิ์, 2551) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของจิราภรณ์

เสื่ออินทร์ และทัศนีย์ ชาตไทย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนแบบโฟนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 2.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 และงานวิจัยของกชกร ใจการุณ (2565: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ที่มีต่อพัฒนาการด้านทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกลอยอำเภอนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี สรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่า นักเรียนบางคนสับสนการวางตำแหน่งอวัยวะในการอ่านออกเสียง ผู้สอนจึงควรแสดงภาพตำแหน่งการเกิดเสียง และการเปล่งลมให้นักเรียนเข้าใจในการออกเสียงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเสียงในภาษาไทยบางเสียงไม่สามารถเทียบเสียงในภาษาอังกฤษได้

2. นักเรียนยึดครูผู้สอนเป็นต้นแบบ ผู้สอนควรระมัดระวังในการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง

3. เกมการศึกษาบางเกมใช้เวลาเกินไป ผู้สอนควรเลือกเกมการศึกษาให้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนในชั่วโมง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนร่วมกับเกมการศึกษาและให้สอดคล้องกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ทั้งนี้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการสะกดคำ

2. ควรจัดให้มีการวิจัยและติดตามผลการเรียนในระยะยาวเพื่อศึกษาว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ มีความถูกต้องและคงทนในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

3. ควรศึกษาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและการรู้คำศัพท์ของกลุ่มนักเรียนที่มีระดับสูงขึ้น เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
- ก๊อ ก่อ พิสุทธิ และกัลยรัตน์ ชำวันดี. (2561). การพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนต่างอยพัฒนศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กำไร สาริยา. (2564). การใช้เกมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 1(2), 29-34.
- จริยาพร ศรีพิทักษ์พลรบ และรุ่งทิพย์ คำจำง. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบและสอนตามคู่มือครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- จารุวรรณ ไม้เลี้ยง. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- จิราภรณ์ เสืออินทร์. (2559). *การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- ชนิดา อยู่ยรรยง และละมุล รอดขวัญ. (2563). ผลการสอนแบบโฟนิกส์ที่มีต่อทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนเจริญวิทย์ อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11* (หน้า 291-295). วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- ณัฐพล สุริยมณฑล. (2561). การสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *Nakhon Phanom University Journal*, 8(2), 117-124.
- ณัฐวราพร เปลี่ยนปราน และสุทัศน์ นาคจัน. (2558). การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งน้อย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Veridian E-Journal Silpakorn*

University (ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ), 8(2), 1672-1684.

ดวงใจ ตั้งสง่า. (2557). ชวนลูกเรียนภาษาอังกฤษ ตอนโฟนิกส์คืออะไร ทำไมต้องเรียน.

EduFirst School. <https://www.edufirstschool.com/เรียนภาษาอังกฤษ/phonics-คืออะไร-ทำไมควรให้ลูกเรียนโฟนิกส์>

ถิรวัฒน์ ต้นทนิส. (2555). การศึกษาการออกเสียงภาษาอังกฤษและกลวิธีการเรียนการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหวิทยาการ ชั้นปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

นฤมล สุนันโน. (2558). ผลการใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการอ่านแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาป่าแบก จังหวัดแม่ฮ่องสอน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

ปิยพร เกื้ออนันต์. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อประสมการเสริมแรงและเพื่อนช่วยเพื่อน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

พัชรินทร์ ป้องสนาม. (2557). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี].

พิมภรณ์ พวงชื่น. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโฟนิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

มาริสา พันเปรม. (2561). การประเมินสื่อการสอนโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

มาลินี พุ่มมาลัย. (2558). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยวิธีโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

รุ่งอรุณ โจนรัตน์ดำรงไชยศรี. (2560). วิธีการสอนแบบโฟนิกส์. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (Encyclopedia of Education), 52(1), 48-54.

- เรมิกา กุลาตี. (2558). *การใช้การสอนแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษและความรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- วีรยุทธ กองศูนย์. (2562). การใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาโคก จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 5(1), 3-4.
- สาวิตรี อานมณี. (2562). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้เสียงโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9* (หน้า 153-162). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุชาดา อินทะผิว. (2562). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านน้ำแคม โรงเรียนบ้านปากยางและโรงเรียนบ้านห้วยด้าย ตำบลน้ำแคม อำเภอลำทะลุ จังหวัดเลย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 5(2), 49-60.
- อภิสร พงษ์ชาติ. (2564). การใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 11(3), 98-105.
- ABC Reading Egg. (2017). *Learning to read can be easy and fun*. <https://readingeggs.com.au/>
- Avery, P., & Ehrlich, S. (1992). *Teaching American English pronunciation*. Oxford University Press.
- Aylward, E. H., Richards, T. L., Berninger, V. W., Nagy, W. E., Field, K. M., Grimme, A. C., et al. (2003). Instructional treatment associated with changes in brain activation in children with dyslexia. *Neurology*, 61, 212-219.
- Chall, J. (1996). *Learning to read: The great debate*. Harvard University.
- Ehri, L. (2004). Teaching phonemic awareness and phonics. In P. McCordle & V. Chhabra (Eds.), *The voice of evidence in reading research* (pp. 153-186). Paul Brookes.
- Eldrege, J. L. (2005). *Teach decoding: Why and how* (2nd ed.). Pearson Merrill Prentice Hall.

- Foorman, B. R., Francis, D. J., Fletcher, J. M., Schatschneider, C., & Mehta, P. (1998). The role of instruction in learning to read: Preventing reading failure in at-risk children. *Journal of Educational Psychology*, 90, 37–55.
- InyangEshiet, O. (2014). *Synthetic as a tool for improving the reading skills of Nigerian pupils* [Unpublished manuscript]. Newcastle University.
- Moats, L. (1998, Spring/Summer). Teaching decoding. *American Educator*, 42–49, 95–96.
- National Institute for Literacy. (2001). *Put reading first: How to teach children to read*.
- Nishanimut, S. P. (2013). *Effect of synthetic phonics instruction on literacy skill in an ESL setting* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Hull.
- Schwarz, R. (2003). *Using phonemic awareness to ESL students*. The National Adult Literacy Center.
- Torgesen, J. K. (1995). *Phonological awareness: A critical factor in dyslexia*. Orton Dyslexia Society.
- Zanuwar, H. A. (2012). *The use of phonics method to improve pronunciation for young learners: An experimental study of the fifth grade students of S.D. N Pucungroto in the academic year of 2011/2012* [Research report]. Universitas Negeri Semarang.

**กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจ
ร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี**
**Marketing Strategies for Competitive Success of Isan Restaurant
Entrepreneurs in Ubon Ratchathani Province**

อิชยา ทองบ่อ^{1*} ธนัทเมศร์ วัชราพิบูลวงศ์²

Itsaya Thongbo^{1*} Thanatmet Wacharapibulwong²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 ประเทศไทย

¹Graduate Student in Master of Business Administration, Major of Business
Administration, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, 76000, Thailand

²สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 ประเทศไทย

²Major of Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchaburi
Rajabhat University, Phetchaburi, 76000, Thailand

*Corresponding author's e-mail : Itsaya_lin@hotmail.com

วันที่รับ : 18 พฤษภาคม 2568, วันที่แก้ไข : 28 พฤษภาคม 2568, วันที่ตอบรับ : 13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน 2) พัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน และ 3) ประเมินรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในจังหวัดอุบลราชธานีที่ดำเนินธุรกิจตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีจำนวน 14 องค์ประกอบ ได้แก่ เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน กลยุทธ์ด้านราคา กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด คุณภาพอาหารและการนำเสนอ คุณภาพการบริการของพนักงาน

บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากร การวางแผนการผลิตและบริการ ความสัมพันธ์กับลูกค้า กลยุทธ์การบริหารบุคลากร นวัตกรรมและการพัฒนา และกลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน 2) การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันได้รูปแบบชื่อว่า “ISAN” ได้แก่ กลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการ กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก และกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่น และ 3) ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์การตลาด / ผู้ประกอบการ / ร้านอาหารอีสาน

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the components of marketing strategies for competitive success, (2) develop a marketing strategy model for competitive success, and (3) evaluate the marketing strategies model for competitive success of Isan restaurant entrepreneurs in Ubon Ratchathani Province. The sample group consisted of 400 restaurant entrepreneurs in Ubon Ratchathani Province who had operated their businesses for at least three years. The participants were selected through convenience sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis (EFA).

The research findings revealed that: (1) the components of marketing strategies for competitive success consisted of 14 factors, namely Isan identity and uniqueness, pricing strategy, distribution channel strategy, promotion strategy, food quality and presentation, employee service quality, restaurant atmosphere and image, speed and efficiency, resource management, production and service planning, customer relationships, human resource management strategy, innovation and development, and proactive and competitive strategies. 2) The developed marketing strategies model for competitive success was named the “ISAN” model, which consisted of identity and innovation strategy, service excellence strategy, proactive marketing

strategy, and outstanding management strategy; and (3) The evaluation of the developed marketing strategies model for competitive success of Isan restaurant entrepreneurs in Ubon Ratchathani Province showed that the overall appropriateness was at the highest level.

Keywords : Marketing strategies / Entrepreneurs / Isan restaurants

บทนำ

ธุรกิจร้านอาหารในปัจจุบันต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคสมัยใหม่ให้ได้มากที่สุดโดยจะต้องมีการพัฒนาการบริการ คิดค้นกลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ ๆ เสมอเพื่อมาเติมเต็มความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความพึงพอใจจึงถือเป็นโอกาสของผู้ประกอบการร้านอาหารในการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ในยุคดิจิทัลมาช่วยบริหารต้นทุนในการดำเนินการเพื่อเพิ่มช่องทางใหม่ในการให้บริการเพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างหลากหลายธุรกิจร้านอาหารเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว โดยจะพบว่าในสังคมไทยนั้นเรื่องกินถือเป็นเรื่องใหญ่ในทุกถนนทุกซอยจะมีร้านอาหารตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่กระจายกันไปตามแต่ละพื้นที่ (ณัฐวดี หอมบุญยงค์, 2563) โดยเฉพาะอาหารภาคอีสานมีวิถีชีวิตที่ผูกติดกับทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างหลากหลายซึ่งมีรูปแบบการจัดการอาหารของชุมชนแตกต่างกันไป ด้วยแต่เดิมในช่วงที่ทรัพยากรธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์อาหารจากธรรมชาติมีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านจะหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติเท่าที่จำเป็นที่จะบริโภคในแต่ละวันเท่านั้นและมีฐานคิดสำคัญเกี่ยวกับการผลิตอาหาร คือ ผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคถ้ามีเหลือแบ่งปันให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และทำบุญ อาหารพื้นบ้านอีสานจะเน้นไปทางรสชาติที่รสจัดจ้าน อาทิ ส้มตำปลาร้า น้ำพริกปลาร้า แกงอ่อม เป็นต้น

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่และประชากรจำนวนมากจังหวัดหนึ่ง การประกอบอาชีพของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ทำการเกษตรทั้งพืชไร่และพืชสวนที่เป็นอาชีพหลักในการดำรงชีพมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเกิดการพัฒนาให้เป็นเมืองเศรษฐกิจและเมืองท่องเที่ยวของภาคอีสานตอนล่าง ประชาชนจึงหันมาทำอาชีพธุรกิจค้าขายเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารอีสานมี

การขยายตัวของธุรกิจเพิ่มมากขึ้นทำให้ธุรกิจร้านอาหารยังคงเป็นธุรกิจที่แข่งขันกันรุนแรง จากจำนวนผู้ประกอบการที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะอาหารมีความคล้ายคลึงกันทำให้เป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้ ผู้ประกอบการกิจการควรตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของความจงรักภักดีเพราะการจะรักษาธุรกิจร้านอาหารให้สามารถดำเนินการได้โดยตลอดเป็นไปได้ยากหากขาดฐานลูกค้าที่มาใช้ประจำ ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารควรสร้างความจงรักภักดีเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อซ้ำ การแนะนำผู้อื่นและการปกป้องซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจเพื่อพัฒนาธุรกิจให้เกิดความมั่นคงโดยการรักษาลูกค้าให้คงยาวนานต่อไป (ณัฐพร ดิสันเวทย์, 2559)

อย่างไรก็ตาม การที่ธุรกิจร้านอาหารอีสานจะเติบโตและอยู่ได้อย่างยั่งยืนนั้นผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องอาศัยกลยุทธ์การตลาด ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อธุรกิจร้านอาหารเนื่องจากเป็นแนวทางหรือเครื่องมือสำหรับผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงอิทธิพลที่สำคัญของกลยุทธ์การตลาดได้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจโดยจะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ทางการตลาดไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดซึ่งเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตลาดเป้าหมาย (Kotler & Armstrong, 2023) หรือกลยุทธ์การตลาด 4Cs (คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ต้นทุน ความสะดวก และการติดต่อสื่อสาร) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล และกลยุทธ์นวัตกรรมการตลาดซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจนแต่เนื่องด้วยธุรกิจร้านอาหารอีสานยังเป็นการบริหารธุรกิจแบบครอบครัวยังขาดกลยุทธ์การตลาดที่จะเข้ามาพัฒนาร้านอาหารให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในวงกว้างมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงต้องหาวิธีการหรือกลยุทธ์การดำเนินงานมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของร้านซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการยังทำธุรกิจแบบเดิมซึ่งขาดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมทำให้ขาดความสามารถในการแข่งขัน โดยกลยุทธ์การตลาดนั้นก็มีหลากหลายหากนำมาใช้ได้ก็จะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (ปรีชา วรรัตน์ไชย, 2562)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและ

วางแผนกลยุทธ์การตลาดเพื่อให้ตรงกับความต้องการและตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 8,205 ราย (สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 400 คน ซึ่งคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95.0 (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดที่หลากหลาย ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด กลยุทธ์การตลาด 4 Cs และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Kotler & Keller, 2016) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Duncan, 2005) กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล (ณัฐพล ไยไพโรจน์, 2561) กลยุทธ์นวัตกรรมการตลาด (Berger, 2016; วิรัชวิทย์ พงษ์นิยานนท์, 2558)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด เพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

2) แบบสอบถามกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1970) จำนวน 50 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมากที่สุด

4 หมายถึง มีกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมาก

3 หมายถึง มีกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันปานกลาง

2 หมายถึง มีกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันน้อย

1 หมายถึง มีกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้วิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การวัดค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence : IOC) หรือที่เรียกว่า ค่าดัชนี IOC (สุวิมล ติรภานันท์, 2553) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกเฉพาะรายข้อ (Items) เพื่อหาคุณภาพแบบสอบถาม โดยกำหนดการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

จากนั้นคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) หากข้อคำถามใดมีค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า 0.67 แต่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น จะนำข้อคำถามนั้นไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ได้ค่า IOC รายข้อคำถามแต่ละข้อตั้งแต่เท่ากับ 0.67 – 1.00 แสดงว่าข้อคำถามถือว่าสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2) การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุดรธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ซึ่งค่าแอลฟา (α) ที่ได้จะแสดงถึงความคงที่ของแบบสอบถามโดยมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ถ้ามีค่าใกล้เคียงกับ 1 มาก แสดงว่ามีความเชื่อมั่นมาก โดยค่าความเชื่อมั่นของแต่ละข้อคำถามนั้นควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Cronbach, 1990) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตัวแปรกลยุทธ์การตลาดเท่ากับ 0.937 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วไปสอบถามกับผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุดรธาธานี จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจและระบุองค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุดรธาธานี ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2557)

1) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และตรวจสอบเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่า

Bartlett's test of sphericity และค่า Kaiser-meyer-olkin measures of sampling adequacy (KMO)

2) การสกัดองค์ประกอบ (Factor extraction) เป็นการสกัดเอาลักษณะเด่นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายลักษณะร่วมกันที่ตัวแปรทั้งหมดที่ต้องการวัดด้วยการวิเคราะห์สกัดองค์ประกอบหลัก (Principle component analysis)

3) การหมุนแกนองค์ประกอบ เป็นการจัดกลุ่มปัจจัยให้อยู่ในรูปที่สามารถอธิบายหรือขยายความของการวิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยวิธีการหมุนแกนแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนแม็ค (Varimax) ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

3.1) องค์ประกอบต้องมีค่าความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดหรือค่าไอแกน (Eigen value) มากกว่า 1.0 ขึ้นไป

3.2) ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวในแต่ละองค์ประกอบต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากกว่า 0.3

3.3) องค์ประกอบแต่ละตัวต้องมีตัวแปรสังเกตได้อยู่ในองค์ประกอบนั้น ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป

3.4) กำหนดชื่อองค์ประกอบรวมจากตัวแปรสังเกตได้หลาย ๆ ตัวที่ร่วมกันชี้วัด กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการแต่ละองค์ประกอบนั้น ๆ

3) การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีดำเนินการตามแนวคิดของ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2560) ที่กำหนดการสร้างและพัฒนารูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาบริบทจริง และ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ โดยการประเมินรูปแบบกลยุทธ์และจะใช้หลักการวิเคราะห์จัดกลุ่มการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน

4) ประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการ

ทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อเป็นการตรวจสอบรูปแบบตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2549) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา และ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และใช้เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยค่าความคิดเห็นได้ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.50 มีอายุ 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.50 ระดับการศึกษาจบ ปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 41.30 มีรายได้ต่อเดือน 100,001 – 150,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.30 และมีระยะเวลาดำเนินงาน 9 – 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.80

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีได้องค์ประกอบ จำนวน 14 องค์ประกอบ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) สามารถสรุปองค์ประกอบได้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรและกำหนดชื่อองค์ประกอบ

ชื่อองค์ประกอบ	ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 1 : เอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ความเป็น อีสาน (Isan identity and uniqueness)	1. มีรายการอาหารที่เป็นอัตลักษณ์อีสาน น่าสนใจกว่าคู่แข่ง	.858
	2. มีรายการอาหารให้เลือกหลากหลายและ แปลกใหม่กว่าคู่แข่ง	.800
	20.มีเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ที่จดจำง่าย สำหรับร้านอาหาร	.505
	38. มีชื่อเสียงเฉพาะเมนูอาหารที่เป็น อัตลักษณ์ท้องถิ่น	.494
องค์ประกอบที่ 2 : กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing strategy)	5.มีการกำหนดราคาสินค้าที่เหมาะสมตาม คุณภาพของสินค้า	.531
	6.มีการแสดงราคาอาหารในเมนูไว้อย่าง ชัดเจน	.801
	7.สามารถลดราคาสินค้าจากเดิมที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างยอดขายและแรงจูงใจในการซื้อของ ลูกค้า	.766
	12.มีการจัดรายการลดราคาอาหารคู่กับ เครื่องดื่ม	.544
องค์ประกอบที่ 3 : กลยุทธ์ด้านช่อง ทางการจัดจำหน่าย (Place strategy)	8.มีการใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหน้า ร้านและ Online	.477
	9.ทำเลที่ตั้งสะดวกในการเข้าถึง	.591
	10.มีหลายสาขาเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย	.492
	28.มีช่องทางการชำระเงินหลายรูปแบบ	.726
องค์ประกอบที่ 4 : กลยุทธ์ด้านการ	11.มีการโฆษณาอาหารหลายช่องทางทั้ง Offline และ Online เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า	.514

ชื่อองค์ประกอบ	ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
ส่งเสริมการตลาด (Promotion strategy)	13.มีการให้ลูกค้าสมัครเป็นสมาชิกเพื่อ สามารถรับส่วนลด	.533
	14.มีการให้ความร่วมมือกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ลูกค้าได้จดจำ	.511
องค์ประกอบที่ 5 : คุณภาพอาหารและ การนำเสนอ (Food quality and presentation)	3.คุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร ดีกว่าคู่แข่ง	.533
	4.มีการนำเสนอรายการอาหารน่าสนใจและมี ภาพประกอบที่ชัดเจน	.538
	32.มีการปรับปรุงรายการอาหารและ บริการให้เป็นไปตามระบบการจัดการที่ กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ	.484
	15.พนักงานมีเพียงพอและรวดเร็วในการ ให้บริการ	.772
องค์ประกอบที่ 6 : คุณภาพการบริการ ของพนักงาน (Staff service quality)	16.พนักงานบริการด้วยความเต็มใจและ ยิ้มแย้มแจ่มใส	.512
	18.พนักงานมีความใส่ใจและกระตือรือร้น ในการบริการ	.516
	19.พนักงานมีการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ได้ดี	.709
องค์ประกอบที่ 7 : บรรยากาศและ ภาพลักษณ์ร้าน (Atmosphere and image)	21.มีการให้ความสำคัญกับการบริการแก่ ลูกค้า	.575
	22.มีการตกแต่งร้านที่มีเอกลักษณ์มีความ โดดเด่นแตกต่างจากร้านอื่น ๆ	.512
	24.มีความสะอาดตามหลักสุขอนามัยและ เป็นระเบียบเรียบร้อย	.568
	39.มีพื้นที่สะอาด ไม่มีเศษขยะหรือเศษ อาหารในระหว่างให้บริการ	.547
องค์ประกอบที่ 8 : ความเร็วและ ประสิทธิภาพ (Speed and efficiency)	26.มีการรับออเดอร์รายการอาหารและ เครื่องดื่มได้อย่างรวดเร็ว	.618
	27.มีการบริการเสิร์ฟอาหารภายในเวลาที่ เหมาะสม	.709
	28.มีการรอรับชำระเงินไม่นานเกินไป	.808

ชื่อองค์ประกอบ	ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
	29.มีอุปกรณ์ในการให้บริการที่ทันสมัย เช่น Wifi	.628
องค์ประกอบที่ 9 : การบริหาร ทรัพยากร (Resource management)	23.มีการบริหารต้นทุนต่ำกว่าคู่แข่งที่มีลักษณะกิจการเหมือนกัน	.770
	40.สามารถบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดการผลิตรายการอาหารและบริการที่มีประสิทธิภาพ	.525
	41.มีการสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน	.810
	42.สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการลงทุนและการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ	.555
องค์ประกอบที่ 10 : การวางแผนการผลิต และบริการ (Operation and service planning)	43.มีการวางแผนในการใช้วัตถุดิบในการผลิตและบริการโดยเน้นการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ให้เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด	.478
	47.มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ทำให้ลดเวลาและลดความผิดพลาดในการผลิตและบริการ	.553
	50.สามารถนำเสนอรายการอาหารและบริการใหม่ให้แก่ลูกค้าเป็นรายแรกทำให้คู่แข่งขึ้นพัฒนาตามทันได้ยาก	.525
องค์ประกอบที่ 11 : ความสัมพันธ์กับ ลูกค้า (Customer relationship)	34.มุ่งเน้นการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า	.485
	36.มีการรองรับลูกค้าที่มาเดี่ยวหรือกลุ่มขนาดเล็กอย่างเสมอภาค	.497
	49.มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อพนักงาน ผู้บริโภค ชุมชนและสิ่งแวดล้อม	.550
องค์ประกอบที่ 12 : กลยุทธ์การบริหาร	17.มีการจัดพนักงานตามความเหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบ	.505

ชื่อองค์ประกอบ	ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
บุคลากร (Human resource strategy)	31.มีการคัดเลือกการพัฒนาฝึกอบรมและการจูงใจพนักงานที่เหนือกว่าคู่แข่งขึ้นเพื่อการบริการที่ดีแก่ลูกค้า	.673
	37.มีการพัฒนาและควบคุมคุณภาพให้มีเอกลักษณ์และร่วมสมัย	.471
	46.การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพนักงานในการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	.743
องค์ประกอบที่ 13 : นวัตกรรมและการพัฒนา (Innovation and development)	33.มีการคิดค้นสินค้าและบริการใหม่ ๆ ให้กับลูกค้าก่อนคู่แข่งอยู่เสมอ	.780
	35.มีการให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาเข้ามาใช้ในการบริหารดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพอยู่เสมอ	.546
	45.สามารถออกแบบและพัฒนารายการอาหารและบริการที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์แตกต่างเหนือกว่าคู่แข่ง	.650
องค์ประกอบที่ 14 : กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน (Aggressive and competitive strategy)	30.จัดกิจกรรมทางการตลาดที่ดึงดูดลูกค้าได้ในราคาที่แตกต่างจากคู่แข่ง	.522
	44.มีกลยุทธ์ทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อสร้างความแตกต่างและความประทับใจ	.500
	48.มีการใช้ชื่อตรงสินค้าในการสร้างชื่อเสียงเพื่อให้ลูกค้ารู้จักและเป็นที่ยอมรับ	.578

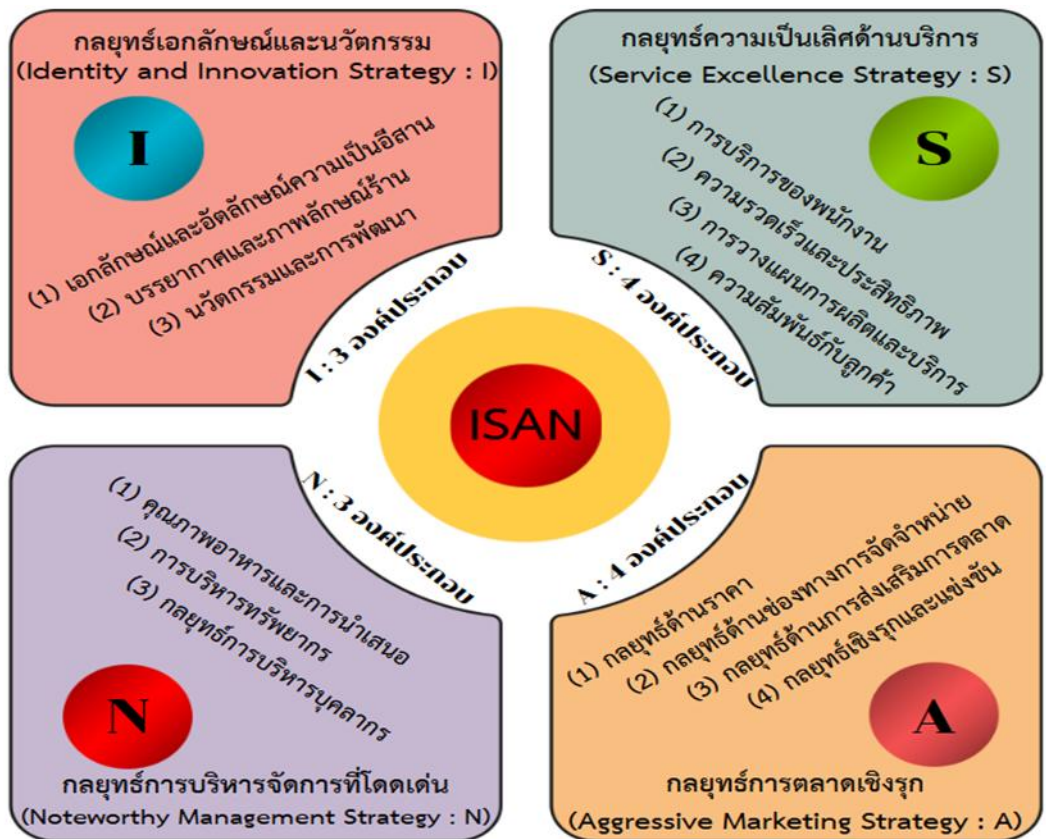
จากตารางที่ 1 องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากกว่า 0.3 ได้องค์ประกอบทั้งหมด จำนวน 14 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 เอกลักษณ์ความเป็นอีสาน (Isan identity and uniqueness) องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing strategy) องค์ประกอบที่ 3 กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place strategy) องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion strategy) องค์ประกอบที่ 5

คุณภาพอาหารและการนำเสนอ (Food quality and presentation) องค์ประกอบที่ 6 คุณภาพการบริการของพนักงาน (Staff service quality) องค์ประกอบที่ 7 บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน (Atmosphere and image) องค์ประกอบที่ 8 ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ (Speed and efficiency) องค์ประกอบที่ 9 การบริหารทรัพยากร (Resource management) องค์ประกอบที่ 10 การวางแผนการผลิตและบริการ (Operation and service planning) องค์ประกอบที่ 11 ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationship) องค์ประกอบที่ 12 กลยุทธ์การบริหารบุคลากร (Human resource strategy) องค์ประกอบที่ 13 นวัตกรรมและการพัฒนา (Innovation and development) และองค์ประกอบที่ 14 กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน (Aggressive and competitive strategy)

ส่วนที่ 3 การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

จากองค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 14 องค์ประกอบสามารถพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดตามแนวคิดของวโร เฟ็งสวัสต์ (2560) ที่กล่าวว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษามากำหนดองค์ประกอบของกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบที่เหมาะสมรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ และขั้นตอนที่ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ดังนั้นในขั้นตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รูปแบบชื่อว่า “ISAN” ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดการวิเคราะห์กลุ่มเชิงกลยุทธ์ (Strategic group analysis) ของ Lavastre and Thomas (2023) โดยการจัดกลุ่มตามมิติกลยุทธ์ที่สำคัญแบ่งตามลักษณะการแข่งขันและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ที่แตกต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อสังเคราะห์กลุ่มกลยุทธ์ ประกอบด้วย รูปแบบกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม (Identity and innovation strategy : I) ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน (Isan identity and uniqueness) องค์ประกอบที่ 7 บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน (Atmosphere and image) และองค์ประกอบที่ 13

นวัตกรรมและการพัฒนา (Innovation and development) 2) กลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการ (Service excellence strategy : S) ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 6 คุณภาพการบริการของพนักงาน (Staff service quality) องค์ประกอบที่ 8 ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ (Speed and efficiency) องค์ประกอบที่ 10 การวางแผนการผลิตและบริการ (Operation and service planning) และองค์ประกอบที่ 11 ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationship) 3) กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก (Aggressive marketing strategy : A) ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing strategy) องค์ประกอบที่ 3 กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place strategy) องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion strategy) และองค์ประกอบที่ 14 กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน (Aggressive and competitive strategy) และ 4) กลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่น (Noteworthy management strategy : N) ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพอาหารและการนำเสนอ (Food quality and presentation) องค์ประกอบที่ 9 การบริหารทรัพยากร (Resource Management) และองค์ประกอบที่ 12 กลยุทธ์การบริหารบุคลากร (Human resource strategy) สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี “ISAN”

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

การประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดของวาร์ เเพ็งสวัสดี้ (2560) ในขั้นตอนที่ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบโดยการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อเป็นการตรวจสอบรูปแบบตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2549) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility standards) 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility standards) 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety

standards) และ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy standards) แบบประเมินนี้จะใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการด้านการบริหารธุรกิจและด้านอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 5 คน โดยผลการประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดสามารถอธิบายรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

รายการการประเมินการพัฒนารูปแบบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบกลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรมเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.60	.548	มากที่สุด
2. รูปแบบกลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.80	.447	มากที่สุด
3. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเชิงรุกเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.60	.548	มากที่สุด
4. รูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่นเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.60	.548	มากที่สุด
5. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.80	.447	มากที่สุด
6. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันสามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.80	.447	มากที่สุด
7. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสมมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	4.60	.548	มากที่สุด

รายการการประเมินการพัฒนาารูปแบบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล
8. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน สามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจแก่ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.80	.447	มากที่สุด
9. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน “ISAN” โดยภาพรวมเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ ร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี	4.80	.447	มากที่สุด
ภาพรวมเฉลี่ย	4.64	.372	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินการพัฒนาารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมเฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาข้อพบว่า รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน “ISAN” โดยภาพรวมเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบกลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันสามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี และรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบกลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรมเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเชิงรุกเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่นเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี และสุดท้ายรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสมมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ ดังนั้นจากผลการประเมินการพัฒนาารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของ

ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีที่ใช้ชื่อว่ารูปแบบ “ISAN” มีความเหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุดที่จะนำไปส่งเสริมและพัฒนาร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับร้านอาหารของในจังหวัดอุบลราชธานีได้จริง

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากกว่า 0.3 ได้องค์ประกอบทั้งหมด จำนวน 14 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์ด้านราคา องค์ประกอบที่ 3 กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพอาหารและการนำเสนอ องค์ประกอบที่ 6 คุณภาพการบริการของพนักงาน องค์ประกอบที่ 7 บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน องค์ประกอบที่ 8 ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 9 การบริหารทรัพยากร องค์ประกอบที่ 10 การวางแผนการผลิตและบริการ องค์ประกอบที่ 11 ความสัมพันธ์กับลูกค้า องค์ประกอบที่ 12 กลยุทธ์การบริหารบุคลากร องค์ประกอบที่ 13 นวัตกรรมและการพัฒนา และองค์ประกอบที่ 14 กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน

2. การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้สังเคราะห์รูปแบบกลยุทธ์ที่เหมาะสมคือคำว่ารูปแบบ “ISAN” ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี

องค์ประกอบ	รูปแบบ
องค์ประกอบที่ 1 เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน องค์ประกอบที่ 7 บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน องค์ประกอบที่ 13 นวัตกรรมและการพัฒนา	กลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม (Identity and innovation strategy : I)
องค์ประกอบที่ 6 คุณภาพการบริการของพนักงาน องค์ประกอบที่ 8 ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 10 การวางแผนการผลิตและบริการ องค์ประกอบที่ 11 ความสัมพันธ์กับลูกค้า	กลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการ (Service excellence strategy : S)
องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์ด้านราคา องค์ประกอบที่ 3 กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด องค์ประกอบที่ 14 กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน	กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก (Aggressive marketing strategy : A)
องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพอาหารและการนำเสนอ องค์ประกอบที่ 9 การบริหารทรัพยากร องค์ประกอบที่ 12 กลยุทธ์การบริหารบุคลากร	กลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่น (Noteworthy management strategy : N)

3. ผลการประเมินการพัฒนาแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมเฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การประเมินตามมาตรฐาน 4 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ ได้แก่ รูปแบบกลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม รูปแบบกลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเชิงรุก และรูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่นเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี และรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันสามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม ได้แก่ รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสมมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ (4) มาตรฐานด้าน

ความถูกต้องครอบคลุม ได้แก่ รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน สามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสาน ในจังหวัดอุบลราชธานี และรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขัน “ISAN” โดยภาพรวมเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัด อุบลราชธานี ดังนั้นจากผลการประเมินการพัฒนา รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อ ความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัด อุบลราชธานี ที่ใช้ชื่อว่ารูปแบบ “ISAN” มีความเหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุดที่จะ นำไปส่งเสริมและพัฒนาร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีของผู้ประกอบการเพื่อ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับร้านอาหารของในจังหวัด อุบลราชธานีได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้องค์ประกอบ จำนวน 14 องค์ประกอบ ประกอบด้วย เอกลักษณะและอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน กลยุทธ์ด้าน ราคา กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด คุณภาพ อาหารและการนำเสนอ คุณภาพการบริการของพนักงาน บรรยากาศและภาพลักษณ์ร้าน ความรวดเร็วและประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากร การวางแผนการผลิตและบริการ ความสัมพันธ์กับลูกค้า กลยุทธ์การบริหารบุคลากร นวัตกรรมและการพัฒนา และ กลยุทธ์เชิงรุกและแข่งขัน ทั้งนี้เกิดจากการวิเคราะห์ธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัด อุบลราชธานีที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและ ความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันรวมถึงในบริบทของการแข่งขันที่รุนแรงของธุรกิจ ร้านอาหาร ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุมหลากหลาย มิติเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพิทักษ์ ชุมงคล (2565) ที่พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านประสบการณ์ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้าน ผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริมการตลาด และยังสอดคล้องกับดวงตา อ่อนเียง และคณะ (2562) ที่พบว่า กลยุทธ์ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสำหรับการประกอบการได้อย่าง สมบูรณ์ ภายใต้ชื่อ S-H-A-P Model (ซาฟโมเดล) ซึ่งประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ S: Service (การบริการ) H: Human skill (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) A: Atmosphere/View (บรรยากาศร้าน) P: Product, Price (ผลิตภัณฑ์และราคา) และ P: Promoting (การโปรโมท)

โดยมีกลยุทธ์ด้านการบริการมีความสำคัญมากที่สุด และสอดคล้องกับ Song et al. (2021) ที่พบว่า ร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จในช่วงวิกฤตมีการปรับตัวด้านกลยุทธ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลและนวัตกรรมบริการ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตทั้งในด้านกลยุทธ์ทางการตลาด พฤติกรรมผู้บริโภคและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์และราคา การให้บริการและการบริหารทรัพยากรบุคคล ช่องทางการจัดจำหน่าย บรรยากาศ และการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบดังกล่าวช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า ตามทฤษฎีคุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาดมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์โดยรวมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้าและความพึงพอใจของลูกค้าเกิดจากการรับรู้คุณภาพของบริการ ได้แก่ ความเชื่อถือได้ ความตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจและลักษณะทางกายภาพซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องเป็นอย่างดีกับแนวทางปฏิบัติที่ผู้ประกอบการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

2. รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสังเคราะห์รูปแบบกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมคือ รูปแบบ “ISAN” ประกอบด้วย กลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม (Identity and innovation strategy : I) กลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการ (Service excellence strategy : S) กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก (Aggressive marketing strategy : A) และกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่น (Noteworthy management strategy : N) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวไม่เพียงนำเสนอกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมมิติสำคัญในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารแต่ยังสร้างความเชื่อมโยงเชิงสัญลักษณ์ผ่านชื่อ “ISAN” ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของภูมิภาคที่เป็นต้นกำเนิดของอาหารอีสานรวมถึงความจำเป็นในการบูรณาการแนวคิดที่หลากหลายให้เป็นระบบที่เข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริงและยังสะท้อนถึงแนวคิดการบูรณาการศาสตร์การจัดการร่วมสมัยเข้ากับบริบทเฉพาะของธุรกิจอาหารท้องถิ่นทำให้สามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมไปพร้อมกับการปรับตัวให้ทันสมัย อันเป็นความท้าทายสำคัญของธุรกิจร้านอาหารท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับ บุษกร คำโสม และคณะ (2565) ที่พบว่า การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับตลาดอาหารปลอดภัย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์และความคุ้มค่า กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดและความสะดวก กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลยุทธ์ด้านผู้ขายและกลยุทธ์ด้านกระบวนการซึ่งผู้บริหารตลาดและผู้ขายสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อเพิ่มยอดขายได้ต่อไป และสอดคล้องกับนิศารัตน์ นักร้อง (2561)

ที่พบว่า กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจคือ กลยุทธ์วัตถุดิบและการบริการ กลยุทธ์ด้านบุคลากร กลยุทธ์ด้านราคา และกลยุทธ์ด้านทำเลที่ตั้งเพื่อความได้เปรียบทางธุรกิจในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินผลการสังเคราะห์รูปแบบสะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนทางทางการตลาดที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของผู้ประกอบการร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีโดยเป็นการรวบรวมองค์ความรู้และแนวคิดทางการตลาด การบริการ และการจัดการจากทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาบูรณาการให้เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเชื่อมโยงทั้งกับทฤษฎีในอดีตและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจร่วมสมัย อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการร้านอาหารอีสานที่ต้องการสร้างความโดดเด่น แข่งขันได้และเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว

3. ผลการประเมินการพัฒนา รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมเฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การประเมินตามมาตรฐานความเป็นไปได้ คือ รูปแบบกลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม รูปแบบกลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการ รูปแบบกลยุทธ์การตลาดเชิงรุกและรูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการที่โดดเด่นเหมาะสมสำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีและรูปแบบกลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลยุทธ์มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินธุรกิจทั้งด้านอัตลักษณ์ บริการ การตลาด และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับพิชญา เทียนภู และวัชร เวชประสิทธิ์ (2565) ที่พบว่า การประเมินองค์ประกอบกลยุทธ์ของการสร้างความเปรียบได้ในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทยมีความเหมาะสมในระดับมากและเห็นด้วยตามองค์ประกอบกลยุทธ์ทั้งหมด และสอดคล้องกับวิลาวัลย์ อ่อนวงศ์เปรม (2561) ที่พบว่า กลยุทธ์การปรับตัวด้านการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอาหารไทยดั้งเดิมของประเทศไทยมีความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดีและเป็นที่ยอมรับ จากผลการศึกษาพบว่ากลยุทธ์ ISAN นั้นสร้างความเหมาะสม และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ประกอบการเนื่องจากลูกค้าให้ความสำคัญกับการบริการที่ดี ใส่ใจและจริงใจมากกว่าราคาเพียงอย่างเดียวโดยเฉพาะในร้านอาหารการบริการที่ดีสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ โดยเฉพาะกลยุทธ์

ความเป็นเลิศด้านบริการที่พบว่ามีความเหมาะสมผู้ประกอบการร้านอาหาร เมื่อเทียบกับกลยุทธ์อื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของลูกค้าในปัจจุบันไม่ได้เลือกบริโภคเพียงเพราะรสชาติของอาหารเท่านั้นแต่ยังให้ความสำคัญกับประสบการณ์โดยรวมที่ได้รับจากร้านอาหารไม่ว่าจะเป็นความสะอาด ความใส่ใจของพนักงาน ความรวดเร็วในการให้บริการหรือแม้แต่บรรยากาศของร้าน ดังนั้นกลยุทธ์ด้านบริการจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของลูกค้า

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารอีสานในจังหวัดอุบลราชธานีควรนำรูปแบบกลยุทธ์ความเป็นเลิศด้านบริการซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานอย่างต่อเนื่องโดยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานทั้งในด้านการให้บริการที่สุภาพ มีมารยาท การสื่อสารกับลูกค้าอย่างมีอาชีพและการจัดการกับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม

2. ผู้ประกอบการสามารถนำกลยุทธ์เอกลักษณ์และนวัตกรรม เช่น เมนูพื้นถิ่น วัตถุดิบท้องถิ่น การตกแต่งร้านแบบพื้นเมืองมาผสมผสานกับนวัตกรรม เช่น การนำเสนอเมนูผ่านเทคโนโลยี หรือการทำแบรนด์ในโลกออนไลน์เพื่อเพิ่มคุณค่าและสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด

3. ผู้ประกอบการควรดำเนินกลยุทธ์การตลาดเชิงรุกควบคู่ไปกับการใช้สื่อดิจิทัล เช่น Facebook, TikTok, Instagram และ Google Business Profile ในการประชาสัมพันธ์ร้าน สร้างกิจกรรมส่งเสริมการขายและสื่อสารกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังจังหวัดอื่นในภาคอีสานหรือเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นเพื่อศึกษาความแตกต่างในการนำกลยุทธ์ ISAN ไปประยุกต์ใช้

2. ศึกษาเชิงลึกเฉพาะกลยุทธ์แต่ละด้านของ ISAN เพื่อพัฒนาคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติที่สามารถใช้งานได้จริงในแต่ละมิติของธุรกิจ

3. ควรใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ (Mixed methods) เพื่อให้ได้มุมมองทั้งจากข้อมูลสถิติและความคิดเห็นเชิงลึกของผู้ประกอบการและลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร ดิสนิเวทย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้า [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- ณัฐพล ไยไพโพจน์. (2561). *Digital marketing: Concept & case study*. โอตีสซี่ พรีเมียร์.
- ณัฐดี หอมบุญยงค์. (2563). กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับธุรกิจร้านอาหารเปิดใหม่ กรณีศึกษา ร้านอาหารครัวบ้านยายอาหารทะเล [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ดวงตา อ่อนเวียง ทดมัล แสงสว่าง รัชดา ภักยงดี และร่มสน นิลพงษ์. (2562). กลยุทธ์ที่สัมพันธ์ผลของการประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(4), 688-700.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 18). เอส. อาร์. พรินตติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิศารัตน์ นักคู่. (2561). รูปแบบและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ กรณีศึกษาร้านคุณต๋มเย็นตาโฟทรงเครื่องทุ่งทองดออำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- บุษกร คำโสม ศุภกัญญา จันทรูกษา และเจียรระไน ไชยกาล เจ้ง. (2565). กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับตลาดอาหารปลอดภัยในจังหวัดอุบลราชธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 174-189.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). การสร้างเครื่องมือในการวิจัย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 18, 375-369.
- ปรีชา วรรัตน์ไชย. (2562). กลยุทธ์การตลาดธุรกิจเครื่องดื่มเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(3), 322-332.
- พิชญา เทียนภู และวัชร เวชประสิทธิ์. (2565). กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนในเขตภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(1), 162-177.
- พิทักษ์ ชุมงคล. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารในช่วงวิกฤตโควิด-19. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 27(2), 8-19.

- ยุทธ ไถยวรรณ. (2557). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2560). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สมศักดิ์ การพิมพ์.
- วิรัชวิทย์ พงพัฒน์. (2558). *นวัตกรรมการตลาดสำหรับคนยุคใหม่* [เอกสารประกอบการสอน]. สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิลาวลัย อ่อนวงศ์เปรม. (2561). *กลยุทธ์การปรับตัวด้านการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอาหารไทยดั้งเดิมของประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี. (2566). *สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2565 อุตสาหกรรมการผลิต จังหวัดอุบลราชธานี*. <https://ubon.nso.go.th/reports-publications/ebook.html?view=book&id=80:2024-03-20-04-48-12&catid=4:work>
- สุวิมล ติรกานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). บทที่ 3 แบบตรวจสอบรายการประเมิน: วิธีวิทยาและเครื่องมือประเมิน. ใน สุวิมล ว่องวานิช (บก.), *การประเมินอภิมาน: วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้* (น. 49-76). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berger, J. (2016). *Invisible influence: The hidden forces that shape behavior*. Simon & Schuster.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper Collins Publishers.
- Duncan, T. R. (2005). *Principles of advertising & IMC* (2nd ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning EMEA.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.
- Kotler, P. T., & Armstrong, G. (2023). *Principles of marketing* (19th ed.). Pearson Education.
- Lavastre, O., & Thomas, A. (2023). Strategic groups and competitive dynamics: A content analysis and research agenda. *Journal of Risk*

and Financial Management, 16(7), 147. <https://doi.org/10.3390/jrfm16070147>

Likert, R. N. (1970). A technique for the measurement of attitude. In *Attitude measurement*. Ronal McNally & Company.

Song, H. J., Yeon, J., & Lee, S. (2021). Impact of the COVID-19 pandemic: Evidence from the U.S. restaurant industry. *International Journal of Hospitality Management*, 92, Article 102702. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102702>

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper and Row.

**คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา**

**Desirable Characteristics of Local Administrators from the View of
Residents in Chachoengsao Municipality, Chachoengsao Province**

ภัทรภณ อินทรเนตร์^{1*} จิตรกร ลากุล²

Pattapron Intharanet^{1*} Jitakorn Lakul²

¹นักศึกษาลัทธิศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการองค์การยุคใหม่ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย

¹Master of Art Program, Modern Organizational Management,
Faculty of liberal Arts, Krirk University, Bangkok, 10220, Thailand

²สาขาวิชาการจัดการองค์การยุคใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร
10220 ประเทศไทย

²Modern Organizational Management, Faculty of liberal Arts, Krirk University,
Bangkok, 10220, Thailand

*Corresponding author's e-mail : Thadadr72@gmail.com

วันที่รับ : 7 กรกฎาคม 2568, วันที่แก้ไข : 28 สิงหาคม 2568, วันที่ตอบรับ : 30 กันยายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) ศึกษาแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านคุณธรรมและจริยธรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 395 คนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประชาชนมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ใกล้เคียงกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน คือ ผู้บริหารควรสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และผลงาน ทำงานโดยยึดถือผลประโยชน์แก่ส่วนรวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่น / ผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ / ทัศนคติของประชาชน

Abstract

This quantitative research aimed to: (1) examine the desirable characteristics of local administrators based on residents' views in Chachoengsao Municipality, Chachoengsao Province; (2) compare the desirable characteristics of local administrators according to residents' personal factors; and (3) explore guidelines for promoting the desirable characteristics of local administrators based on residents' views. The study focused on the desirable characteristics in four dimensions: personality, leadership, knowledge and competence, and morality and ethics. The research instrument was a questionnaire. The sample was 395 voters aged 18 years and older lived in Chachoengsao Municipality by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed by using frequency, standard deviation, and one-way ANOVA. The findings revealed that: (1) residents' overall views toward the desirable characteristics of local administrators across all four dimensions were at a high level, with personality receiving the highest mean score; (2) the comparison of residents' views toward the desirable characteristics of local administrators classified by personal factors indicated statistically

significant differences at the .05 level; and (3) the guidelines for promoting the desirable characteristics of local administrators suggested that administrators should communicate effectively to enhance public awareness and performance recognition, prioritizing public interest in their work, and emphasizing development through the appropriate and cost-effective application of modern technology.

Keywords : Local administrator characteristics / Desirable local administrators / Residents' views

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารหรือผู้นำ จึงเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารองค์การยุคใหม่ ประเด็นเรื่องคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้นำหรือผู้บริหาร จึงได้รับความสนใจและได้รับการพิจารณาทั้งในทางวิชาการและการปฏิบัติ ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อองค์การ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาประเทศตามหลักการกระจายอำนาจ (วรชยา ศิริวัฒน์, 2561)

การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 และก็ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อๆ มาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (อริยญา พงศ์สะอาด, 2564) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีการบัญญัติเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้มากที่สุด จึงเป็นการยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น และเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และสามารถตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั้งประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จากการศึกษาของสุชานุช พันธนิยะ และคณะ (2563) ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาในการเมืองระดับท้องถิ่นส่วนหนึ่งเกิดจากอิทธิพลของกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากเกี่ยวกับคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้บริหาร

ท้องถิ่น เช่นกรณีบางพื้นที่ซึ่งนักการเมืองหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีความเป็นนักการเมืองมากกว่าการเป็นนักบริหารและนักพัฒนา หรือขาดอุดมการณ์ หรือเป็นผู้มีอิทธิพล เป็นตัวแทนกลุ่มนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองของท้องถิ่น เพื่อเกื้อหนุนธุรกิจของตนในท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง ในทางการบริหารก็จะส่งผลให้ท้องถิ่นไม่สามารถปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอกับความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น เพื่อให้การเมืองการปกครองท้องถิ่นได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นจึงควรมีคุณลักษณะที่ดีในการเป็นทั้งนักปกครองและนักบริหารที่มีวิสัยทัศน์และมีคุณธรรม (ภิญญาพัชญ์ สรณวัชรเอกากุล, 2566)

ด้วยความสำคัญของผู้บริหารท้องถิ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น ประเด็นเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคตอย่างยิ่ง (วิณา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2563) และความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นแต่ละแห่งเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์จะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของคนในท้องถิ่นว่า ผู้นำที่มีคุณลักษณะอย่างไรที่ตนต้องการ รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่นควรพัฒนาตนเองอย่างไรให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงใจประชาชน อันจะนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งให้สามารถเข้ามาเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลและหลักการกระจายอำนาจ เพื่อเป้าหมายการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไปได้

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเข้ามาดำรงตำแหน่งในการบริหารและศักยภาพในการบริหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เนื่องจากมีความสำคัญในแง่ของการเป็นแหล่งเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ควรแก่การศึกษาในประเด็นการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น คุณูปการอันเกิดจากผลการศึกษานี้จะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและพื้นที่อื่น นำไปประยุกต์ใช้ในพัฒนาดตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำและมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น นอกจากนี้ ผลการศึกษาจะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นออกมา

แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผลโดยผ่านการเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างแท้จริง และเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาท้องถิ่นอื่นต่อไปในอนาคตด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 28,645 คน (ข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา, มีนาคม 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 395 คน (Simple size) ซึ่งคำนวณตามสูตรการคำนวณของทาร์ยามานะ และสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

1) การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดให้ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งมีชื่อตามทะเบียนราษฎรและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราตามบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564

2) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแบบสมมูล โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง ตามบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากเขต

เลือกตั้งที่ 1 จำนวน 133 คน เขตเลือกตั้งที่ 2 จำนวน 133 คน และเขตเลือกตั้งที่ 3 จำนวน 134 คน ตามบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564

3) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้มีโอกาสถูกเลือกได้เท่า ๆ กัน จากนั้นดำเนินการดังนี้

3.1) จัดเตรียมกล่องใส่ฉลาก จำนวน 3 ใบ ตามจำนวนเขตเลือกตั้ง

3.2) กำหนดหมายเลขแทนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาจัดทำเป็นฉลาก แล้วใส่ในกล่องที่ 1 ถึงกล่องที่ 3

3.3) ทำการจับสลากกล่องที่ 1 โดยหยิบหมายเลขแทนรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ออกมาครั้งละ 1 ใบ แล้วนำใบที่หยิบได้กลับคืนเข้ากล่องเดิม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างในกล่องมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน หากหยิบซ้ำหมายเลข (รายชื่อ) เดิมที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ก็จะวางคืนเข้าไปในกล่องเดิมจากนั้นทำการหยิบใหม่จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากกล่องที่ 1 จำนวน 133 ใบ จากนั้นดำเนินการจับฉลากกล่องที่ 2 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 133 ใบและกล่องที่ 3 จำนวน 134 ใบ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแบบกระจายตัวใน 3 เขตเลือกตั้งครบตามจำนวนที่ต้องการ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่: ศึกษาในพื้นที่ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ดำเนินการตั้งแต่เดือนเมษายน 2567 ถึง มิถุนายน 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้

ความสามารถ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 และ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า 2) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน จากนั้นนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด 3) นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาด้านเนื้อหา (Content validity) ด้านการใช้ภาษา (Wording) ด้านเค้าโครงสร้าง (Construct validity) และรูปแบบ (Format) เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบ และครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม จำนวน 395 ชุด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างในเทศบาลฉะเชิงเทรา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentages) โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาล

เมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยประมวลความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยเรียงลำดับความถี่แต่ละประเด็น แล้วบรรยายประกอบตาราง

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบแบบที (t – test) กรณีกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 2 กลุ่ม และการทดสอบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) กรณีกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 2 กลุ่มขึ้นไปด้วยสถิติ F – test เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 มีอายุ 46-55 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีอาชีพรับจ้างหรือค้าขาย จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบุคลิกภาพ			
1.1 เป็นคนที่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี	3.87	0.75	มาก
1.2 มีความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นในตัวเอง	4.17	0.84	มาก
1.3 เป็นคนที่กระตือรือร้นตลอดเวลา	4.17	0.84	มาก
1.4 เป็นคนมองโลกในแง่ดี	4.05	0.73	มาก
1.5 เป็นคนที่รู้จักกาลเทศะไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายหรือการพูดจา	4.21	0.83	มาก
รวมด้านบุคลิกภาพ	4.09	0.55	มาก
2. ด้านความเป็นผู้นำ			
2.1 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.24	0.83	มาก
2.2 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.12	0.81	มาก
2.3 มีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นอย่างดี	3.91	0.76	มาก
2.4 สามารถเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงและยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ	3.91	0.76	มาก
2.5 มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้น	3.90	0.73	มาก
รวมด้านความเป็นผู้นำ	4.05	0.45	มาก
3. ด้านความรู้ความสามารถ			
3.1 เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอย่างดี	4.21	0.79	มาก
3.2 มีความรอบรู้และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันตลอดเวลา	4.16	0.85	มาก
3.3 มีความรู้ในเรื่องระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดี	3.91	0.76	มาก
3.4 มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคนให้เชื่อและปฏิบัติตาม	3.91	0.76	มาก
3.5 เป็นคนใฝ่หาความรู้ทางการเมืองและพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ	3.90	0.73	มาก

คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม ทัศนคติของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รวมด้านความรู้ความสามารถ	4.03	0.42	มาก
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม			
4.1 เป็นคนที่ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรม	3.96	0.73	มาก
4.2 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง	4.01	0.70	มาก
4.3 มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้	4.12	0.70	มาก
4.4 เป็นคนที่มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์และ รับผิดชอบ	4.14	0.72	มาก
4.5 เคารพสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ของผู้อื่น	4.04	0.74	มาก
รวมด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.05	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.45) และด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.45) และด้านความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.42)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านบุคลิกภาพ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้นำต้องเป็นคนที่รู้จักกาลเทศะไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายหรือการพูดจา ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ ผู้นำต้องมีความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.84) และผู้นำต้องเป็นคนที่กระตือรือร้นตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.84) และผู้นำต้องเป็นคนที่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.75) ด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือผู้นำต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.81) และผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นอย่างดีกับผู้นำสามารถเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงและยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.76) ด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้นำต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่

ของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ ผู้นำต้องมีความรอบรู้และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.85) และผู้นำต้องมีความรู้ในเรื่องระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดีกับผู้นำต้องมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคน ให้เชื่อและปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.76) และด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้นำต้องเป็นคนที่มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์และรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ผู้นำต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) และผู้นำต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.74)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.54	4	0.13		
ภายในกลุ่ม	44.95	310	0.14	0.94	0.43
รวม	45.50	314			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.25	5	0.06		
ภายในกลุ่ม	45.24	310	0.14	0.42	0.78
รวม	45.50	315			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.50	5	0.16		
ภายในกลุ่ม	44.99	311	0.14	1.16	0.32
รวม	45.50	315			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.87	5	0.22		
ภายในกลุ่ม	44.62	310	0.14	1.52	0.19
รวม	45.50	315			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชน	ความถี่
1. บริหารงานโดยเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความรวดเร็ว เด็ดขาด กล้าตัดสินใจโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ	25
2. บริหารงานโดยส่งเสริมมีความร่วมมือทุกภาคส่วนกันในการทำงาน	22
3. ให้คัดเลือกคนที่มีความรับผิดชอบและเป็นกลางมาเป็นผู้บริหาร	17
4. จัดกิจกรรมสำหรับประชาชนและเยาวชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่	11
5. ก่อนดำเนินการใด ๆ ควรมีการหารือหรือควรทำเป็นประชาคมติ	10
6. ทำงานโดยยึดถือผลประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ	27

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งได้จากการรวบรวมความถี่ของประเด็นความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในข้อคำถามปลายเปิด พบว่า แนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ จำแนกได้ 6 ประเด็นสำคัญ และเมื่อเรียงลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะตามประเด็น พบว่าผู้บริหารท้องถิ่นควรพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะในด้านการงานโดยยึดถือผลประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ และมีคุณลักษณะด้านการบริหารงานโดยเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และกล้าตัดสินใจโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 มีอายุ 46-55 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีอาชีพรับจ้างหรือค้าขาย จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนต่อ

คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นควรทำงานโดยยึดถือผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยการบริหารงานนั้น ต้องเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น มีความรวดเร็ว เต็มขนาดกล้าตัดสินใจโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติและส่งเสริมให้มีความร่วมมือทุกภาคส่วนในการทำงาน

อภิปรายผล

จากประเด็นสำคัญของผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายโดยมีการนำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงสนับสนุนหรือขัดแย้ง ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความต้องการผู้นำที่มีทัศนคติที่ตรงตามความต้องการของตนเอง เช่น คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำต้องเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีความรับผิดชอบและเป็นแบบอย่างที่ดีและต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ด้านบุคลิกภาพผู้นำต้องเป็นคนที่มีความสุภาพเรียบร้อย มีความสุ่ม่่น่าเชื่อถือเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ต้องเป็นคนที่เข้าพบปะประชาชนในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของประชาชน มีความเป็นกันเองกับประชาชนสามารถเข้ากับผู้อื่นได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Perren, L., & Grant, P.(2001) ที่พบว่า ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีสติปัญญา มีวิสัยทัศน์ โดยนำความรู้ที่มีมาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

2) การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ใน

ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเป็นเทศบาลที่มีงบประมาณจัดในระดับค่อนข้างมาก ประชาชนจึงเห็นว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญอันดับแรกของผู้บริหาร เพราะประชาชนมีความต้องการผู้นำที่โดดเด่นในด้านบุคลิกภาพในระดับมาก ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งคุณลักษณะที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญาพัชญ์ สรณวัชร เอกากุล (2566) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์กับการบริหารการพัฒนาชุมชนพบว่า พฤติกรรมบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในวงสังคม และการประชาสัมพันธ์ตนเอง แต่งกายเหมาะสม เป็นบุคคลสาธารณะ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมและเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานด้านการพัฒนา เป็นบุคคลที่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความโปร่งใส เป็นนักบริหารจัดการเชิงสถานการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความสามารถเชิงการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน มีภาวะผู้นำและผู้ตามในตนเอง มีระบบวิธีคิดในเชิงระบบ สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารการพัฒนาที่กว้างขวาง รวมทั้งมีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประชาสัมพันธ์

ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนยังคงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองตลอด เช่น การมีส่วนร่วมในทางการเมืองด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงและการสร้างประชาสังคม (Civil society) ให้มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ซึ่งศึกษาและนำเสนอไว้ว่า ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการภายในองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกให้ทรัพยากรที่เป็นตัวคนและวัตถุประสานเข้าด้วยกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับการบริหารองค์การสมัยใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของอัญชิชา มั่นคง (2559) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ปกครองที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทยว่า ต้องมีความฉลาดในการคิด รอบรู้ในกิจการของบ้านเมือง รู้ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานพอสมควร รู้จักและเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้นำของ

ประเทศ กล่าวตัดสินใจในการดำเนินการปกครองและการบริหารของตน และมีความสามารถในการปรับตัว เป็นผู้รู้สถานการณ์ และต้องมีภาวะผู้นำในด้านการตัดสินใจ การจูงใจ การกำหนดนโยบาย และการควบคุมการปฏิบัติงาน

ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นประเด็นสำคัญสุดท้ายที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาญ พันธ์นิยะ และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพระพรหมวิหาร อติธมโม (แดนดงยั้ง) (2565) ศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นซึ่งพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ควรยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารงาน กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละต่อการทำงานสาธารณะ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนและเป้าหมายการพัฒนา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่น ควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ และความเข้าใจ ให้การพัฒนาให้กับประชาชน โดยการฝึกอบรม ประชุม จัดเวทีสาธารณะ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ สื่อสังคมออนไลน์ เผยแพร่เอกสารในเชิงรุกให้เกิดกับประชาชนอย่างถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหาร เนื่องจากการที่จะทำให้ผู้บริหารเข้มแข็งได้ต้องมีประชาชนและบุคลากรช่วยสร้างแรงผลักดัน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นควรเป็นคนที่มีความรู้ในเรื่องระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดี

3. ผู้บริหารท้องถิ่นควรพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อเป็นผู้ที่มีความสามารถโน้มน้าวจิตใจคนให้เชื่อและปฏิบัติตาม มีความสามารถในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมทั้งในกระบวนการพัฒนา การแก้ปัญหาและช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับทีมเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันภายใต้วิสัยทัศน์ที่

กว้างไกล ยืดหยุ่นและทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน พัฒนาให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในประเด็นการส่งเสริมคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในเชิงลึก โดยใช้วิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพร่วมกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งที่สามารถอ้างอิงได้อย่างน่าเชื่อถือในทางสถิติและข้อมูลเชิงลึก เช่น ความคิดความรู้สึก ซึ่งไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขในเชิงปริมาณ เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ได้ในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานอื่น เพื่อขยายอาณาเขตองค์ความรู้ให้ครอบคลุมคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นด้านการปฏิบัติงานและบริหารองค์การ ซึ่งต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนอย่างบูรณาการ

3. ควรมีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบในการบริหารองค์การของผู้นำท้องถิ่นต่อโครงการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การสาธารณสุข และการพัฒนาเศรษฐกิจ ร่วมกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจว่าส่งผลต่อการบริหารการพัฒนาชุมชนอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(10), 4934-4935.
- พรทิพย์ เพี้ยซ้าย. (2561). ความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 4(2), 21-35.
- พระพรหมวิหาร อติธมโม (แดนดงยิ่ง). (2565). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 7(2), 36-47.

- ภิญญาพัชญ์ สรณวัชรเอกากุล. (2566). *คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์กับการบริหารการพัฒนาชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยแม่โจ้].
- วรัชยา ศิริวัฒน์. (2561). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการและนวัตกรรมในองค์กร. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2563). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(1), 63-92.
- สุชานุช พันธนิยะ, ปุณณิศา สุขชี, และ กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ. (2563). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 18(3), 17-25.
- อรัญญา พงศ์สะอาด. (2564). *ปรีดี พนมยงค์กับแนวความคิดการปฏิรูปการบริหารงานคลังของประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- อัญธิชา มั่นคง. (2559, 22 กรกฎาคม). *ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 "งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น"* (หน้า 906-914). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- Perren, L., & Grant, P. (2001). Management and leadership in UK SMEs: Witness testimonies from the work of entrepreneurs and SMEs managers. *Journal of Management Development*, 22(9), 796-808. <https://doi.org/10.1108/02621710310495169>

การเตรียมต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้กำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบสำหรับการเตรียมต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- 1) บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- 2) บทความที่ส่งมาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
- 3) เนื้อหาในบทความเป็นการสังเคราะห์ความคิดโดยผู้เขียน ไม่ได้คัดลอกหรือตัดทอนมาจากงานวิจัยของผู้อื่นหรือบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้อ้างอิงอย่างถูกต้อง
- 4) ผู้เขียนต้องแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review)

2. ความยาวของบทความ

จำนวนหน้าของบทความอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า ขนาดกระดาษ A4 (รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง)

3. ส่วนประกอบของบทความ

บทความจะต้องมีส่วนต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนบทความ ให้ระบุหน่วยงานที่สังกัด E-mail address และเบอร์โทรศัพท์มือถือของผู้ส่งบทความหรือผู้ประสานงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับกรณีที่เป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ และชื่อสถานศึกษา
- 3) บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญ
- 4) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords)
- 5) บทนำ
- 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

7) ขอบเขตการวิจัย

(1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(2) ตัวแปรที่ศึกษา

8) วิธีดำเนินการวิจัย

9) การเก็บรวบรวมข้อมูล

10) การวิเคราะห์ข้อมูล

11) ผลการวิจัย

12) สรุปผลการวิจัย

13) อภิปรายผลการวิจัย

14) ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

15) เอกสารอ้างอิง

4. ข้อเสนอแนะในการพิมพ์

1) การตั้งขอบกระดาษ (Margin) ให้เป็นไปดังนี้ ขอบบน 3.8 ซม. ขอบล่าง 2.5 ซม. ขอบขวา 2.6 ซม. และขอบซ้าย 3.8 ซม.

2) หมายเลขกำกับหน้าให้อยู่บริเวณมุมขวาบน ห่างจากริมกระดาษส่วนบน 2.5 ซม. ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ยกเว้นหน้าแรก

3) พิมพ์โดยไม่เว้นบรรทัด หากจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้นหนึ่งบรรทัดและย่อหน้า 1.5 ซม.

5. ขนาดและแบบตัวอักษร

1) รูปแบบตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้แบบ TH SarabunPSK

2) ขนาด ลักษณะตัวอักษรและตำแหน่งการพิมพ์

หัวข้อ	ขนาด ตัวอักษร	ตำแหน่ง	ลักษณะ ตัวอักษร
ชื่อบทความ	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ที่อยู่ของผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวธรรมดา
หัวข้อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อเรื่อง	16	ชิดซ้ายและขวา	ตัวธรรมดา
คำบรรยายภาพ/ที่มา	14	กึ่งกลาง/ใต้ภาพ	ตัวธรรมดา
ชื่อตาราง/ที่มา/เนื้อหาในตาราง	14	ชิดซ้าย/เหนือตาราง	ตัวธรรมดา

6. ภาพประกอบ (รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ กราฟ)

- 1) ภาพประกอบมีความกว้างไม่เกิน 16 ซม.
- 2) ตัวอักษรในภาพประกอบจะต้องชัดเจนและมีขนาดที่อ่านได้
- 3) ภาพประกอบแต่ละรูปต้องมีหมายเลข และคำบรรยายประกอบสั้น ๆ ด้านล่าง
- 4) ภาพประกอบที่เป็นลายเส้นควรเป็นเส้นสีดำ

7. รูปแบบของตาราง

- 1) การพิมพ์ตารางใช้ตารางแบบปิด
- 2) ตารางแต่ละตารางต้องมีหมายเลขกำกับ
- 3) ชื่อตารางอยู่ด้านบน ซิดขอบซ้ายเหนือตารางนั้น ๆ
- 4) ขนาดของตัวเลขและตัวอักษรในตารางไม่ควรเล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง

8. ภาษาในบทความ

- 1) การใช้ภาษาไทยให้ยึดคำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน
- 2) ควรหลีกเลี่ยงภาษาอังกฤษปนภาษาไทยโดยไม่จำเป็น ในกรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยคำภาษาอังกฤษในวงเล็บ
- 3) คำศัพท์ภาษาอังกฤษคำแรกให้ขึ้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่
- 4) คำศัพท์คำเดียวกันที่ใช้ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเฉพาะครั้งแรก ครั้งต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น

9. บทคัดย่อและคำสำคัญ

- 1) เป็นข้อความสรุปงานวิจัยที่สมบูรณ์ในรูปแบบสั้นและกระชับ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เกิน 250 คำ
- 2) ให้มีคำสำคัญ จำนวน 3 – 5 คำ ด้านล่างถัดจากบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

10. การอ้างอิง

ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) เวอร์ชัน 7

หนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	สมชาย รักเรียน. (2565). <i>พื้นฐานการดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ</i> . สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยใจดี.
	Smith, J., & Johnson, A. (2020). <i>The complete guide to APA style</i> (2nd ed.). Academic Press.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของฉบับ(เลขที่ฉบับ), เลขหน้า. URL หรือ DOI
ตัวอย่าง	จินตนา กล้ายประยงค์. (2566). ผลของดนตรีบำบัดต่อความสุขของผู้สูงอายุ. <i>วารสารสุขภาพจิต</i> , 10(2), 45-60.
	Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in storybooks: A comparison of storybooks that represent ethnic and racial groups in the United States. <i>Psychology of Popular Media Culture</i> , 8(3), 207–217. https://doi.org/10.1037/ppm0000185
หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปี, วัน เดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. (หรือ URL หากเป็นออนไลน์)
ตัวอย่าง	สุทธิชัย หยุ่น. (2566, 1 มีนาคม). ทิศทางเศรษฐกิจไทยในครึ่งปีหลัง. <i>กรุงเทพธุรกิจ</i> , 4.
	Carey, B. (2019, March 22). Can we get better at forgetting? <i>The New York Times</i> . https://www.nytimes.com/2019/03/22/health/memory-forgetting-psychology.html
รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อเอกสารการประชุม (หน้า x-x). สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	วีรพล วิเศษศิลป์ และชาญชัย ยมดิษฐ์. (2558). การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3, (หน้า 218-223). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

รายงานของหน่วยงานหรือองค์กร	
รูปแบบ	ชื่อหน่วยงาน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงาน. URL
ตัวอย่าง	กรมอนามัย. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน. กระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/ดุขุภักดิ์บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. ชื่อสถาบันการศึกษา.
ตัวอย่าง	มานะ อดทน. (2563). การพัฒนาสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยี AR [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลออนไลน์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/ดุขุภักดิ์บัณฑิต, ชื่อสถาบันการศึกษา]. ชื่อฐานข้อมูล. URL
ตัวอย่าง	ธนาพล ดีพร้อม. (2565). การออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ (UI/UX) สำหรับระบบจองห้องประชุมออนไลน์ของหน่วยงานภาครัฐ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี]. คลังข้อมูลงานวิจัย มจร. https://repository.kmutt.ac.th/handle/123456789/12345
	Harris, L. (2014). <i>Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders</i> [Doctoral dissertation, University of Virginia]. ProQuest Dissertations and Theses Global
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงาน. (ปี, วัน เดือน). ชื่อหัวข้อหรือชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. URL
ตัวอย่าง	เทศบาลตำบลโพหัก. (2569, 15 พฤษภาคม). รายละเอียดโครงการโรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ. http://www.phohak.go.th/project69
พระราชบัญญัติ	
รูปแบบ	ชื่อพระราชบัญญัติ. (ปี, วัน เดือน คือ วันที่ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ xx/ตอนที่ xx/หน้า หน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด.
ตัวอย่าง	พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546, 31 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 120/ตอนที่ 130 ก/หน้า 1-17.

พระราชกฤษฎีกา	
รูปแบบ	ชื่อพระราชกฤษฎีกา. (ปี, วัน เดือน คือ วันที่ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ xx/ตอนที่ xx/หน้า หน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด.
ตัวอย่าง	พระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการและการบริหารงานบุคคลของราชการในพระองค์ พ.ศ. 2560. (2560, 10 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 51 ก/หน้า 1-8. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/051/1.PDF

11. การส่งต้นฉบับ

ทางออนไลน์ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj>

12. การพิจารณาต้นฉบับ

บรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับและจะแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

13. ติดต่อสอบถาม

1) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ นางสาวสมัชญา พูลศักดิ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เลขที่ 46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150 โทรศัพท์ 032-261790-7 ต่อ 1082 E-mail: hssj.mcru@gmail.com

2) สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hssj/about/submissions> หรือเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ <https://rdi.mcru.ac.th>

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Muban Chombueng Rajabhat University Research Journal
(Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569 Vol.14 No.1 January - June 2026

คณะกรรมการประเมินบทความประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทน์ เรืองฤทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักพล ปรีชาศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร เพ็ญสุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภา ไรจนตระกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคั่นเคย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา ปิ่นจูไร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดริณภพ เพียรจัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต้องลักษณะ บุญธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกฤต ใจสุตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาดา จันตะคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพล เปรมทองสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิจิตรา ธงพานิช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ จงขานสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพรรณ บิลมาโนชญ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรณัญญา จันทรชูสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิดา โฆษิตชัยวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุัทธนา สงวนรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อติติยาพร ไชยฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตติมา สิงห์ธรรม
อาจารย์ ดร.จารุวรรณ นาดัน
อาจารย์ ดร.ประภัสสร วิเศษประภา
อาจารย์ ดร.ปัทมาวดี วงษ์เกิด

มหาวิทยาลัยคริสเตียน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

- บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาคุณภาพทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำศาสตร์ (Peer review) แบบ Double blinded จำนวน 3 คน ต่อ 1 บทความ
- ข้อความหรือข้อคิดเห็นในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงฉบับนี้เป็นของผู้เขียนบทความ คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
- กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

📍 46 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

☎ โทรศัพท์ 0-3272-0536 ต่อ 1082

🌐 Website : <http://rdi.mcru.ac.th>